

ONNELAA ETSIMÄSSÄ

Läheisyyden ekonomia alueiden menestystekijänä

Miia Mäntylä – Petra Lindqvist

ESIPUHE

Asuminen ja yrittäminen keskittyvät Suomessa yhä lisääntyvässä määrin. Kasvukeskusten ja kaupunkien merkitystä hyvinvoinnin tuojina, innovaatioiden kehtoina sekä työpaikkojen ja palveluiden luojina korostetaan. Kaikki ei kuitenkaan ole mustavalkoista ja maaseudullakin on omat vahvuutensa. Maaseudun rauha, avaruus, luonto sekä monessa mielessä erilaiset elämänarvot ja pienemmät piirit voivat tarjota ympäristön ja mahdollisuuksia, joita kaupungissa ei ole. Viimeaikaisessa keskustelussa nämä asiat tuntuvat jääneen lähes huomiotta, mikä saattaa vaarallisella tavalla uhata Suomen alueiden monipuolisuutta sekä sen sisällään pitämiä mahdollisuuksia.

Tässä tutkimuksessa erilaisten alueiden vahvuuksia ja heikkouksia on lähestytty niin sanotun läheisyyden ekonomian käsitteen kautta. Käsitteellä tarkoitetaan sitä, että tietyillä alueilla eläminen voi olla muita alueita helpompaa ja miellyttävämpää, koska siellä palveluiden saataavuus on helppoa, eläminen on edullista, kaupallinen paine on vähäistä, kunnallinen päätöksenteko on nopeaa ja sosiaaliset verkostot vahvoja. Uudessa maaseutupolitiikassa läheisyyden ekonomia on nähty eräänä maaseudun vahvuutena. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, onko läheisyyden ekonomiaa olemassa ja millaisin ehdoin sitä mahdollisesti on.

Tutkimuksen rahoitti maa- ja metsätalousministeriö Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän esityksestä. Tutkimuksen toteutuksesta oli päävastuussa KTM Miia Mäntylä. Haastattelut tehtiin yhdessä HTM Petra Lindqvistin kanssa, joka myös vastasi kuntia koskevien tietojen etsimisestä ja kirjaamisesta. Hankkeen ja kyselyn suunnittelussa tärkeää apua saatiin FM Kari Leinamolalta ja KTM Eija Rissaselta. Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat Pirkanmaan Leader+ ja ALMA -toimintaryhmien toiminnanjohtajat Mikko Rissanen (Pomoottori ry), Juhani Keskinen (Pirkan Helmi ry), Heikki Konsala (Kantri ry), Juha Kolhinen (Poko ry) ja Petri Rinne (Joutsenten reitti ry). Lisäksi ohjausryhmään kuuluivat Vilppulan kunnanjohtaja Mauri Hei nonen, maa- ja metsätalousministeriöstä Sanna Sihvola ja Levón-instituutista professori Han nu Katajamäki, joka myös ohjasi tutkimuksen. Tutkimus ei olisi onnistunut ilman kyselyyn vastanneiden ja haastateltavien myötävaikutusta. Kiitos kuuluu kaikille heille.

Vaasassa, toukokuussa 2004

Jouko Havunen
Levón-instituutin johtaja

LÄHEISYYDEN EKONOMIA ALUEIDEN KILPAILUTEKIJÄNÄ

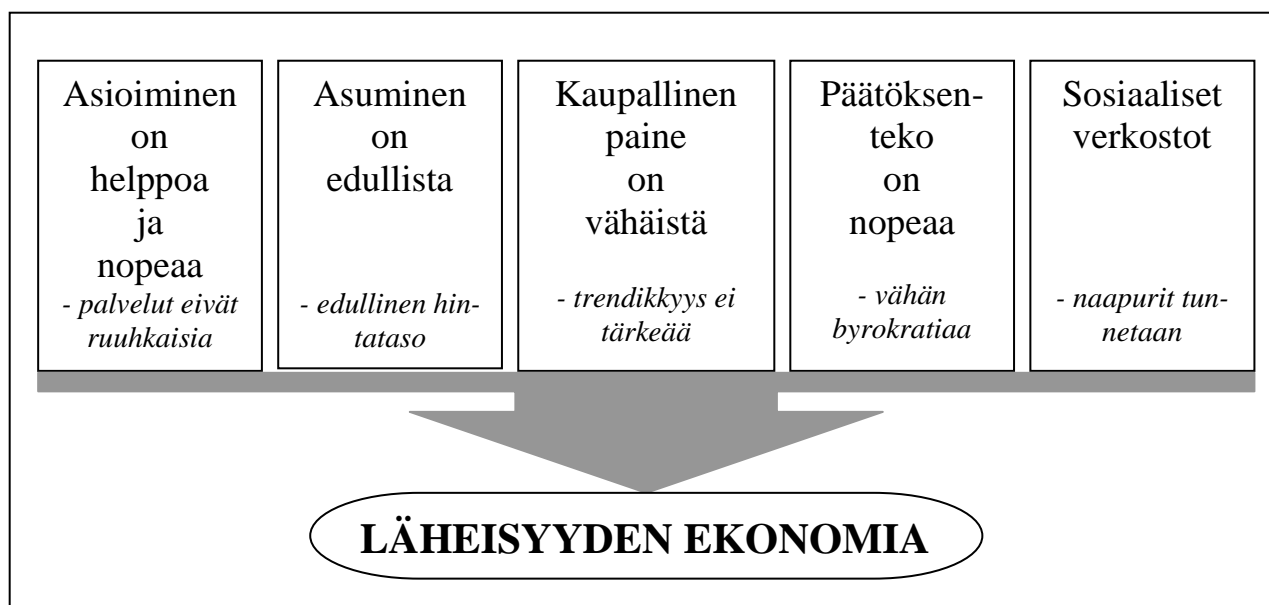
ESIPUHE	0
JOHDANTO	3
Läheisyyden ekonomian käsite	3
Tutkimuksen tavoitteet ja kytkeytyminen maaseudun kehittämiseen	4
Tutkimuksen toteuttaminen	4
TUTKIMUSALUEIDEN OMINAISUUDET JA EROT	7
Kuhmon kaakkoinen ja luoteinen haja-asutusalue	7
Teuvan Norinkylä, Horonkylä ja Äystö	11
Maskun Seikelä.....	14
Piippolan ja Pyhännän kirkonkylät	17
Vilppulan kirkonkylä	20
Mikkelin keskusta.....	23
Tampereen Atala, Tasanne, Kumpula ja Olkahinen.....	26
Vantaan Myyrmäki	29
Helsingin keskustan Vironniemi, Ullanlinna ja Kampinmalmi	32
LÄHEISYYDEN EKONOMIAN TEESIT TUTKIMUSALUEILLA	37
Asioimisen helppous ja nopeus.....	37
Asumisen hinta	48
Päätöksenteon nopeus	51
Kaupallinen paine ja viihtyisyys.....	54
Sosiaaliset verkostot	63
YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	68
Tutkimuksen tausta.....	68
Tutkimuksen käytännön toteuttaminen	68
Tutkimusalueita koskevat tulokset	69
Läheisyyden ekonomia on todellinen ilmiö.....	71
Paikallislähtöiseen maaseutumarkkinointiin	72
Valtakunnallisen päätöksenteon arvovalinta	73
Paikkojen moninaisuus takaa kilpailukykyisen Suomen.....	73
LÄHTEET	75
LIITTEET	77
LIITE 3	78

JOHDANTO

Läheisyyden ekonomian käsite

Alueiden kilpailukyvyyn on katsottu lähtevän osaavista ja tehokkaista keskuksista. Käytännön kokemusten mukaan kuitenkin myös pienillä paikkakunnilla on omat etunsa ja vetovoimatekijänsä, joilla ne voivat pärjätä kilpailussa isojen kasvukeskusten kanssa. Pienessä yhteisössä asuvat saavuttavat joidenkin kaupungista maalle muuttaneiden arvioiden mukaan taloudellisia ja ajankäyttöllisiä etuja niin asumiseen, vapaa-ajanviettoon kuin työelämäänkin liittyvissä asioissa. Esimerkiksi lapsiperheelle muuttaminen suurkaupungista pienelle paikkakunnalle voi merkitä elämän helpottumista monella tavoin. Asioiminen helpottuu ja nopeutuu, asumiskustannukset alenevat, kaupalliset ärsykkeet vähenevät ja tarvittavat päätökset saadaan aiempaa nopeammin.

Pienellä paikkakunnalla asuminen ja eläminen näyttävät siis yksilötasolta katsottuna ainakin joillekin ihmisille tehokkaammalta (ajankäyttö), taloudellisemmalta (säästöt) ja laadukkaammalta (arvot) kuin suurkaupungissa asuminen ja eläminen. Kuntalainen saa tarvitsemansa palvelut vaivattomasti ja varmasti. Verrattaessa pienten paikkakuntien kilpailukykyä suuriin keskuksiin voidaan käyttää teesejä, jotka yhdessä muodostavat käsitteen **läheisyyden ekonomia**¹ (kuva 1).

Kuva 1. Läheisyyden ekonomian teesit ja esimerkkejä niistä käytännön elämässä.

Läheisyyden ekonomia on kuitenkin arvosidonnainen asia. Toisille ihmisille sen osa-alueet ovat tärkeitä, mutta toisille eivät. Eri ihmisten kohdalla eri läheisyyden ekonomian osatekijät myös painottuvat eri tavoin. Läheisyyden ekonomian merkitys ja sisältö riippuvat esimerkiksi ihmisen elämäntilanteesta ja perhesuhteista. Lapsiperheen tarpeet ja arvot voivat poiketa voimakkaasti vaikkapa yksin elävän opiskelijan tai eläkeläispariskunnan tarpeista ja arvoista.

¹ Läheisyyden ekonomia-käsitteen on kehittänyt Pomoottori ry:n toiminnanjohtaja Mikko Rissanen.

Tutkimuksen tavoitteet ja kytkeytyminen maaseudun kehittämiseen

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää

- onko olemassa ns. läheisyyden ekonomiaa,
- mistä osatekijöistä läheisyyden ekonomia muodostuu ja miten sitä mitataan ja
- jos läheisyyden ekonomiaa on, millaisilla alueilla se ilmenee.

Läheisyyden ekonomiaa tarkastellaan objektiivisilla mittareilla ryhmätason tutkimuksena, jota täydennetään yksilötason subjektiivisilla näkemyksillä. Tämä on perusteltua siitä syystä, että subjektiivisesti koettu elämänlaatu voi poiketa paljonkin objektiivisesti arvioidusta elämänlaadusta. Myös eri elämäntilanteen vaikutus läheisyyden ekonomiaan otetaan tutkimuksessa huomioon.

Tutkimuksen tavoitteena on eritellä monipuolisesti kaupunkien ja maaseutujen erilaisia asuin- ympäristöjä. Tämän tarkastelun perusteella tunnistetaan läheisyyden ekonomian luonnehtimat asuin- ympäristöt. Erityistä huomiota kiinnitetään läheisyyden ekonomiaan maaseudulla. Min- kä edellytysten on täytyttävä, jotta läheisyyden ekonomia toteutuu maaseudulla? Tutkimus tuottaa tietoa, jonka avulla maaseutukunnat ja paikalliset toimintaryhmät voivat käynnistää hankkeita, joiden tavoitteena on nykyisten asukkaiden elämänlaadun parantaminen ja uusien asukkaiden houkuttelu. Tutkimus liittyy Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuonna 2003 korostamaan teemaan, jonka sisältönä on maaseudun rakenteiden sekä alue- ja yhteiskuntata- loudellisen merkityksen tutkimus.

Tutkimushankkeessa selvitetään, miten arkielämän toimintojen läheisyyttä korostava ajatus- malli toteutuu käytännössä erityyppisissä kunnissa ja erityisesti kuntaa pienemmissä asuin- ympäristöissä. Läheisyyden ekonomian tutkiminen liittyy näin ollen olennaisella tavalla maa- seudun kehittämiseen, sillä tulosten avulla pienille paikkakunnille muuttamista mahdollisena pitävät henkilöt saavat tietoa tämänkaltaisten alueiden kilpailukyvystä heidän nykyisiin asuin- ympäristöihin verrattuna. Läheisyyden ekonomiaan pohjautuva ajattelu voi tällä tavoin edistää tasapainoista aluekehitystä.

Erityisesti tutkimuksessa hyvin menestyneet kunta- ja asuin- ympäristötyypit voivat hyödyntää tuloksia markkinoinnissaan ja toimintojensa kehittämisessä. Parhaassa tapauksessa läheisyy- den ekonomian toteutumisesta saatavilla tutkimustuloksilla on keskeinen vaikutus uusista asukkaista käytävässä kuntien välisessä kilpailussa.

Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksessa valittiin joukko erilaisia asuinpaikan taloudelliseen, sosiaaliseen, toiminnalli- seen ja fyysiseen ympäristöön kuuluvia muuttujia, joiden avulla läheisyyden ekonomiaa mi- tattiin. Tällaiset arkielämän asiat liittyvät esimerkiksi terveyskeskuspalveluiden saatavuuteen, uudisrakentamisen kalleuteen, liikkumisen vaivattomuuteen ja luontoon liittyvien harrastus- mahdollisuuksien läheisyyteen. Eri osatekijöiden sijainnin ja tarjonnan sekä niiden asukkaille aiheuttaman taloudellisen rasituksen lisäksi tutkimuksessa otettiin huomioon myös palvelui- den käyttötottumukset ja asukkaiden henkilökohtainen tyytyväisyys omaan asuinpaikkaansa. Yhdistämällä kaikki osatekijät voitiin erilaisista asuin- ympäristöistä laatia tarkat kuvaukset.

Läheisyyden ekonomian toteutumisen selvittämistä varten valittiin maastamme yhdeksän erityyppistä pienaluetta. Mukaan otettiin mahdollisimman kattava valikoima erilaisia asuinympäristöjä, sillä kuntapohjainen tarkastelu ei tuo alueittaisia eroja riittävän selkeästi esiin. Tarkastelun kohteena oli näin ollen monenlaisiin kuntiin ja kaupunkiin kuuluvia alueita. Tutkimuksessa mukana olleiden paikkakuntien väestömäärien huomattava kokoero mahdollisti osaltaan monipuolisen vertailun. Pienimmiltä tutkimusalueilta kerätyn aineiston kattavuus turvattiin luomalla yhdestä tai useammasta kunnasta samankaltaisten osa-alueiden muodosta- ma tutkimusjoukko tarkastelua varten.

Tutkimukseen valitut asuinympäristöt ovat seuraavat (kuva 2):

Haja-asutusalueet

1. etäällä keskuksista sijaitseva väestömäärältään pieni kylä, jossa ei ole palveluita
  - Kuhmosta Ylivieksi, Iivantiira, Niva, Kuumu, Jonkeri, Lammasperä ja Saunajärvi
2. keskusten välimaastossa sijaitseva väestömäärältään keskisuuri kylä, jossa on hyvät peruspalvelut
  - Teuvalta Norinkylä, Horonkylä ja Äystö
3. keskusten läheisyydessä sijaitseva väestömäärältään suuri kylä, josta kaupalliset palvelut puuttuvat
  - Maskusta Seikelä

Taajamat

4. pienehkö taajama
  - Piippolan ja Pyhännän kirkonkylät
5. keskikokoinen kuntakeskustaajama
  - Vilppulan kirkonkylä
6. pikkukaupungin keskustaajama
  - Mikkelin keskusta

Kaupungit

7. lähiö, jossa on heikot peruspalvelut
  - Tampereelta Atala, Tasanne ja Olkahinen
8. ympäristönsä keskuksena toimiva suuri lähiö, jossa on hyvät palvelut
  - Vantaalta Myyrmäki
9. kaupungin keskusta
  - Helsingin keskustasta Vironniemi, Ullanlinna ja Kampinmalmi

Kuva 2. Kunnat, joiden osa-alueille tutkimus kohdistui (osa-alueet on selvitetty tekstissä).

Tutkimusalueilta satunnaisotannalla valituille 18–75 -vuotiaille asukkaille lähetettiin kysely (liite 1), jossa tiedusteltiin heidän kokemuksiaan läheisyyden ekonomian eri osatekijöistä asuinseudullaan. Erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, miten asukkaat kokevat saavuttavansa tarvitsemansa palvelut. Kyselyjä lähetettiin jokaiselle tutkimusalueelle 100 kappaletta eli yhteensä 900. Yhteystiedot hankittiin Vaasan maistraatista. Kuudessa lomakkeessa oli väärä osoite, kolme palautettiin täyttämättä ja yksi vastaus oli käyttökelvoton. Tämän jälkeen otokseksi jäi 890. Lomakkeita palautui yhden karhukierroksen jälkeen 469 eli vastausprosentiksi

tuli 52,7 %². Tämä antaa melko hyvän pohjan tulosten luotettavuudelle. Kysely ajoittui elo- ja syyskuulle 2003.

Kyselyn analysoinnin jälkeen joka alueelta haastateltiin kolme tai neljä henkilöä. Vilppulasta ja Kuhmosta haastateltiin neljää henkilöä, muilta tutkimusalueilta kolmea henkilöä. Yhteensä haastateltiin 29 henkilöä. Kyselyvastaajia pyydettiin erikseen ilmoittamaan, mikäli he ovat halukkaita haastateltaviksi (liite 2). Haastatteluilla tavoiteltiin laadullista ja syvällisempää tietoa läheisyyden ekonomian toteutumisesta. Haastattelut kohdistuivat pääosin asukkaisiin, jotka kyselyssä ovat ilmaisseet läheisyyden ekonomian toimivan heidän arkielämässään. Haastateltaviksi valittiin mahdollisuuksien mukaan myös henkilöitä, joiden elämässä läheisyyden ekonomia ei toimi. Haastateltaviksi ilmoittautui kuitenkin selvästi enemmän sellaisia, jotka viihtyivät asuinalueellaan ja kunnassaan tai kaupungissaan kuin sellaisia, jotka eivät viihtyneet. Haastateltaviksi valittiin mahdollisimman monipuolisesti eri ikäluokkien, koulutustasutan, sukupuolen, perhekoon, ammatin ja alueella asumisajan suhteen toisistaan eroavia vastaajia. Monipuolisella otannalla pyrittiin saamaan sisältöä läheisyyden ekonomian käsitteelle eli tarkoituksena oli selvittää, mistä läheisyyden ekonomian osatekijöitä asuinympäristöönsä tyytyväiset ihmiset arvostavat.

Tutkimuksen taustaksi ja vertailutiedoksi kyselyillä ja haastatteluilla saaduille tiedoille selvitettiin, millaisia julkisia ja yksityisiä palveluita tarkastelun kohteeksi valitut pienalueet asukkailleen tarjoavat. Samalla selvitettiin myös asumiseen liittyvien kuntatason muuttujien määrä, hinta ja saatavuus eri paikkakunnilla. Ajantasaisten tietojen saamiseksi asioita selvitettiin pääosin Internetistä, muun muassa kuntien kotisivuilta. Tämän lisäksi kuntiin soitettiin eri viranhaltijoille puuttuvien tietojen keräämiseksi ja tietojen tarkistamiseksi. Tietojen keruu tapahtui joulukuussa 2003 ja tammikuussa 2004. Tahot, joihin otettiin yhteyttä, esitetään lähde- luettelossa.

---

² Vastaajien taustatiedot esitetään liitteessä 3.

TUTKIMUSALUEIDEN OMINAISUUDET JA EROT

Seuraavassa kuvataan palvelutarjontaa eri tutkimusalueilla sekä aluetta kuvaavilla tosiasiatiedoilla että vastaajien kokemusten mukaan. Aluksi kuvataan alueita niiltä kerätyn tietoa-ineksen pohjalta. Niiltä osin kuin jotain palvelua tarjotaan nimenomaan tutkimusalueelle, on pyritty käyttämään tietoa näistä palveluista. Muussa tapauksessa on käytetty koko kuntaa tai kaupunkia koskevia tietoja, kuten yleensä on esimerkiksi kunnallisten virastojen laita. Tarkoituksena on luoda tietopohjaa alueiden objektiiviselle vertailulle sekä alueiden todellisten ominaisuuksien ja ihmisten käsitysten vertailulle.

Aluekuvausten jälkeen esitellään ensin muutamien aluetta kuvaavien faktatietojen pohjalta tehdyt ja sitten kyselyvastausten perusteella tehdyt kutakin tutkimusaluetta kuvaavat profiilit. Jälkimmäiset perustuvat kyselylomakkeessa (liite 1) esitettyihin väitteisiin, joiden avulla jokainen teesi on purettu teesin sisältöä kuvaaviin osasiin. Lomakkeella osa väitteistä esitettiin negatiivisessa muodossa, mutta seuraaviin profiileihin kaikki väitteet on yhdenmukaistettu niin, että mitä suuremmaksi väitteiden saama numeroarvo nousee, sitä paremmin alue on vastaajien mielestä pärjännyt kyseisen väitteen osalta.

Aluetta kuvaavien tietojen pohjalta laadittujen profiilien numeroarvot on saatu jakamalla aluetta kuvaava luku kaikkien alueiden keskiarvoa kuvaavalla luvalla tai päinvastoin, riippuen siitä, onko ominaisuuden saamaa isoa arvoa pidetty hyvänä vai huonona asiana (esim. tontin iso koko hyvä, mutta tontin korkea hinta huono). Lopputuloksena on saatu luku, jossa numero yksi vastaa kaikkien alueiden keskiarvoa, suurempi luku alueen keskiarvoa parempaa suoritusta ja pienempi luku keskiarvoa huonompaa suoritusta. *Ihmisten käsityksiä kuvaavien profiilien* numeroarvot on saatu jakamalla yhden alueen yhden väitteen kanssa jonkin verran tai täysin samaa mieltä olleiden vastausten yhteenlaskettu määrä vastaavalla kaikkien tutkimusalueiden keskiarvoa kuvaavalla luvalla joka väitteen kohdalla erikseen. Saatu luku kuvaa aluetta suhteessa kaikkien alueiden keskiarvoon jokaisen väitteen kohdalta erikseen. Jos luku on yli keskiarvon ($x=1$), alue pärjää esitetyn väitteen osalta keskiarvoa paremmin, jos luku alittaa keskiarvon, alue pärjää keskimääräistä huonommin.

Kuhmon kaakkoinen ja luoteinen haja-asutusalue

Taustatiedot Kuhmon haja-asutusalueesta

Kuhmon kaupunki sijaitsee Kainuussa, aivan Suomen itärajan tuntumassa. Koko Kuhmon alueella asuu 10 754 asukasta. Kuhmon väestöstä yli 50 % asuu ydinkeskustassa (Kuhmon kotisivut 2003). Kuhmosta tutkimukseen valittiin kyliä kaakkoiselta ja luoteiselta haja-asutusalueelta. Mukaan valitut kylät olivat Härmänkylä, Ylivieksi, Vuosanka, Iivantiira, Kuusamonkylä, Niva, Kuumu, Jonkeri, Saunajärvi, Kiekinkoski, Haukela, Nieminen ja Hirvelä. Alueet valittiin maarekisterikylien jaon pohjalta, joka hieman poikkeaa yllä mainitusta nimeltään, mutta on maantieteelliseltä alueeltaan sama. Kuhmon haja-asutusalue kokonaisuudessaan on harvaan asuttua maaseutua, jossa on yksittäisasutusta ja pienkyliä. Matkaa Kuhmon keskusta on 20–65 kilometriä. Palvelut ovat hajallaan. Yhdessäkään tutkimusalueen kylässä ei ole sekä kauppaa että koulua. Kauppa ja koulu ovat samassa kylässä vain Lentiirassa, joka on lähellä Iivantiiraa ja Kuumua, mutta ei varsinaisesti kuulu tutkimusalueisiin.

Kuhmon kaakkoisella haja-asutusalueella on 321 asukasta ja luoteisella haja-asutusalueella on 821 asukasta. Yhteensä näillä kahdella haja-asutusalueella asuu siis 10,6 % koko Kuhmon väestöstä. (Väestörekisterikeskuksen kotisivut 2003.) Vuosina 2000–2002 kunnan väestö on vähentynyt 584 hengellä. Vuonna 2003 kunnan on veroprosentti 19,0 % (kuva 3). Kuhmon kunnan poliittisista puolueista keskustapuolueella on selvä enemmistö. Kunnanvaltuutetuista 60 % on keskustapuolueen jäseniä. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Kuva 3. Läheisyyden ekonomiaa Kuhmon haja-asutusalueella kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vuonna 2001 Kuhmon kaupungin työllisestä väestöstä 15 % työskenteli maa- ja metsätaloudessa, 20 % jalostuksessa ja 60 % palveluissa. Loppujen toimiala on tuntematon. Kuhmon kunnan työpaikkaomavaraisuus oli 95,7 % vuonna 2001 (StatFin -tilastopalvelu 2004). Teoriassa tämä tarkoittaisi siis sitä, että vain 4,3 % työssä käyvistä kuhmolaisista jäisi ilman työtä, mikäli kaikki kävisivät työssä oman kunnan alueella. Kunnalla oli töissä joulukuussa 2002 yhteensä 805 kuukausi- ja tuntipalkkaista henkilöä (Kuntaliiton kotisivut 2003). Kuhmon kaupungintalolla työskentelee yhteensä 65 henkilöä. Kaupungintalolla sijaitsevat täytöntöönpano- ja virastopalvelut, tekniikka ja ympäristötoimi, osa sosiaalitoimesta, matkailutoimisto, päivähoitotoimisto sekä elinkeinojen kehittäminen ja matkailutoimi. Kaupungintalon välittömässä läheisyydessä sijaitsevat myös vapaa-aika- ja kulttuuritoimisto. (Karhu, Kaija 2003.)

Kaakkoisella haja-asutusalueella ei ole juuri mitään palveluja. Ainoastaan kirjastoauto kulkee kahden viikon välein. Alueen eteläisimmän osan läpi kulkee kaksi kertaa päivässä Kuhmo–Lieksa -väliä kulkeva linja-auto, mutta muita linja-autoyhteyksiä Kuhmon keskustaan ei ole. Kuhmon luoteisen haja-asutusalueen eri osien ja Kuhmon keskustan välillä kulkee vaihtelevasti linja-autoja. Joistain paikoista pääsee keskustaan, etenkin arkipäivisin, muutamia kertoja. On myös alueita, joista pääsee linja-autolla keskustaan ja takaisin korkeintaan kerran päivässä. (Kuhmon kotisivut 2003.)

Luoteisella haja-asutusalueella on kaksi varsinaista päivittäistavarakauppaa. Härmänkylällä sijaitsevassa kaupassa on myös kahvio sekä kopio- ja veikkauspalveluita ja Koskenmäen kaupassa Ylivieksissä on asiamiesposti ja baari. Kauppojen yhteydessä toimivat myös polttoainemyyntipisteet. Luoteisella haja-asutusalueella on kaksi ala-astetta, yksi parturikampaamo, korjaamopalveluita sekä taksi- ja kuljetuspalveluita. Aivan Venäjän rajan tuntumassa, Vartiuksessa, on kahvila, josta saa joitain päivittäistavaruotteita sekä viisumipalveluita. Luoteisella haja-asutusalueella kulkee myös kirjastoauto kahden viikon välein. Kylillä pystyy harrastamaan muun muassa jalkapalloa, kaukalopalloa, jääkiekkoa ja lentopalloa. Harrastuspaikkoina ovat muun muassa entiset koulurakennukset, pallokentät ja Ylivieksin urheilutalo. (Kuhmon kotisivut 2003.)

Kuhmon terveystalosta on pitkään vaivannut lääkäripula, mutta viime aikoina se on vähitellen helpottanut. Lääkärille ajan saa 2–4 viikossa. Terveystalosta palveluksessa työskentelee yhteensä 136 henkilöä. Lukuun on laskettu mukaan myös ympäristöterveydenhuolto. Terveystalostoimii yhdessä yksikössä, lukuun ottamatta 40 kilometriä keskustasta sijaitsevaa Lentiiran kylän neuvolaa. Terveystalostmaksu on 22 €/vuosi tai 11 €/käynti. (Juntunen, Anja 2003.)

Kuhmon keskustassa on yksi päiväkotia ja kolme ryhmäperhepäiväkotia. Lasten päivähoito painottuu perhepäivähoitoon. Luoteisella haja-asutusalueella toimii perhepäivähoidon lisäksi

niin sanottu kiertävä päiväkotiki, joka on Hietaperän koululla kahtena päivänä viikossa. Valtaosa haja-asutusalueen lapsista on päivähoitossa Kuhmon keskustassa, koska siellä sijaitsevat usein myös vanhempien työpaikat. (Kääriäinen, Kirsti 2003.)

Kuhmo markkinoi itseään kulttuuri- ja erämaakaupunkina. Kuhmo onkin kuuluisa kamarimusiikistaan ja monipuolisesta kulttuuritarjonnastaan. Kuhmo-talolla on hyvät puitteet musiikki- ja kulttuuritapahtumien viettoon. Kuhmossa vaalitaan erityisesti Kalevalaan liittyviä perinteitä. (Kuhmon kotisivut 2003.) Kuhmossa on tarjolla monenlaisia harrastusmahdollisuuksia. Siellä voi harrastaa esimerkiksi musiikkia, jota opetetaan Kuhmo-talon musiikkiopistolla.

Kuhmosta löytyy hiihdon ja ampumahiihdon erikoisseura, metsästys- ja ampumaseura, jumpaa ja luistelua järjestävä seura, kaksi tanssiseuraa sekä suunnistus-, jääkiekko-, moottori- kelkkailu-, lentopallo-, pesäpallo- ja karateseurat. Kuhmossa on liikuntaharrastuksia varten rakennettu muun muassa urheilukeskus, jäähalli, liikuntakeskus ja uimahalli. (KainuunOSKUn kansalaisverkko 2003.) Koko Kuhmon alueelta löytyy yhteensä 83 erilaista liikuntapaikkaa (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004). Liikuntaseuroista suurin osa toimii Kuhmon keskustan tuntumassa. Kalastusta ja metsästystä harrastetaan lähes koko kunnan alueella. Erityisesti luoteisen haja-asutusalueen Nivan kylä on tunnettu koskikalastuksesta. Siellä toimii koskikalastukseen erikoistuneita yrityksiä. Erityisesti nuorisolle tai lapsille on partio toimintaa sekä Kuhmon elävän musiikin yhdistyksen ja Helka-nuorten toimintaa. Helka-nuorten toiminta liittyy kansanperinteisiin ja erityisesti Kalevalaisiin lauluihin ja leikkeihin. (Kilponen, Raija 2003.) Kuhmon eri kylillä kaakkoisella ja luoteisella haja-asutusalueella on vireää yhdistystoimintaa. Erityisesti 4H-toiminta on vilkasta. Kyliltä löytyy aktiivisia kyläyhdistyksiä ja metsästysseuroja sekä seurakunnan toimintaa. (KainuunOSKUn kansalaisverkko 2003.)

Kuhmon keskustassa on Kelan konttori (Kansaneläkelaitoksen kotisivut 2003), työvoimatoimisto (Työministeriön kotisivut 2003) ja postin konttori. Siellä on viisi päivittäistavarakauppaa, vaatekauppoja ja muita pikkuliikkeitä, mutta ei esimerkiksi yhtään isoa automarkettia. Lisäksi keskustasta löytyy apteekki, viisi parturi-kampaamo, kolme radio- ja televisioliikettä, kaksi rautakauppaa ja kolme pankkia. (Kuhmon kotisivut 2003.)

Kuhmossa olevat vuokra-asunnot ovat pääosin kunnan omistamia. Vuokra-asuntoja on eniten Kuhmon keskustassa, mutta muutamia vuokra-asuntoja löytyy myös kaakkoiselta ja luoteiselta haja-asutusalueelta. Haja-asutusalueilla on sekä rivi- että paritaloasuntoja vuokrattuina. Näiden rivitaloasuntojen keskimääräinen vuokra on noin 4,12 €/m² ja paritaloasuntojen keskihinta noin 3,60 €/m². Näissä on suora sähkölämmitys, joten sähkökulut eivät sisälly vuokraan. Asuntoja on ollut Kuhmossa kohtuullisesti saatavilla. (Pääkkönen, Eeva 2003.)

Sekä kunnan että yksityisten pientalotonttien keskikoko vaihtelee 1 200–1 400 m² välillä. Kunta pääosin vuokraa tontteja ja vuokrat ovat alhaiset ja onkin erittäin harvinaista, että joku ostaa kunnalta pientalotontin. Tonttien keskihinta on noin 12 000 € eli 9,20 €/m². Haja-asutusalueilla tonttien ostaminen on vähäistä. Hankitut tontit ovat usein ostajien koti- tai sukuliloja, joten niiden hinnat eivät ole vertailukelpoisia keskustan tonttien kanssa. (Tikkanen, Seppo 2003). Kuhmossa pientalojen rakennuslupien saaminen vie hakemusten jättöpäivästä 1–4 viikkoa. Kiireisinä aikoina päätöksenteko on normaalia hitaampaa. (Piirainen, Harri 2003.) Keskimääräinen pientalokiinteistön hinta vuonna 2002 oli kaava-alueella 67 000 € (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003).

Kuhmon haja-asutusalueen erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Kuhmon haja-asutusalueen vahvuusalueita läheisyyden ekonomian osalta ovat sosiaaliset verkostot, alueen ei-kaupallinen viihtyisyys ja osittain mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon (kuva 4). Sosiaalisten verkostojen erityispiirteenä Kuhmossa on, että asukkaat tuntevat toisensa hyvin ja tutustuminen on helppoa. Sen sijaan yhteistoimintaa ei ole kovin paljon ja asukkaiden asiat tunnetaan ehkä liiankin hyvin. Selkeä alueen vahvuus on, ettei siellä ole liian ruuhkaista eikä meluisaa saati kiireistä. Muodin seuraaminen ei ole alueella tärkeää. Kaupungin päätöksentekoon ei koettu helpoksi vaikuttaa, mutta oman asuinympäristön ongelmiin ja viihtyisyyteen voidaan vaikuttaa. Asuinseudun hintataso ei ole korkea. Omaa rauhaa ja vaikutusmahdollisuuksia ympäristöön alueella siis on niitä haluaville, mutta palvelujen saatavuudesta ja asumisen edullisuudesta on tingittävä.

Kuva 4. Kuhmon haja-asutusalueen asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asioimisen helppoutta kuvaavissa väitteissä Kuhmon haja-asutusalue pärjäsi huonoiten työnsaantimahdollisuuksien ja julkisten kulkuyhteyksien suhteen. Tutkimusalueilla ei juuri julkista liikennettä ollutkaan, osalla alueista kerran päivässä, osalla ei lainkaan. Työttömyysprosentti Kainuussa on lähes 20 % (Työllisyyskatsaus 2004), joten ihmisten kokemus huonoista työmahdollisuuksista on ymmärrettävää. Myös alueen päivähoitopalveluihin oltiin keskimääräistä selvästi tyytymättömämpiä, mikä selittyy sillä, että päivähoito on voimakkaasti keskittynyt Kuhmon keskusta. Pääasiallisesti käyttämänsä päivittäistavarakaupan valikoimiin kuhmolaiset sen sijaan olivat keskivertotyytyväisiä, vaikka kaupungissa ei suuria automarketteja olekaan.

Asumisen hintaan liittyvissä väitteissä Kuhmo ylitti tyytyväisyyden keskiarvon alueen kokonaishintatason edullisuuden osalta. Tähän vaikuttanevat kohtuullinen vuokrataso ja asuntojen hinnat, mutta myös päivittäistavaroiden hinnat. Aluetta ei kuitenkaan pidetty sopivana muilla paikkakunnilla työssäkävylle, sillä pohjoisen pitkät etäisyydet tekevät työssäkäynnistä aikaa vievää ja kallista. Samasta syystä asioimisesta ja työssäkäynnistä aiheutuvia matkakustannuksia pidettiin liian suurina. Kuhmon – ja etenkin haja-asutusalueen – väkiluku on vähentynyt, mikä selittänee sen, että kiinteistön hankkimista alueelta ei pidetä kovin kannattavana.

Päätöksenteon nopeuteen liittyvissä asioissa korostui se, ettei päätöksentekoa pidetty yleensä joustavana. Käsitystä saattaa selittää se, että valta on jonkin verran keskittynyt yhdelle puolueelle. Kunnanviraston henkilöstömääräkin on suurehko verrattuna pienempiin paikkakuntiin. Lähiympäristön viihtyvyyteen sen sijaan koettiin helpoksi vaikuttaa, mikä voi johtua esimerkiksi suurista tonteista ja niiden hoidon kautta mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elinpiiriin.

Kaupalliseen paineeseen ja viihtyvyyteen liittyvissä asioissa vastaajilla korostui keskimääräistä enemmän, ettei muotitietoisuutta vaadita. Kun asuminen on väljää, ei tarvitse myöskään olla koko aikaa toisten silmien alla. Kaupallisia palveluita ei sen sijaan koettu olevan tarpeeksi, mikä selittyy pitkälti sillä, ettei Kuhmon kaakkoisella haja-asutusalueella ole lainkaan kaupallisia palveluja ja lounaisellakin haja-asutusalueella vain vähän. Keskustan kauppoihin on alueilta jopa noin 50 kilometrin matka. Myös työn ja perhe-elämän yhteensovittamista pidettiin keskimääräistä vaikeampana, mitä selittänee pitkien etäisyyksien ohella suuri työttömyys ja se, että työssä joudutaan käymään muillakin paikkakunnilla, jopa Helsingissä.

Sosiaalisten verkostojen kohdalla Kuhmossa korostui se, että ihmiset tuntevat toisensa. Kun haja-asutusalueella elää vain muutama sata ihmistä, heidät on helppo tuntea. Asukkaiden vähydestä johtuneeseen myös se, ettei alueilla koeta olevan kovin vilkasta yhteis- tai harrastustoimintaa. Harrastukset ovat keskittyneet kaupungin keskustaan, kylillä on lähinnä kyläyhdistysten ja 4H-kerhon toimintaa.

Teuvan Norinkylä, Horonkylä ja Äystö

Taustatiedot Teuvan kylistä

Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan Teuvan Norinkylän, Horonkylän ja Äystön alue on ydinmaaseutua, jossa on jono- ja rykelmäkyläasutusta. Kylistä on matkaa Teuvan kirkonkylään noin 10–20 kilometriä. Alueella on yhteensä 1 220 asukasta, joista 400 asuu Norinkylässä, 330 Horonkylässä ja 490 Äystössä. Alueella asuu 19 % koko Teuvan väestöstä. Joka kylässä on kauppa, asiamiesposti, pankkikonttori, peruskoulun ala-aste ja säännöllinen terveydenhoitajan vastaanotto. Kylien palvelutarjonta on peruspalvelujen osalta siis melko kattavaa. (Teuvan kotisivut 2003.)

Teuvan kunnassa on 6 397 asukasta. Väestö on vähentynyt 283 hengellä vuosina 2000–2002. Kunnan veroprosentti on tutkimusalueistamme korkein, 19,25 % (kuva 5). Teuvan kunnassa keskustapuolueella on eniten kannattajia, 56 % kunnanvaltuutetuista on keskustapuolueen edustajia. (Kuntaliiton kotisivut 2003).

Kuva 5. Läheisyyden ekonomiaa Teuvan kylissä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vuonna 2001 Teuvan kunnan työllisistä 16 % työskenteli maa- ja metsätaloudessa, 36 % jalostuksessa ja 45 % palveluissa. Kunnan työpaikkaomavaraisuus on 86,2 % (StatFin -tilastopalvelu 2004). Kunnalla oli joulukuussa 2002 palkattuna 437 kuukausi- ja tuntipalkkaista henkilöä (Kuntaliiton kotisivut 2003). Teuvan kunnanvirastossa työskentelee yhteensä 18 henkilöä. Samassa talossa on muun muassa hallinto- ja elinkeinotoimi, ATK-asiat, henkilöstöhallinto, maaseutu- ja lomituspalvelut sekä talous- ja suunnittelupalvelut. (Teuvan kotisivut 2003.)

Norinkylässä on aiemmin mainittujen palvelujen lisäksi muun muassa lääkekaappi eli käsi-kauppa-apteekki, kahvila, parturi-kampaamo, autokorjaamo, useita huonekaluja valmistavia yrityksiä ja kunnan ylläpitämä palvelutalo, Äystössä on esimerkiksi parturi-kampaamo, tankkauspiste sekä useita huonekalualan yrityksiä. Horonkylässä on muun muassa sähköliike, verhoon, metsä- ja koneurakoitsija sekä huonekaluja valmistava yritys. Horonkylällä toimii myös tietotupa kahdesti viikossa. Tietotuvalta saa koulutuspalveluita ja siellä saa käyttää tietokoneita Internetin tai sähköpostin käyttöön, tulostukseen, skannaukseen ja asiointiin. (Teuvan kotisivut 2003.)

Kaikissa kylissä on vilkasta yhdistys- ja harrastustoimintaa. Norinkylällä järjestetään monenlaista vapaa-ajan toimintaa. Siellä kokoontuvat esimerkiksi erilaiset seurakunnan kerhot, 4H-kerho, Norin nuorisoseura, Norin naiskuoro, Norin maa- ja kotitalousseura, ompeluseura, metsästysseura, monet kansalaisopiston harrasteryhmät sekä Teuvan Rivakan Norinkylän ala-

osaston ryhmät. Loma-Opintola niminen yritys järjestää myös erilaista kurssitoimintaa, kuten käsityökurseja ja nuorisolle bändikurseja. Norinkylän liikuntapaikkoja ovat koulun ja nuoriso-seuran juhlasalit, koulun pallokenttä sekä valaistu pururata ja hiihtolatu. Horonkylän nuoriso-seuralla kokoontuvat monet kansalaisopiston opintopiirit sekä nuoriso-seuran omat kerhot ja opintopiirit. Kylässä toimii näiden lisäksi muun muassa maa- ja kotitalousseura, metsästysseura sekä poliittisia yhdistyksiä ja diakoniapiiri. Liikuntapaikkoina kylässä on valaistu pururata ja hiihtolatu, jalkapallokenttä, jääkiekkokaukalo, koulun kuntosali, nuoriso-seuran kuntosali sekä maauimala. Äystön kylällä toimii esimerkiksi kaksi maa- ja kotitalousseuraa, nuoriso-seura, metsästysseura, poliittisia paikallisosastoja, kylätoimikunta sekä Rivakan Äystön alaosasto. Kylän liikuntapaikkoja ovat koulun liikuntasali, työväentalo, palloilu- ja jääkenttä sekä valaistu pururata ja hiihtolatu. Näiden lisäksi kylältä löytyy suunnistusalueita ja hiihtoreittejä. (Teuvan kotisivut 2003.)

Teuvalta on hyvät linja-autoyhteydet lähimpiin kuntiin. Esimerkiksi Seinäjoelle lähtee Teuvalta arkisin kuusi linja-autovuoroa. Kaikilta tutkimuksessa mukana olevilta kyliltä pääsee kutsutaksilla yhtenä tai useampana päivänä viikossa kaksi kertaa päivässä Teuvan keskustaan. Kutsutaksi on tilattava aina ennakoon linjaa liikennöivältä autoilijalta. Norinkylältä on säännölliset linja-autoyhteydet koulupäivisin sekä Teuvan keskustaan, Vaasaan, Kauhajoelle että Jurvaan. (Teuvan kotisivut 2003.)

Teuvan keskustassa on neljä päivittäistavarakauppaa, kolme vaatetusliikettä, kahdeksan kuka- tai lahjatavara- ja sisustusliikettä. Lisäksi Teuvalla on Kelan konttori (Kansaneläkelaitoksen kotisivut 2003) ja työvoimatoimiston toimipiste (Työministeriön kotisivut 2003). Teuvan kunnassa on yksi päiväkotitoiminta, yksi ryhmäperhepäiväkotitoiminta ja useita perhepäivähoitajia eri puolilla kuntaa (Teuvan kotisivut 2003).

Teuvan kunnassa sosiaali- ja terveystoimi on yhdistetty sosiaali- ja terveystoimikseen. Keskuksessa on henkilökuntaa yhteensä 218, joista terveystoimialalla on yhteensä 102 henkilöä. Terveystoimeen kuuluu Lehtiharjun sairaala sekä terveystoimintakeskus, jossa työskentelee kaikkiaan 53 henkilöä. Lääkäriaajan saaminen terveystoimintakeskuksesta riippuu tapauksesta. Kiireellisessä tapauksessa pääsee vastaanotolle samana päivänä tai viimeistään seuraavana. Kiireettömämässä tapauksessa voi mennä korkeintaan kaksi viikkoa. Yleensä aikoja annetaan kuitenkin vain viikoksi kerrallaan. Ilta- ja yöpäivystykset hoidetaan yhdessä Jurvan terveystoimintakeskuksen kanssa vuorottelemalla, mutta viikonlopun ilta- ja kaikki yöpäivystys hoidetaan Seinäjoen keskussairaalaissa. Terveystoimintakeskuksen vuosimaksu on 22 € ja yhden kerran käyntimaksu 11 €. (Uusimäki, Jorma 2003.)

Teuvan kunnassa on mahdollisuus harrastaa monenlaista liikuntaa. Teuvan urheiluseuroissa voi harrastaa muun muassa sulkapalloa, suunnistusta, yleisurheilua, lentopalloa, hiihtoa, painia, jumppaa, jalkapalloa ja jousiammuntaa. Teuvalla on esimerkiksi kaksi liikuntahallia ja yhdeksän pienempää liikuntasalia, uimahalli, keskusurheilukenttä, tenniskenttiä, jääkiekkokaukaloita, valaistuja latuja sekä pallokenttiä. Vapaa-ajankeskus Parrassa on laskettelurinne ja uimapaikka. (Teuvan kotisivut 2003.) Koko Teuvan alueelta löytyy yhteensä 42 erilaista liikuntapaikkaa (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004).

Teuvan kunnalla on Norinkylällä, Äystössä ja muilla sivukylillä joitain tontteja. Tontit ovat suuria, esimerkiksi Norin kylässä olevat tontit ovat 2 100–4 800 m² ja Äystön kylässä olevat tontit 1 900–3 200 m² suuruisia. Sivukylillä olevien tonttien hinta on 1 €/m². Teuvan kunnalla on vapaita vuokra-asuntoja. Näistä suurin osa on keskustassa. Myös Norin- ja Horonkylältä ja Äystöstä löytyy kunnan vuokra-asuntoja. Vuokrataso kunnan suoraan omistamissa asunnoissa

on noin 5,5 €/m² ja kunnan omistuksessa olevan Teuvan vuokratalot Oy:n asunnoissa 6,5 €/m². Yksityisten omistamia asuntoja on myös jonkin verran myynnissä ja vuokrattavana. (Rantakoski, Erkki 2003.) Keskimääräinen pientalokiinteistön hinta kaava-alueella vuonna 2002 oli 55 000 euroa, jolla se kuuluu tutkimuksen alhaisimpiin (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003). Rakennuslupien saaminen vie yleensä alle yhden kuukauden. Kuitenkin, mikäli asialla on kiire, voidaan lupapäätös tehdä jopa samana päivänä (Rantakoski, Erkki 2003).

Teuvan kylien erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Teuvan kylien ehdottomana vahvuutena on kunnan päätöksenteko (kuva 6). Se koetaan joustavaksi ja siihen voidaan vastaajien mielestä vaikuttaa hyvin. Myös sosiaaliset verkostot ovat Teuvan kylien vahvuus. Ihmiset tuntevat toisensa, tuttavuussuhteiden solmiminen on kylissä asuvien mielestä helppoa ja naapureilta voi pyytää apua. Ihmisten tuttuus myös johtaa parempaan palveluun. Sosiaaliset verkostot Teuvalla ovat kiinteitä. Asuminen ja eläminen ovat edullisia ja peruspalvelut keskiarvoa paremmin saatavissa. Erikoispalveluissa ja harrastusmahdollisuuksissa on kuitenkin puutteita. Lisäksi elämä on joskus kiireistä. Työnsaantimahdollisuudet ovat huonot, mihin liittyy epäsuorasti myös se, ettei kiinteistöjen arvo säily. Teuvan kylissä asuva joutuu siis tinkimään erikoispalvelujen saatavuudesta, mutta saa tilalle sosiaalisia verkostoja ja mahdollisuuksia vaikuttaa asuinseutunsa alueisiin.

Kuva 6. Teuvan kylien asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asioimisen helppoutta kuvaavien väitteiden osalta Teuvalla korostui se, että asukkaat mielestään saivat kunnalliset terveyskeskuspalvelut helposti muihin alueisiin verrattuna. Jonotusaika lääkärin normaalivastaanotolle onkin Teuvalla maksimissaan kaksi viikkoa, mutta usein lääkärille pääsee nopeammin. Pankkikonttorissa asioiminen koettiin helpoksi ja asuinalueen postipalvelut hyviksi. Tätä selittää se, että joka tutkimuskylässä on pankkikonttori ja asiamiesposti. Vaikka Teuvan keskustasta on hyvät linja-autoyhteydet muille paikkakunnille, läheltä kotiaan vastaajat kuitenkin pääsevät kulkemaan julkisella liikenteellä mielestään keskiarvoa huonommin. Kyliltä keskustaan kulkee linja-auto vain yhdeltä kylistä, muista on asiointikuljetus muutaman kerran viikossa. Työnsaantimahdollisuuksia teuvalaiset vastaajat pitivät huonoina. Tätä osin selittänee kunnan pieni työpaikkaomavaraisuus (86 %), työttömyysprosentti Etelä-Pohjanmaalla on kuitenkin vain 10,8 % (Työllisyyskatsaus 2004) eli alle Suomen keskiarvon, minkä johdosta teuvalaisten käsitys huonosta työllisyystilanteesta tuntuu osin yllättävältäkin.

Asumisen hinnan suhteen Teuvan kylien vahvuutena on asunnon tai tontin edullisuus sekä yleensäkin asumisen edullisuus. Kiinteistön hinta olikin Teuvalla keskimäärin halvempi kuin muilla tutkimusalueilla. Kiinteistön arvon ei sen sijaan koettu säilyvän, mikä liittyy ainakin osin siihen, että kunnan väkiluku on laskussa. Myös asioimisesta ja työssäkäynnistä aiheutuvia matkakustannuksia pidettiin suurina. Tämä liittyy ehkä myös kunnan heikkoon työpaikkaomavaraisuuteen ja siihen, että töissä käydään paljon toisilla paikkakunnilla. Yllättävää on se, että vaikka Teuvalla on tutkimusalueistamme korkein veroprosentti, sitä kohtaan ei olla kovin kriittisiä, vaan esimerkiksi Kuhmossa ollaan tyytymättömämpiä veroprosenttiin.

Päätöksenteko koettiin Teuvalla kaikin puolin joustavaksi, kuten jo aiemmin tuli ilmi. Ulkopuolisena on vaikea päätellä muuta syytä tähän kuin kunnan pienuus tai hyvät henkilövalinnat. Yksi puolue on Teuvalla enemmistönä, kuten Kuhmossakin, mutta silti päätöksenteko

sujuu. Se ei siis voi olla kovin rajoittava tekijä. Asiointi kunnantalolla koetaan helpoksi. Se selittyy sillä, että kaikki palvelut ovat samassa paikassa ja henkilökuntamäärä on melko pieni – ei kuitenkaan minimaalinen –, joten oikea henkilö ja palvelu on helppo tavoittaa. Lähiympäristön viihtyisyyteen on ehkä helppo vaikuttaa siksi, että kylissä on paljon eri seurojen toimintaa ja toisaalta paljon omaa tilaa.

Yllättävää kyllä, kaupallista painetta ja viihtyvyyttä kuvaavissa väitteissä Teuvan kylät olivat yleensä alle keskitason. Alueen kaupallisia palveluja ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia pidettiin riittämättöminä, vaikka joka tutkimuskylässä oli kauppa ja runsaasti erilaista seuratoimintaa. Ehkäpä kylien väkimäärä ei kuitenkaan tarjoa mahdollisuuksia kaiken toivotun toiminnan järjestämiseen. Sosiaaliset verkostot kylissä ovat vahvat, mutta niitä on vaikea selittää kunnasta kootuilla faktatiedoilla. Eräänä selityksenä toisin voisi olla kylien vilkas yhteistoiminta, joka myös lisää asukkaiden yhteenkuuluvuutta.

Maskun Seikelä

Taustatiedot Maskun Seikelästä

Masku sijaitsee Varsinais-Suomessa ja on jatkuvasti asukasluvuaan kasvattava kunta. Tällä hetkellä asukkaita on koko kunnan alueella 5 657. Vuosina 2000–2002 väestö on kasvanut 407 henkilöllä. Muuttovoittoa selittää ainakin kunnan hyvä sijainti Turun, Raision ja Naantalin läheisyydessä (Kuntaliiton kotisivut 2003). Maskun Seikelän alue on kaupungin läheistä maaseutua, jossa on tiivistä haja-asutusta ja pienkyliä. Seikelässä on noin 1 165 asukasta, mikä on 20,6 % koko Maskun väkiluvusta. (Väestörekisterikeskuksen kotisivut 2003.) Matkaa Seikelän alueelta Maskun keskustaan on 5–10 kilometriä, Naantaliin 10–12 kilometriä, Raisioon 10–14 kilometriä ja Turkuun 16–20 kilometriä. Eritasoiset palvelukeskukset ovat siis hyvin lähellä aluetta.

Maskun veroprosentti on tutkimuksemme alhaisin eli 16,25 % (kuva 7). Veroprosentti on toiseksi alhaisin koko maassa. Maskussa millään poliittisella puolueella ei ole selvää enemmistöä. Suurimmat puolueet kunnanvaltuutettujen puoluekannan mukaan ovat keskusta ja kokoomus. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Kuva 7. Läheisyyden ekonomiaa Maskun Seikelässä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vuonna 2001 Maskun kunnan työllisistä työskenteli 4 % maa- ja metsätaloudessa, 30 % jalostuksessa ja 65 % palveluissa. Maskun työpaikkaomavaraisuus on vain 64,6 % (StatFin -tilastopalvelu 2004), mikä on tutkimuskunnista heikoin. Joulukuussa 2002 Maskun kunnan palveluksessa oli 215 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä (Kuntaliiton kotisivut 2003). Maskun kunnanvirastoon on keskitetty hallinto-osasto sekä tekninen, sivistys-, ja sosiaaliosastot. Kunnanvirastolla työskentelee yhteensä 20 henkilöä. Sen yhteydessä toimii yhteispalvelupiste, josta saa poliisin, Kelan ja verotoimiston lomakkeita. Sieltä saa erilaisia hakemuslomakkeita sekä tietoja asioiden käsittelyvaiheista, päätöksistä, kaavoista ja suunnitelmista. Sinne voi myös jättää esimerkiksi päivähoito- ja vuokra-asuntohakemuksia. Lisäksi yhteispalvelupisteessä on työpaikan hakuun tarkoitettu yleisöpääte sekä kopio- ja fax-palveluita. (Sisäasiainministeriön kotisivut 2003.)

Maskun kunnan palvelut sijaitsevat osittain keskustassa ja osittain keskustasta kahden kilometrin päässä sijaitsevassa kauppakeskuksessa. Seikelän alueen etäisyys Maskun keskustaan ja kauppakeskukseen on lähes sama eli 5–10 kilometriä. Maskun keskustassa on yksi lähikauppa ja sen yhteydessä asiamiesposti. Keskustassa on myös apteekki, leipomo-konditoria, kahvila-ravintola, pankki, huoltoasema, useita parturi-kampaamoita sekä kuljetus- ja korjauspalveluita. Kauppakeskuksessa on kaksi pankkia, kangaskauppa, neljä huonekaluliikettä, kaksi päivittäistavarakauppaa, hampurilaisravintola, kahvila-ravintola sekä muita erikoisliikkeitä. Maskun kunnan alueella on yhteensä seitsemän parturi-kampaamoita. Seikelän alueella on hyvin vähän palveluja. Alueella on peruskoulun ala-aste ja Niemenkulman sivukirjasto. Maskun pääkirjasto sijaitsee kirkonkylällä. (Maskun kotisivut 2003.)

Maskun kuntalaiset saavat terveydenhuollon peruspalvelut kirkonkylällä sijaitsevasta terveyskeskuksesta. Erityisterveydenhuoltopalvelut on haettava Raision aluesairaalaan tai Turun yliopistollisesta keskussairaalaan. Terveyskeskuksessa työskentelee tällä hetkellä 86 henkilöä. Vuoden 2003 alusta lähtien kunnassa on ollut voimassa omalääkärisopimus. Sopimuksen mukaan asiakkaan on saatava kolmen vuorokauden kuluessa lääkäriaika tai vähintäänkin kontakti esimerkiksi puhelimen välityksellä omalääkäriinsä. Kiireelliset tapaukset hoidetaan samana päivänä, mutta mikäli kyseessä on esimerkiksi jonkinlainen todistuspyyntö, voi todistuksen saaminen viedä noin kaksi viikkoa. Terveyskeskuksen maksu on 22 € vuodessa tai 11 €/käyntikerta. (Saarinen, Tapio 2003.)

Linja-autoyhteydet Seikelästä muun muassa Turkuun ja Raisioon ovat hyvät. Linja-autoja kulkee jopa puolen tunnin välein. Linja-autoyhteyksiä Seikelän eri kylistä Maskun keskustaan ei kuitenkaan ole. Ainoastaan Seikelän koululta pääsee aamuisin kouluvuorolla Maskun keskustaan ja Maskun keskustasta ajaa kolme kouluvuoroa arkisin Seikelän koululle. (Maskun kotisivut 2003.)

Maskun kunnalla on kaksi päiväkotia, viisi ryhmäperhepäiväkotia sekä noin 30 perhepäivähoitajaa. Seikelän alueella on koulun yhteydessä esikoululaisille ryhmiä, koululaisten iltapäiväkerho sekä useita perhepäivähoitajia. Etäisyydet ovat kuitenkin lyhyet eli lapsia kuljetetaan esimerkiksi keskustassa sijaitseviin päiväkoteihin. (Maskun kotisivut 2003.)

Liikuntamahdollisuudet ovat Maskussa hyvät. Kunnasta löytyy muun muassa urheilukenttä, valaistuja ulkoilureittejä, useita jää- ja pallokenttiä, liikuntahalli, liikuntasaleja sekä tenniskenttiä. Koko Maskun alueelta löytyy yhteensä 23 erilaista liikuntapaikkaa. (Lipasliikuntapaikkajärjestelmä 2004.) Kunnassa on yhteensä seitsemän urheiluseuraa, joissa voi harrastaa esimerkiksi jalkapalloa, voimistelua ja judoa. Maskussa toimii viisi nuorisotyötä tekevää järjestöä ja 15 erilaista kulttuuri-, kotiseutu- tai kyläyhdistystä. Sen lisäksi on useita muita vapaa-ajan järjestöjä. Maskun kulttuuritarjonnasta vastaavat osittain kaksi kuoroa ja vireä harrastajateatteri. (Maskun kotisivut 2003.)

Seikelässä harrastustoimintaa on Seikelän koululla, pallokentällä ja jääkiekkokaukalolla. Näissä paikoissa järjestetään jalkapalloharjoituksia, sulkapalloharjoituksia ja kyläyhdistyksen toimintaa. Seikelän Niemenkulman kylän kerhotilassa, joka on vanha koulu, järjestetään partiolaisten toimintaa, seurakunnan päiväkerhotoimintaa, kyläyhdistyksen toimintaa ja erilaisia teematapahtumia. Seikelässä on myös radio-ohjattavien autojen ajorata. (Maskun kotisivut 2003.)

Maskun kunnalla on vuokrattuna jonkin verran 48–82 m² rivitalovuokra-asuntoja. Keskimääräinen vuokra on 7,30 €/m². Vuokra-asuntojen kysyntä on suurta ja yhteydenottoja tulee lähes päivittäin. Kuitenkaan vuoden 2003 lopussa vapaana ei ollut yhtään asuntoa. Yksityisellä puolella on jonkin verran vuokra-asuntoja, mutta niiden osuus ei ole kovin suuri. Seikelässä kunnalla ei ole vuokra-asuntoja. (Österberg, Seija 2003.) Vuonna 2002 keskimääräinen pientalo-kiinteistön hinta kaava-alueella oli 122 000 euroa (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003). Uusia pientalotontteja kaavoitetaan kunnassa jatkuvasti. Tonttien koot vaihtelevat 1000–2000 m² välillä. Keskimääräinen tonttikoko on 1300 m² ja tonttien keskihinta on 20 €/m². Tonteilla on kovaa kysyntää. Lähiaikoina on kuitenkin tulossa uudelle alueelle 35 uutta tonttia. Seikelässä kunnalla ei ole tontteja, mutta yksityisellä puolella tarjontaa löytyy. Yksityisten tonttien neliöhinnat haja-asutusalueella ovat kunnan tontteja hieman edullisemmat, mutta tontit ovat suurempia. (Österberg, Seija 2003.) Rakennusluvan saaminen vie Maskun kunnassa keskimäärin kolme viikkoa (Lehtokylä, Jukka 2003).

Maskun Seikelän erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Maskun Seikelä on kaikkien läheisyyden ekonomian teesien osalta lähellä keskiarvoa (kuva 8). Sen erityisinä vahvuuksina voidaan kuitenkin mainita päätöksenteon joustavuus ja mahdollisuudet lähestyä luottamushenkilöitä. Myös asumisen edullisuuteen liittyvät asiat korostuivat myönteisesti. Näitä ovat etenkin kunnan veroprosentti ja asunnon hankkimisen edullisuus yhdistettynä kiinteistön arvon säilymiseen. Palvelujen saatavuus ei sen sijaan ole kovin hyvä. Masku sopisikin ehkä parhaiten ihmisille, jotka arvostavat edullista asumista.

Kuva 8. Maskun Seikelän asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asioimisen helppouteen liittyvissä väitteissä ilmeni, että vastaajat kokevat muihin alueisiin verrattuna pääsevänsä liikkumaan julkisilla kulkuneuvoilla läheltä kotiaan huonosti. Tämä selittyy sillä, että vaikka Maskusta linja-autoyhteydet ovat kohtuulliset, Seikelästä linja-auto kulkee vain koulun kautta ja ainoastaan kouluaikoina. Myös alueen postipalveluihin oltiin tyytymättömiä. Asiamiesposti on Maskun keskustassa, mutta ei Seikelässä. Kunnallisiin terveyskeskuspalveluihin ollaan kuitenkin keskiarvoa tyytyväisempiä, mikä johtunee siitä, että kunnassa on omalääkäripalvelu, jossa edellytetään, että asiakas saa jollain tavoin lääkäriinsä yhteyden kolmessa päivässä. Työnsaantimahdollisuuksia asuinseudulla pidetään hyvinä, vaikka työpaikkaomavaraisuus on vain noin 65 % ja vaikka Varsinais-Suomen työttömyysprosentti on kutakuinkin sama kuin Etelä-Pohjanmaalla, jossa (Teuvalla) työnsaantimahdollisuuksia pidettiin huonoina. Syynä lienee kaupungin läheisyys, joka mahdollistaa ympäröivää seutua paremman työllisyyden.

Asumisen hintaa pidetään Seikelässä edullisena. Asunnon tai tontin hankkiminen koetaan keskiarvoa edullisemmaksi, vaikka tutkimuskunnista ainoastaan Helsingissä, Vantaalla ja Tampereella asunnot ovat kalliimpia. Vastaajien käsitys mitä ilmeisimmin perustuukin siihen, että Maskussa asunnot ovat edullisempia kuin läheisessä Turussa. Asuntojen edullisuuden kanssa ristiriitaiselta tuntuu se, että vastaajat tuntuvat muuten pitävän asuinseudun hintatasoa korkeana. Mahdollista on, että päivittäistavarat ovatseudulla kalliita. Kiinteistön hankkimisen koetaan alueella kannattavan, mikä ei olekaan ihme, onhan alue vahvasti muuttovoittoinen. Erityisen tyytyväisiä oltiin kunnan veroprosenttiin, joka on Suomen toiseksi alhaisin.

Kunnan päätöksenteko koetaan Maskussa poikkeuksellisen joustavaksi. Tähän voi olla yhtenä syynä se, ettei kaupungissa millään puolueella ole yksinvaltaa. Myös se saattaa vaikuttaa, että kunnantalolla on pienehkö henkilöstömäärä ja palvelut on keskitetty yhteen paikkaan. Kunnantalolla on lisäksi yhteispalvelupiste. Ilmeisesti samoista syistä kunnantalolla asiointi koetaan miellyttäväksi. Koska kunta on kasvava, se koetaan myös sopivankokoiseksi, eihän ole pelkoa kunnan kuolemista.

Kaupallisen paineen osalta Seikelässä korostuu muihin alueisiin verrattuna se, ettei kaupallisia palveluita koeta olevan riittävästi. Keskustassa ja läheisessä kauppakeskuksessa – molempiin noin 10 kilometriä – palveluita on, mutta ei Seikelässä. Työn ja perhe-elämän yhdistäminen koetaan helpoksi, ehkä siitä syystä, että työ- ja asiointimatkat ovat lyhyitä ja päivähoito tarjoaa monipuolisia hoitopaikkoja lapsille. Ainakin toistaiseksi alueella on alle 1 200 asukasta, joten asukkaat tuntevat toisensa. Tämä vahvistaa alueen sosiaalisia verkostoja.

Piippolan ja Pyhännän kirkonkylät

Taustatiedot Piippolan ja Pyhännän kirkonkylästä

Piippola ja Pyhäntä ovat valtatievarrella olevia kuntia harvaan asutulla Suomenselän alueella, Pohjois-Pohjanmaalla. Piippolan kunta sijaitsee maantieteellisesti Suomen keskipisteessä ja siellä on 1 398 asukasta. Vuosina 2000–2002 väkiluku on vähentynyt 22 henkilöllä. Kunnan veroprosentti on 19,0 % (kuva 9). Pyhännällä on asukkaita 1 862. Kunnan väkiluku on edellä mainittuna aikana vähentynyt 96 hengellä. Kunnan veroprosentti on 18,75 %. (Kuntaliiton kotisivut 2003).

Kuva 9. Läheisyyden ekonomiaa Piippolan ja Pyhännän kirkonkylässä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Piippolan ja Pyhännän kirkonkyläetäisyys toisistaan on 20 kilometriä. Piippolan kirkonkylässä on noin 870 asukasta ja Pyhännän keskustassa noin 970, yhteensä siis noin 1 840 asukasta. Näiden kuntien asukkaista 56 % asuu jommassa kummassa kirkonkylässä. Kummassakin kirkonkylässä on pienen taajaman palvelut: 2–3 ruokakauppaa, kukkakauppa, apteekki, ravintola, parturi-kampaamo, huoltoasema, asiamiesposti, pankkikonttori, terveysasema, peruskoulun ala-aste ja kirjasto. Lisäksi Piippolassa on käsi- ja taideteollinen oppilaitos ja Pyhännällä yläaste. (Piippolan kotisivut 2003.)

Piippolan kunta on muihin kuntiin verrattuna kaikkein maa- ja metsätalousvaltaisimman. Vuonna 2001 työllisistä 19 % sai toimeentulonsa maa- ja metsätaloudesta. Pyhännän kunnassa kyseinen toimiala työllisti 14 % työllisistä. Piippolassa jalostuksen parissa työskentelee 28 % työllisistä ja Pyhännällä 40 %. Pyhännän kunnassa on muihin tutkimusalueisiin verrattuna vähiten palveluiden parissa työskenteleviä. Siellä 42 % työvoimasta saa elantonsa palveluista. Piippolassa puolestaan 49 % työllisistä työskentelee palveluiden parissa. Piippolan kunta ei ole omavarainen työpaikkojen suhteen (työpaikkaomavaraisuus 85,6 %), kun taas Pyhännän kunta on (työpaikkaomavaraisuus 120,2 %, StatFin -tilastopalvelu 2004). Piippolan kunnassa toimi vuoden 2002 lopussa 84 ja Pyhännän kunnassa 105 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä lokakuussa 2001. Piippolan kunnassa oli vähiten työntekijöitä verrattuna muihin tutkimuksen kohteena oleviin kuntiin. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Pyhännän terveysasemalla työskentelee 10 henkilöä ja sieltä saa lähinnä kotisairaanhoidon, neuvolan sekä hammashoitolan palveluita. Lääkärin vastaanotto on toistaiseksi suljettu lääkäripulan vuoksi. (Pyhännän kotisivut 2003.) Siksi pyhäntäläiset käyttävät 35 kilometrin päässä sijaitsevan Pulkkilan terveysaseman lääkäripalveluita. Pulkkilan terveysasemalta saa lääkäriajan 3–4 viikossa. Siellä työskentelee yhteensä noin 40 henkilöä. Piippolan terveysasemalla työskentelee yhteensä seitsemän henkilöä ja sieltä saa pääasiassa lääkärin, kotisairaanhoidon ja hammashoidon palveluita. Terveyskeskusajan saaminen kestää tällä hetkellä ainoastaan noin viikon. Lääkäri on paikalla terveysasemalla neljänä päivänä viikossa. Sekä Piippolan että Pulkkilan terveyskeskusten vuosimaksut ovat 22 € ja kertamaksut 11 €. (Pulkkilan terveyskeskus 2003.)

Linja-autoyhteydet ovat arkisin Piippolan ja Pyhännän välillä hyvät. Kuntien välillä liikennöi linja-auto useita kertoja päivässä. Viikonloppuisin yhteyksiä on vähemmän. Molemmista kunnista kulkee joka päivä kaksi vuoroa Kuopion ja Lahden kautta Helsinkiin ja yksi vuoro Ouluun. (Piippolan kotisivut 2003.)

Pyhännän kunnassa on neljä urheiluseuraa, joiden toimintaan kuuluu tennistä, ratsastusta, yleisurheilua, hiihtoa ja jalkapalloa. Nuorisojärjestöjä Pyhännällä on kolme: 4H-yhdistys, Pyhännän Kairankotkat ja Pyhännän-Kamulan Nuorisoseura. Kunnan alueella toimii useita kylätoimikuntia sekä Pyhännän Kamulan Nuorisoseura ja Pyhännän Muusikoiden yhdistys. Pyhännällä toimii kansalaisopisto, jossa on paljon erilaista harrastustoimintaa. Pyhännällä on liikuntapaikkoina useita urheilu- ja pallokenttiä sekä luistelualueita. Kirkonkylän tuntumassa on yleisurheilukenttä, koulun liikuntasali sekä useita pururatoja, joissa on talvisin hiihtoladut. (Pyhännän kotisivut 2003.) Erilaisia liikuntapaikkoja on kunnan alueella kaiken kaikkiaan 18 (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004).

Piippolan kunnasta löytyy yhteensä 11 erilaista liikuntapaikkaa (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004). Piippolasta on kolme urheiluseuraa sekä useita ja nuorisoseuroja sekä yhdistyksiä. Näissä voi harrastaa jääkiekkoa, jalkapalloa, tansseja, näytelmäpiirejä, partiotoimintaa, jumppaa, ammuntaa ja sählyä. Liikuntapaikkoina ovat urheilukenttä, maauimala, jääkiekkokaukalo ja luistelualue sekä koulujen kentät. Erikoisuutena Piippolan kunnassa on siellä toimiva Pentti Haanpään seura, jonka tarkoitus on vaalia kirjailijan elämään ja teoksiin liittyviä muistoja ja tehdä niitä tunnetuksi. Piippolan kunnassa on myös kansalaisopiston järjestämiä kursseja. (Hyvärinen, Katja 2004.)

Pyhännän kunnanvirastossa työskentelee yhteensä 13 henkilöä. Kunnassa on yksi päiväkotiki sekä perhepäivähoitopaikkoja. (Pyhännän kotisivut 2003.) Piippolan kunnanvirastossa taas toimii 14 henkilöä ja Piippolassa on yksi päiväkotiki, kaksi ryhmäperhepäiväkotia sekä perhepäivähoitopaikkoja (Huikari, Marja 2004).

Pyhännän kunnassa toimii yhteispalvelupiste, josta saa työvoimatoimiston palveluita, kunnan neuvontapalveluita, poliisin lupapalveluita, Kelan lomakkeita, esitteitä ja palautuskuoria sekä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen palveluita (Sisäasiainministeriön kotisivut 2003). Varsinaista Kelan konttoria ei ole Piippolassa eikä Pyhännällä, vaan lähin konttori sijaitsee Pulkkilassa. Piippolassa sijaitsee Siikalatvan kehittämiskeskus, joka vastaa viiden eri kunnan eli Kestilän, Piippolan, Pulkkilan, Pyhännän ja Rantsilan elinkeinotoimintojen kehittämisestä ja eri projekteista. (Piippolan kotisivut 2003.) Sekä Piippolassa että Pyhännällä keskustapuolueella on selvä enemmistö kunnanvaltuustossa. Pyhännällä keskustapuolueen kannatus valtuustopaikkojen lukumäärän mukaan on jopa 77 %. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Pyhännän kunnan omakotitalotonttien koot vaihtelevat 1 400–4 000 m² välillä ja tonttien hinnat vaihtelevat niiden sijainnin mukaan. Rantatonttien hinnat ovat kalleimmat eli niitä myydään 10 000 € kappalehintaan tai 3,36 €/m². Muiden tonttien hinnat vaihtelevat 0,84–1,68 €/m² välillä. Pyhännän kunnassa oli vuonna 2003 kampanja, jossa tietyt tontit myytiin 1 €/tontti. Lisäksi kuntaan vuonna 2003 omakotitalon rakentaneille annettiin ilmainen 1 500 € arvoinen viemärikiinnitys. Kyseistä kampanjaa jatkettaneen myös vuonna 2004. Rakennusluvan saaminen kestää Pyhännällä yleensä kaksi viikkoa. Tätä seuraa 14 päivän valitusoikeus. Joskus rakennusluvan voi saada jopa 1–2 päivässä. Tällöin rakentamisen saa aloittaa aikaisintaan 15 päivän kuluessa hakemuksen jättöpäivästä. (Aitto-oja, Timo 2004.)

Piippolan kunnan omakotitalotontit ovat kooltaan 1 200–2 000 m². Kaikki tontit maksavat tällä hetkellä ainoastaan yhden euron. Tontteja on vapaana ja kysyntä on aika pientä. Yksityisiä tontteja on muutamia kappaleita. Rakennusluvan saaminen vie kunnassa korkeintaan yhden kuukauden. Yleensä luvan saa nopeammin. (Autio, Antero 2004.)

Piippolan kunnassa oli vuoden 2003 lopussa vapaana ainoastaan kaksi kunnan vuokra-asuntoa. Kysyntää on enemmän kuin tarjontaa. Vuokrataso on noin 5,5–6 €/m². Yksityiselläkin puolella on aika vähän asuntoja vuokrattavana. (Huikari, Marja 2004.) Pyhännän kunnalla on muutamia vapaana olevia vuokra-asuntoja. Asunnot ovat yhtä kolmiota lukuun ottamatta kaksioita. Vuokrataso on noin 6 €/m². Yksityisellä puolella on vähän asuntoja tarjolla, vapaana olevat asunnot ovat lähinnä myynnissä. (Auvinen, Paavo 2004.) Keskimääräinen pientalo-kiinteistön hinta kaava-alueella vuonna 2002 oli 46 000 euroa eli tutkimusalueistamme matalin (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003). Pyhännän vanhustentaloyhdistyksellä on vuokrattavana noin 20 yksiotä (Auvinen, Paavo 2004). Piippolassa ja Pyhännällä vuokra-asuminen on siis edullista, mutta etenkin perheasuntoja on vaikea saada vuokrattua.

Piippolan ja Pyhännän keskustojen erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Piippolan ja Pyhännän keskustojen selkein vahvuus on kunnan päätöksenteko (kuva 10). Ihmiset todella uskovat voivansa vaikuttaa päätöksiin. Keskimääräistä useammalla on myös halua osallistua kunnan toimintaan. Muiden teesien osalta tulokset hajoavat. Viihtyvyyteen liittyen myönteistä on alueiden rauhallisuus, mutta vastaavasti palveluita kaivataan lisää. Sosiaaliset verkostot ovat pääosin vahvoja: ihmiset tuntevat toisensa ja palvelu on siksi hyvää. Siitä huolimatta on ihmisiä, jotka ovat yksinäisiä eivätkä tunne aluetta kodikseen. Heistä osa saattaa olla muualta muuttaneita. Asuminen on edullista sekä omistus- että vuokra-asunnossa, mutta asuntojen arvo ei säily ja veroprosentti on liian korkea. Palvelujen saatavuuteen liittyen erityisen ongelmallista näyttäisi olevan erikoispalvelujen puute ja huono julkinen liikenne, mikä vaikeuttaa erikoispalvelujen hakemista kauempaa. Piippolassa ja Pyhännällä asuvilla on mahdollisuus vaikuttaa alueensa asioihin ja asua melko edullisesti. Vastaavasti he kuitenkin menettävät osan yksityisyydestään muulle yhteisölle ja joutuvat hakemaan erikoispalvelunsa kaukaa.

Kuva 10. Piippolan ja Pyhännän kirkonkylän asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asioimisen helppoutta Piippolan ja Pyhännän kirkonkylissä edisti se, että päivittäistavaraostosten teko oli helppoa. Tämä ilmeisesti johtuu siitä, että keskustassa lyhyen etäisyyden päässä on 2–3 keskikokoista päivittäistavarakauppaa. Myös pankkikonttorissa asiointi koettiin

helpoksi, onhan lähellä yksi pankkikonttori. Lasten päivähoitopalvelujen koettiin myös toimivan keskivertoa paremmin, mihin syynä lienee se, että keskustoissa on sekä päiväkotia että perhepäivähoitajia, joten valinnanmahdollisuuksia on. Erikoispalveluja lähiympäristöön sen sijaan kaivattiin. Ravintola ja kukkakauppa keskustoista löytyvät, mutta ei esimerkiksi vaate- tai kenkäkauppaa. Muun muassa niitä hakeakseen joutuu matkustamaan toiselle paikkakunnalle, usein Ouluun, koska lähikunnatkin ovat melko pieniä. Pyhännän ja Piippolan väliä kulkee linja-auto usein, mutta kauemmas vain muutaman kerran päivässä, mikä näkyy vastauksissa tyytymättömyytenä julkiseen liikenteeseen.

Asunnon tai tontin hankkiminen Piippolasta tai Pyhännältä koettiin hyvin edulliseksi. Tämän taustalla lienee se, että molemmissa on tontteja myyty jopa euron kappalehintaan. Lisäksi Pyhännällä oli tutkimusalueistamme edullisin pientalokiinteistön hinta. Kiinteistön hankkimisen ei kuitenkaan koettu olevan kovin kannattavaa, jos sitä ajattelee rahallisena sijoituksena, sillä kiinteistön arvon uskottiin putoavan. Käsitys johtunee kuntien vähenevästä asukasluvusta ja seudun korkeasta työttömyysprosentista – Pohjois-Pohjanmaalla 13 % (Työllisyyskatsaus 2004).

Kunnan päätöksentekoon vaikuttaminen koettiin Piippolassa ja Pyhännällä helpoksi. Kuntia koskevilla taustatiedoilla tätä on vaikea selittää. Ehkäpä kuntien pienuus koetaan helpottavaksi asiaksi. Ainakin se selittänee sitä, että kunnantalolla on miellyttävää asioida, onhan molemmissa kunnissa kunnantalolla vain vajaat 15 henkeä töissä eli ihmiset ovat tuttuja keskenään. Pyhännällä on myös näppärä yhteispalvelupiste, josta saa monia palveluja yhdestä paikasta. Molemmissa kunnissa on yhdellä puolueella hyvin vahva asema. Vaikka se voidaan joissain paikoin kokea aloitteellisuuden esteeksi, voi se myös tukea yksimielistä päätöksentekoa.

Kuntien keskustat koetaan keskivertoa viihtyisämmiksi, koska ne ovat pieninä meluttomia ja ruuhkattomia. Viihtyisyyttä syö kuitenkin hieman se, ettei kaupallisia palveluita eli lähinnä erikoisliikkeitä ole riittävästi. Vastaavasti kaupalliset paineetkin jäävät vähäisiksi. Sosiaalisia verkostoja vahvistaa se, että ihmiset tuntevat toisensa. Asiaa selittää se, että molemmissa keskustoissa on keskimäärin vain noin 900 asukasta. Tästä syystä toisten asiat tunnetaan joskus liiankin hyvin.

Vilppulan kirkonkylä

Taustatiedot Vilppulan kirkonkylästä

Vilppulan kunta sijaitsee Pirkanmaan koillisosassa. Vilppulan kirkonkylää leimaa sahaiteollisuus. Lähimpään kaupunkiin, Mänttään, matkaa on kahdeksan kilometriä. Vilppulan kunnassa on 5 635 asukasta, joista kirkonkylässä asuu 3 200 eli 57 %. Vuosina 2000–2002 kunnan väestö väheni 221 hengellä. Kunnan veroprosentti on 18,75 % (kuva 11). (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Kuva 11. Läheisyyden ekonomiaa Vilppulan kirkonkylässä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vuonna 2001 Vilppulan työllisistä 7 % sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta, 43 % jalostuksesta ja 48 % palveluista. Jalostuksen osuus työllistäjänä on tutkimusalueista suurin. Vilppulan työpaikkaomavaraisuus on 100,4 % (StatFin -tilastopalvelu 2004). Kunnassa toimi 312 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä joulukuussa 2002. Millään yksittäisellä puolueella ei ole selvää enemmistöä Vilppulan kunnanvaltuustossa. SDP ja keskusta ovat suurimmat puolueet. Kummankin puolueen kannatus on 33 %. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Vilppulan kirkonkylältä löytyy monenlaisia yksityisiä palveluita. Siellä on apteekki, kaksi pankkia, kaksi päivittäistavarakauppaa, kaksi huoltoasemaa, kahdeksan parturi-kampaamo, tanssiravintola, kesäravintola, kolme kahvilaa, käsityökeskuksen yhteydessä sijaitseva yritysposti, yksityinen lääkäriasema, autokoulu, optikko, vaateliike, kaksi kukkakauppaa ja kaksi lahjatavari liikettä, autokauppa ja muita erikoisliikkeitä. Koska Mänttä ja Vilppula sijaitsevat niin lähellä toisiaan, vilppulalaiset hakevat osan palveluista Mäntästä. Esimerkiksi Alkon palvelut haetaan Mäntästä. Mänttäläiset käyvät taas Vilppulassa vaateostoksilla. (Koskenheimo Seija, 2004.)

Vilppulassa on kolme kirjastoa ja yksi lainausasema. Pääkirjasto sijaitsee keskustassa. Vilppulassa on yksi kunnallinen 33-paikkainen päiväkotia, kaksi ryhmäperhepäiväkotia ja sata perhepäivähoitopaikkaa. Kunnassa on yhteensä neljä ala-astetta, joista yksi sijaitsee kirkonkylällä. Kirkonkylällä sijaitsee myös kunnan ainoa yläaste. (Vilppulan kotisivut 2003.)

Vilppulan kirkonkylässä on terveysasema, jossa työskentelee yhteensä 19 henkilöä. Terveysasemalta saa työterveyshuoltoon, kotisairaanhoidon ja kuntoutukseen liittyviä palveluita. Vilppulassa on lisäksi kolme henkilöä työllistävä äitiys- ja lastenneuvola sekä neuvolan kaksi toimipistettä sivukylällä. Vilppulaan on syksyn 2003 aikana perustettu yksityinen lääkäriasema, joka toimii apteekin yhteydessä. Vilppulan terveysasemalla ei ole lääkäreiden vastaanottoa, vaan kunnalliset lääkäripalvelut on haettava Mäntän terveyskeskuksesta. Terveyskeskuksessa on tällä hetkellä lääkäripäivä ja ajan saaminen kestää noin 3–4 viikkoa. Akuutit asiat ja kontrollikäynnejäkin hoidetaan runsaasti päivystyksessä. Tämä taas luonnollisesti ruuhkauttaa päivystysvastaanottoa. Mäntän terveyskeskuksen vuosimaksu on 22 € ja kertamaksu 11 €. (Tolppa, Hilka 2004.)

Keskustasta on päivittäin kolme junavuoroa pohjoiseen ja etelään. Linja-autovuoroja ajetaan Vilppulan sisällä ja Vilppulan ja Mäntän välillä lähinnä koululaisten aikataulujen mukaan. Koulupäivinä Mänttä–Vilppula -välillä kulkee linja-auto etenkin aamu- ja iltapäivisin noin tunnin välein. Kunnan alueella liikennöivät myös etenkin vanhuksille suunnatut palvelutaksit. (Vilppulan kotisivut 2003.)

Kunnassa on 17 urheiluseuraa, joissa voi harrastaa esimerkiksi jääkiekkoa, sukellusta, tennistä, suunnistusta, lentopalloa, hiihtoa, voimailua, voimistelua, urheiluautoilua, yleisurheilua, ratsastusta, pesäpalloa ja keilausta. Kunnan keskustassa sijaitsee urheilutalo, jossa on liikuntahalli sekä kuntoilu- ja voimailusalit. Keskustassa sijaitsee myös urheilukenttä, kolme tenniskenttää, jääkiekkorata, valaistu latu sekä suunnistusalueita. Vilppulassa on myös ratsastuskoulu. (Vilppulan kotisivut 2003.) Vilppulan kunnan alueelta löytyy yhteensä 34 erilaista liikuntapaikkaa (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004).

Vilppulan nuorisotoimi järjestää monenlaista yhteistoimintaa kaikenikäisille. Kirkonkylällä, entisen paloaseman tiloissa, nuorisotalo Paliksessa on tarjolla nuorille bänditreenejä, darts-tikkapelejä sekä tietotupatoimintaa, johon kuuluu Internet-surffailua ja pelien pelaamista. Kunnan nuorisotoimi järjestää yhdessä urheiluseurojen ja nuorisoyhdistyksen kanssa eri-

laisia tapahtumia ja konsertteja Vilppulan urheilutalolla. Kansalaisopistossa on mahdollista muun muassa opiskella musiikkia ja kädentaitoja sekä harrastaa teatteritoimintaa. Kunnassa toimii monenlaisia yhdistyksiä. Kylätoimikuntien toiminta on aktiivista esimerkiksi harrastajateatteritoiminnassa, ja Vilppula-seura ylläpitää kotiseutuperinnettä julkaisemalla vuosittain Vilppulan joululehteä sekä Vilppulaan liittyviä kirjoja. (Vilppulan kotisivut 2003.)

Vilppulan kunnantalolla työskentelee noin 35 henkilöä. Jokaisella hallintokunnalla on siellä toimisto. Kunnantalolta löytyy siis teknisen toimen, sosiaalitoimen, talous- ja hallintotoimen, sivistystoimen-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen, elinkeino- ja asuntotoimen sekä maaseutupuolen palvelut. (Koskenheimo, Seija 2004.) Valtion järjestämiä palveluja ei ole juuri ollenkaan. Vilppulassa ei ole esimerkiksi työvoimatoimiston eikä Kelan palveluita. Niiden lähimmät konttorit sekä poliisilaitos sijaitsevat Mäntässä. (Kansaneläkelaitoksen kotisivut 2003.)

Vilppulan kunnalla on yhteensä 370 vuokra-asuntoa. Asunnot sijaitsevat pääasiassa kunnan keskustassa palvelujen läheisyydessä. Vuokra-asunnot ovat kooltaan 30,5–89,5 m². Kerrostaloasuntojen vuokrataso on 4,5 €/m² ja rivitaloasuntojen 6 €/m². Vuokra-asuntoja ei ole juurikaan vapaana eli tarjonta vastaa hyvin kysyntään. Yksityisellä puolella on ollut jonkin verran asuntoja myytävänä ja vuokrattavana. (Heinäaho, Seija 2004.) Vuonna 2002 keskimääräinen pientalokiinteistön hinta kaava-alueella oli 74 000 euroa (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003).

Vilppulan kunnan tonttien koko vaihtelee 1 500–3 000 m² välillä. Myös hinnat vaihtelevat 1–1,5 €/m². Rantatontit myydään kuitenkin tarjouksien perusteella. Yksityisellä puolella tontteja on ollut aika vähän myynnissä. Rakennusluvan saaminen vie kunnassa ainoastaan 1–2 viikkoa. (Vahvanen, Ari 2004.)

Vilppulan kirkonkylän erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Vilppulan keskusta on monen läheisyyden ekonomiaa kuvaavan ominaisuuden osalta lähellä keskiarvoa (kuva 12). Alueen vahvuus on asumisen edullisuus, jota tosin heikentää korkea veroprosentti ja kiinteistöjen arvon lasku. Ihmiset tuntevat toisensa, mikä myös vaikuttaa myönteisesti palveluiden laatuun. Toisaalta ihmiset kuitenkin voivat myös tietää liikaa toistensa asioista. Alue on ruuhkaton ja kiireetön, mutta vastaavasti sieltä puuttuu monia palveluita: erityisesti terveyskeskuspalveluissa ja kaupallisissa palveluissa olisi parantamisen varaa. Päivähoito-, kirjasto- ja pankkipalvelut ovat kuitenkin keskimääräistä paremmin saatavilla. Kunnan päätöksentekoon ei voida kovin hyvin vaikuttaa, mutta halua siihen näyttäisi olevan poikkeuksellisen paljon ja luottamushenkilöitä koetaan olevan helppo lähestyä. Vilppulan keskusta vaikuttaisi siis kaiken kaikkiaan sellaiselta paikalta, jossa viihtyvät ihmiset, joille rauhallisuus, asumisen hinta ja sosiaaliset verkostot naapuriapuineen ovat kaupallisuutta tärkeämpiä. Poikkeuksellisen moni vilppulalainen pitääkin naapurien välisiä läheisiä suhteita myönteisenä asiana. Vilppula muistuttaa Piippolaa ja Pyhääntää palvelujen saatavuuden, asumisen edullisuuden, kaupallisuuden ja viihtyisyyden sekä sosiaalisten verkostojen osalta.

Kuva 12. Vilppulan kirkonkylän asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Vilppulalaiset kokivat saavansa kirjastopalvelut helposti, mikä ei olekaan ihme, sillä kunnassa on kolme kirjastoa, joista pääkirjasto on keskustassa. Päivähoidonkin koettiin toimivan hyvin, onhan kunnassa sekä perhepäivähoitoa että ryhmäperhepäiväkoti ja päiväkotit. Terveyskes-

kuspalvelut vilppulalaiset saavat mielestään keskivertoa huonommin, sillä osa palveluista on naapurikunnassa ja jonotusaika lääkärille on vajaan kuukauden. Erikoispalveluja ei koettu olevan tarpeeksi, vaikka kunnasta löytyy muun muassa yksityislääkäri, optikko ja vaatekauppa. Työnsaantimahdollisuuksiakaan ei pidetty hyvinä, vaikka kunnan työpaikkaomavaraisuus onkin sata prosenttia. Alueen työttömyysprosentti on 13 %:n kieppeillä (Työllisyyskatsaus 2004). Vaikka Vilppulasta pääsee liikkumaan linja-auton lisäksi junalla, julkista liikennettä ei koettu erityisen hyväksi.

Asumisen hintaan liittyvissä asioissa Vilppula oli vahvoilla asunnon, tontin ja vuokran edullisuudessa. Tonttien neliöhinta onkin vain 1,25 euroa ja asunnon vuokra noin 5,25 euroa neliöltä, mikä on Kuhmon jälkeen tutkimusalueista edullisin. Ilmeisesti väkiluvun laskuun liittyen kiinteistön arvon ei kuitenkaan uskottu säilyvän. Kunnan veroprosenttiin oltiin keskivertoa tyytymättömpiä, yllättäen jopa tyytymättömpiä kuin Teuvalla, jossa oli tutkimusalueista suurin veroprosentti.

Se, että Vilppulassa on kaikki kunnan virastopalvelut yhdessä paikassa ja henkilökuntaa on vain joitain kymmeniä, vaikuttanee siihen, että kunnantalolla koetaan olevan miellyttävää asioida. Lisäksi luottamushenkilöitä koetaan olevan helppo lähestyä, mikä liittyy kunnan pieneen kokoon, ihmisten tuttuuteen ja vahvoihin sosiaalisiin verkostoihin. Samaan saattaa liittyä se, että kunnan toiminnassa haluttaisiin olla keskivertoa aktiivisempia. Kunnan päätöksentekoon koettiin sen sijaan olevan vaikea vaikuttaa – asia, jota on yhtäkkiä vaikea selittää.

Kaupalliseen paineeseen ja viihtyvyyteen liittyvissä asioissa Vilppulan vahvuus on se, ettei kaupallisuutta ole liikaa ja elämä on rauhallista. Toisaalta kaupallisia palveluja pidettiin liiankin vähäisinä, vaikka Mänttä palveluineen on aivan vieressä ja Tamperekin melko lähellä. Vapaa-ajanviettomahdollisuuksia toivottiin lisää, vaikka näyttäisi, että niitä Vilppulassa on suhteellisen monipuolisesti. Sosiaalisten verkostojen suhteen huomattavaa on, että ihmiset tuntevat toisensa, mikä johtaa sekä hyviin asioihin että liiankin läheiseen toisten asioiden tuntemiseen. Keskustassa on noin 3 200 asukasta, mikä vielä suhteellisen pienenä määrän mahdollistaa toisten asukkaiden tuntemisen.

Mikkelin keskusta

Taustatiedot Mikkelin keskustasta

Etelä-Savossa sijaitseva Mikkeli on 46 563 asukkaan kaupunki, johon kuuluu laaja maaseutualue. Mikkelin keskustaajamassa asuu 15 000 asukasta eli 32 % koko kaupungin asukkaista. Mikkeli kuuluu väestötappioalueeseen, vuosina 2000–2002 sieltä on väki vähentynyt 106 henkilöllä. Kaupungin veroprosentti on 18,75 % (kuva 13). (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Kuva 13. Läheisyyden ekonomiaa Mikkelin keskustassa kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vuonna 2001 Mikkelin työllisistä 4 % työskenteli maa- ja metsätaloudessa, 22 % jalostuksessa ja 72 % palveluissa. Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 102,5 % (StatFin -tilastopalvelu 2004). Mikkelin kaupungilla oli kuukausi- tai tuntipalkkaisia työntekijöitä joulukuussa 2002 yhteensä 3 066 henkeä. Millään puolueella ei ole selvää enemmistöä kunnanvaltuustossa. Val-

tuustopaikat ovat jakautuneet aika tasaisesti SDP:n, keskustapuolueen ja kokoomuksen kesken. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Mikkelin keskustasta tai sen välittömästä läheisyydestä löytyy neljä apteekkia, kolme pankkia, Finnveran aluekonttori, postikonttori, yli 30 ravintolaa, pikaruokalaa tai pizzeriaa, kaksi tavarataloa, yli 30 parturi- tai kampaamoalan yritystä, seitsemän optikkoliikettä, neljä päivittäistavarakauppaa, kirjakauppoja sekä vaate-, urheilu- ja sisustusliikkeitä. Hieman keskustan ulkopuolella on kaksi isoa automarkettia. Mikkelin kaupungin palvelutarjonta vastaa muiden keskisuurten kaupunkien palvelutarjontaa. (Ollikainen, Kirsi 2004.)

Mikkelin keskustan asukkaat saavat lääkäripalvelut Pankalammen pääterveysasemalta, joka sijaitsee noin 1,5 kilometrin päässä keskustasta. Terveysasema toimii kahdessa erillisessä rakennuksessa, jotka sijaitsevat toistensa välittömässä läheisyydessä. Terveysasemalla työskentelee yhteensä lähes 200 henkilöä ja sieltä saa kaikki terveydenhuollon peruspalvelut. Lääkäriajan saaminen kestää noin 2–3 viikkoa riippuen lääkäristä. Terveyskeskuksen kertamaksu on 11 €, ja se peritään korkeintaan kolme kertaa vuodessa. Päivystysajalla maksu on täysikäisiltä 15 €/kerta. (Sormunen, Raija 2004.)

Mikkelin keskustassa on kolme yläastetta, kolme ala-astetta ja kaksi lukiota sekä lukion aikuislinja. Noin kahden kilometrin säteellä keskustasta sijaitsee edellä mainittujen lisäksi viisi ala-astetta sekä kuulovammaisten koulu. Mikkelissä on yliopistokeskus, jonka alaisuuteen kuuluvat ammattikorkeakoulu, kesäkauppakorkeakoulu sekä Helsingin kauppakorkeakoulun ja Helsingin yliopiston yksiköt. Mikkelissä on myös muun muassa aikuiskoulutuskeskus ja ammattiopisto. (Mikkelin kotisivut 2004.) Kunnallisia päiväkoteja löytyy Mikkelin keskustasta yhteensä neljä ja yksityisiä päiväkoteja tai leikkikouluja viisi. Kunnallisia ryhmäperhepäiväkoteja on keskustassa kolme. Näiden lisäksi Mikkelissä on yhteensä 75 perhepäivähoitajaa. (Mutanen, Maija 2004.)

Kulttuuripalveluita tarjoavat muun muassa Mikkelin teatteri ja Mikkelin kaupunginorkesteri. Mikkelissä on lukuisia museoituja ja gallerioita. Kansalaisopistossa on mahdollista harrastaa esimerkiksi kielten opiskelua, musiikkia, eri liikuntamuotoja sekä kuvataiteita. Urheiluseuroja löytyy yhteensä sata. Eri liikuntalajien harrastusmahdollisuuksia löytyy siis runsaasti. Liikuntapaikkoina ovat muun muassa kaksi jäähallia, maapohjahalli, urheilutalo, urheilupuisto, lämmitettävä hiekkatekonurmikenttä, uimahalli, viihdeuimala ja WISA-areena, jossa harrastetaan erityisesti eri kamppailulajeja. Näiden lisäksi käytössä on eri koulujen kenttiä ja liikuntasaleja. Kaiken kaikkiaan Mikkelistä löytyy 298 erilaista liikuntapaikkaa (Lipasliikuntapaikkajärjestelmä 2004). Mikkelissä on myös paljon erilaisia järjestöjä ja yhdistyksiä. Siellä on muun muassa 46 erilaista eläkeläis- tai erityisryhmien järjestöä, 43 kotiseutuyhdistystä, kaupunginosaseuraa tai kylätoimikuntaa, yli 40 kulttuurijärjestöä sekä kymmeniä nuorisotyötä tekeviä tai nuorisojärjestöjä. (Mikkelin kotisivut 2004.)

Mikkelin keskustassa on tarjolla melko paljon julkisia palveluita. Kunnan palvelut ovat melko hajallaan johtuen vuonna 2001 tapahtuneesta Anttolan ja Mikkelin maalaiskunnan yhdistämisestä Mikkelin kaupunkiin. Sekä Anttolassa että Mikkelin maalaiskunnassa on nykyisin kaupungin palveluyksiköt ja muun muassa osa teknisestä ja sosiaalitoimesta. Keskustassa kaupungin palveluita saa lähinnä kaupungintalolta ja virastotalolta, jotka sijaitsevat toistensa välittömässä läheisyydessä. Näissä työskentelee yhteensä hieman alle 350 henkilöä. Kaupungintalolla sijaitsee kanslia ja yleishallinto ja virastotalossa esimerkiksi henkilöstöpalvelut, opetustoimi ja yhteis palvelupiste. (Mikkelin kotisivut 2004.)

Myös muita julkisia palveluita on saatavissa melko runsaasti. Kaupungissa on muun muassa työvoimatoimisto, Kelan konttori, maistraatti, maakunta-arkisto, oikeusaputoimisto, Etelä-Savon ympäristökeskus, Mikkelin käräjäoikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Mikkelin kihlakunnan poliisilaitos, kriminaalihuoltolaitoksen Mikkelin alueosasto sekä Mikkelin kihlakunnan viraston ulosotto- ja syyttäjäsastot. Yhteispalvelupisteestä saa keskitetysti sekä Mikkelin kaupungin että valtionhallinnon palveluja. Esimerkiksi Kelan, verohallinnon, työvoimahallinnon, poliisin ja maistraatin lomakkeet on saatavissa yhteispalvelupisteestä. Koko Mikkelin alueella toimii yhteensä kolme yhteispalvelupistettä. (Mikkelin kotisivut 2004.)

Liikenneyhteydet ovat monipuoliset. Mikkeliissä on lentokenttä, josta pääsee kerran päivässä Helsinkiin ja takaisin. Keskustassa on rautatieasema, josta pääsee etelään ja pohjoiseen seitsemän kertaa päivässä molempiin suuntiin. Seutuliikenteen linja-autoja ja pikavuoroja kulkee kaupungin kautta useita päivässä. Paikallisliikenne kaupungin eri osien välillä kulkee useita kertoja tunnissa. Kaupungin alueella toimii myös palvelutaksi. (Mikkelin kotisivut 2004)

Mikkelin kaupungilla on vapaita omakotitalotontteja tällä hetkellä noin 90 kappaletta. Kaa-voitetulla alueella tontit ovat keskimäärin hieman yli 1 000 m² suuruisia. Haja-asutusalueella tontit ovat noin 4 000 m². Tonttien hinnat vaihtelevat haja-asutusalueen alle euron neliöhinnasta keskustan 8–13 € neliöhintaan. Rakennusluvan saamiseen kuuluu aikaa hakemuksen jättöpäivästä noin 4–6 viikkoa. (Pertti Vuorivirta, Mikkelin kiinteistötekniikko.)

Vuokra-asuntoja on tarjolla enimmäkseen lähiöissä. Keskustan alueella on kuitenkin muutamia kunnan omistaman yhtiön vuokrataloja. Tällä hetkellä näissä taloissa ei ole vapaana yhtään asuntoa. Yleensä asunnon hakijoita on moninkertainen määrä asuntojen lukumäärään verrattuna. Keskustan vuokrataso vaihtelee 5,75–8,07 €/m² välillä. Koko kunnan alueella kunnan yhtiöidensä kautta omistamien asuntojen vuokrataso on 6,8 €/m², keskustassa tämä luku on kuitenkin korkeampi. Yksityisellä puolella on tarjolla sekä vuokra- että omistusasuntoja. Etenkin pieniä asuntoja on tarjolla runsaasti, mutta rivi- ja omakotitaloista on pulaa. (Niemi, Eeva-Kaarina 2004.) Keskimääräinen pientalokiinteistön hinta kaava-alueella oli 103 000 euroa vuonna 2002 (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003).

Mikkelin keskustan erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Mikkelin keskusta on monien läheisyyden ekonomian osatekijöiden suhteen melko tasavahva (kuva 14). Keskustan vahvuutena on palvelujen hyvä saatavuus. Sen osalta Mikkeli muistuttaa hieman Helsinkiä. Julkiset kulkuneuvot toimivat, palvelujen laatu on hyvä eikä niitä saada tarvitse matkustaa liian kauas. Terveyskeskus- ja pankkipalvelut saadaan helposti ja harrastusmahdollisuudet ovat hyvät. Kuitenkin keskusta on onnistunut säilyttämään viihtyisyytensä ja rauhallisuutensa suhteellisen hyvin. Asuminen on myös kohtuullisen edullista, etenkin vuokra-asunnoissa. Lisäksi kiinteistöjen arvo säilynee tulevaisuudessakin. Päätöksenteko sen sijaan vaikuttaa hieman etäiseltä, vaikka kaupunkilaiset uskovatkin voivansa vaikuttaa siihen. Sosiaaliset verkostot ovat kaupungin heikoin piirre. Nekään eivät kuitenkaan poikkea yleisestä keskiarvosta kovin paljon alaspäin. Työnsaantimahdollisuudet voisivat olla paremmat, mutta Mikkeli ei kuulu niidenkään osalta huonoimpiin alueisiin.

Kuva 14. Mikkelin keskustan asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asiointi koettiin Mikkelissä pääosin helpoksi. Keskustassa on kymmeniä eri alojen erikoisliikkeitä, mistä syystä onkin aivan luonnollista, että ihmiset kokevat erikoispalveluja olevan keskimääräistä enemmän ja palvelujen laadun olevan hyvän. Julkisilla kulkuneuvoilla koetaan päästävän liikkumaan kodin läheltä hyvin, mikä ei olekaan ihme, onhan keskustasta useita linja-auto- ja junavuoroja eri puolille Suomea. Työmahdollisuuksia Mikkelissä ei sen sijaan pidetty kovin hyvinä. Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on yli sata prosenttia, mutta Etelä-Savon yleinen työttömyysprosentti on 14 (Työllisyyskatsaus 2004), mikä varmasti vaikuttaa ihmisten käsityksiin.

Asumisen hinnan suhteen Mikkelin keskusta koetaan suhteellisen edulliseksi. Vuokra-asuntoja pidetään keskivertoa edullisempina, mutta asuntoja keskivertoa kalliimpina. Todellisuudessa vuokrataso on Mikkelissä keskitasoa ja kiinteistön hinta hieman alle keskitason, kun niitä verrataan muihin tutkimusalueisiin. Lisäksi kiinteistön arvon keskustassa uskotaan säilyvän Mikkelin lievästä muuttotappiosta huolimatta. Muuttotappio lienee todellisuutta lähinnä suuren kaupungin maalaismaisilla reuna-alueilla. Kaupungin veroprosenttiin ollaan poikkeuksellisen tyytyväisiä, vaikka se on tutkimusalueiden korkeimpia. Ilmeisesti kaupungin palvelujen koetaan antavan vastinetta rahalle.

Päätöksentekoon vaikuttaminen nähtiin Mikkelin keskustassa helpoksi. Syynä tälle saattaa olla keskustan tiiviys tai puolueiden tasa-arvoinen valta. Muitakin syitä tosin voi olla. Päätöksentekoa ei kuitenkaan pidetty erityisen joustavana. Kaupungintalolla on miellyttävää asioida, mutta ei kuitenkaan niin miellyttävää kuin pienemmissä kunnissa, mikä johtunee siitä, että henkilöstöä on paljon, jolloin byrokraattisuus lisääntyy ja palvelut ovat jakautuneet kahteen rakennukseen – joskin lähellä toisiaan sijaitseviin. Paikkakuntana Mikkeliä pidettiin sopivan kokoisena.

Kaupallisuudessa ja viihtyvyydessä Mikkelin keskustassa korostui se, että palveluita on tarpeeksi ja ajanviettomahdollisuuksiakin on. Siitä huolimatta muodinmukaisuus ei ole välttämätöntä eli ainakaan tällä mittarilla kaupallisuutta ei ole liikaa. Koska keskustassa asuu noin 15 000 henkilöä, asukkaiden asiat eivät ole kovin hyvin muiden tiedossa.

Tampereen Atala, Tasanne, Kumpula ja Olkahinen

Taustatiedot Tampereen lähiöistä

Pirkanmaalla sijaitseva Tampere on Suomen kolmanneksi suurin kaupunki, jossa asuu yli 200 000 henkeä (Tampereen kotisivut 2003). Vuosina 2000–2002 väkiluku on kasvanut 6 630 hengellä. Tampereen työllisistä vain alle puoli prosenttia työskenteli maa- ja metsätaloudessa vuonna 2001. Jalostuksessa työskenteli 27 % ja palveluissa 73 % työllisistä. Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 119,0 % (StatFin -tilastopalvelu 2004). Joulukuussa 2002 Tampereen kaupungilla oli töissä 14 073 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä. Tutkimuskunnista Tampereen henkilöstömäärä oli toiseksi suurin. Kaupungin veroprosentti on keskitasoa eli 17,25 % (kuva 15). Tampereen kaupungin poliittisista puolueista eniten kannatusta valtuustopaikkajaon mukaan on kokoomuksella. Myös SDP:n kannatus on lähestulkoon yhtä suuri. (Kuntaliiton kotisivut 2003.)

Kuva 15. Läheisyyden ekonomiaa Tampereen lähiöissä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Tampereen Atala, Tasanne, Kumpula ja Olkahinen ovat suurelta osin 1980-luvun jälkeen rakennettua omakoti- ja rivitalovaltaista aluetta. Matkaa kaupungin keskustaan on 9–12 kilometriä. Alue on kasvava, vuoden 2002 lopussa siellä asui yhteensä 7 813 ihmistä eli noin 3,9 % Tampereen asukkaista. (Tampereen kotisivut 2003.) Alueella on yhteensä viisi päiväkotia, joista yksi on yksityinen, kaksi peruskoulun ala-astetta, kaksi päivittäistavarakauppaa, terveysasema, seurakuntakoti, pankkiautomaatti, kaksi parturi-kampaamoja, apteekki, kukka-kauppa, ravintola, pubi ja pizza-kioski. (Fonecta Finder 2004.) Alueelta puuttuu ainakin toistaiseksi yläaste, joten oppilaiden on käytävä koulussa vähintään keskustassa asti. (Tampereen kotisivut 2003.) Alueen asukkaat saavat kunnallisia lääkäripalveluita Atalan terveysasemalta, jossa työskentelee yhteensä kuusi ihmistä. Lääkäriajan saa noin viikon päähän. Akuuttiajan saa samalle päivälle. Terveyskeskusmaksu on 11 euroa ja se peritään enintään kolme kertaa vuodessa. (Sirpa, Heikkinen 2004.)

Tampereen kaupunkiliikenteen linja-autot kulkevat alueella arkisin 20–30 minuutin välein. Muun muassa Atalan läpi kulkee kolme eri linja-autovuoroa. Alueella kulkee myös joitain kertoja päivässä palvelubussi, joka palvelee etupäässä vanhuksia ja liikuntaesteisiä. (Tampereen kotisivut 2003.) Tampereen keskustasta on hyvät linja-auto- ja junayhteydet eri puolille Suomea.

Tampereen kulttuuritarjonta on laaja. Kaupungista löytyy muun muassa yhteensä 19 museota ja useita teattereita. Kaikenlaisia festivaaleja ja tapahtumia on runsaasti. Musiikkia voi Tampereella harrastaa muun muassa Pirkanmaan musiikkiopistossa. Tampereella eri liikuntamuotojen harrastusmahdollisuuksia on runsaasti. Erilaisia liikuntaseuroja on yli 400. (Tampereen kotisivut 2003.) Liikuntapaikkoja löytyy kaupungista yhteensä 321 (Lipasliikuntapaikkajärjestelmä 2004). Mikäli kaikki kuntopolut, hiihtoladut ja talviliikumäet otetaan huomioon, liikuntapaikkojen lukumäärä on yli 700. Kaupungissa on muun muassa kuusi jäähallia sekä satoja palloilu- ja luistelukenttiä sekä sisäliikuntasaleja. Atalan, Tasanteen, Kumpulan ja Olkahisen alueella liikuntaharrastukset painottuvat lähinnä ulkolajeihin. Liikuntapaikkoina on muun muassa kaksi luistelukaukaloa, 11 luistelukenttää, hiihtolatu, koulujen tilat sekä kuusi talviliikumäkeä. Alueelta löytyy myös Tampereen kaupungin kerhotoimintaa sekä kaupungin nuorisotila. (Tampereen kotisivut 2003.)

Myös Tampereen opiskelumahdollisuudet ovat monipuoliset. Opiskelupaikkoja ovat esimerkiksi Tampereen yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu, Teatterikorkeakoulun Valo- ja äänisuunnittelun laitos, Poliisikoulu, Tampereen aikuiskoulutuskeskus, Tampereen ammattiopisto, Tampereen konservatorio sekä Tampereen sosiaali-terveysalan opisto. (Tampereen kotisivut 2003.)

Julkisia palveluja on Tampereella runsaasti. Keskeisimmät kunnalliset palvelut löytyvät Tampereen keskusvirastotalolta, jossa sijaitsee tällä hetkellä kaupungin keskushallinto, konsernihallinto, kaupungin hallitus, kaavoitusyksikkö, elinkeinokeskus ja kuluttajaneuvonta. Keskusvirastotalolla työskentelee yhteensä noin 300 henkilöä. Muut kaupungin palvelut on sijoitettu useaan eri yksikköön ympäri kaupunkia. (Eder, Arja 2004.) Tampereella toimii yksi täyden palvelun työvoimatoimisto sekä viisi työvoimatoimiston sivutoimistoa tai -toimipistettä (Työministeriön kotisivut 2003). Kelan konttoreita on kaupungissa kaiken kaikkiaan kolme (Kansaneläkelaitoksen kotisivut 2003). Myös muita julkisia palveluita tarjoavia viranomaisia on runsaasti. Näistä esimerkkeinä ovat Tampereen aluetyöterveyslaitos, Valtion teknillinen

tutkimuskeskus, Finnvera Oyj, Pirkanmaan ympäristökeskus ja Pirkanmaan TE-keskus. (Tampereen kotisivut 2003.)

Tampereen kaupungin omistamalla Tampereen vuokratalosäätiöllä on Tasanteen ja Atalan alueella yhteensä noin 300 vuokra-asuntoa. Näiden asuntojen vuokrataso on noin 7,7 €/m². Tällä hetkellä Tampereen vuokratalosäätiöllä ei ole vapaana yhtään asuntoa alueella. Tampereella on eniten pulaa pienistä vuokra-asunnoista. Kolmioita ja sitä suurempia vuokra-asuntoja yleensä löytyy melko helposti. (Peiponen, Marjatta 2004.)

Tampereen kaupungilla ei ole tällä hetkellä Atalan, Tasanteen, Kumpulán tai Olkahisen alueella vapaita omakotitalotontteja. Edellisen kerran tontteja on ollut jaossa Kumpulán alueella. Alueen tonttien koko on ollut noin 1000 m² hinta 50 €/m². Tampereella kaavoitetaan melko vähän omakotitalotontteja. Kaupunki jakaa vuosittain vain 50–60 omakotitalotonttia. Tampereella on perinteisistä omakotitalotonteista siirrytty osittain suosimaan erilaisia yhtiömuotoisia pientaloryppäitä. Tampereen kaupungin tonttien koot ja hinnat vaihtelevat niiden sijainnin mukaan. Pienimmät tontit ovat 300 ja suurimmat 1 450 m². Keskimääräinen tonttikoko koko kunnan alueella on noin 800 m². Tonttien hinnat vaihtelevat 13–143 €/m² välillä. (Pulkinen, Reino 2004.) Rakennusluvan saaminen vie kunnassa aikaa keskimäärin kuusi viikkoa. Vuonna 2002 keskimääräinen pientalokiinteistön hinta kaava-alueella oli 161 000 € (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003).

Tampereen lähiöiden erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Tampereen Atala, Tasanne, Olkahinen ja Kumpula ovat melko tasaisia kaikkien teesien toteutumisen suhteen (kuva 16). Kaupungin päätöksentekoon alueiden asukkaat eivät usko voivansa vaikuttaa. Sen sijaan aluetta pidetään viihtyisänä: vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja kaupallisia palveluita on tarpeeksi, alue on rauhallinen ja ihmiset suvaitsevaisia. Palveluiden saatavuus ei kuitenkaan ole kovin hyvä. Sitä tosin kompensoi hyvä julkinen liikenne. Asuminen ei ole erityisen edullista. Tätä puolestaan kompensoi se, että veroprosentti on kohtuullinen, kiinteistön arvo säilyy ja töihin sekä asiointiin liittyvät matkakustannukset ovat keskiarvoa pienemmät. Asukkaat eivät tunne toisiaan kovin hyvin eikä yhteistoimintaa ole kovin paljon. Siitä huolimatta harva tuntee itseään yksinäiseksi. Siten alue antaa itsestään melko ristiriitaisen kuvan, joka mahdollisesti selittyy sillä, että ihmisten ystäväpiirit muodostuvat muista kuin lähiympäristön asukkaista.

Kuva 16. Tampereen lähiöiden asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Asioimisen helpoutta kuvaavien väitteiden kohdalla Tampereen lähiöissä korostuu se, että asukkaat pääsevät liikkumaan hyvin julkisilla kulkuneuvoilla. Tämä ei olekaan ihme, kulkehan paikallisliikenteen linja-auto useita kertoja tunnissa, minkä lisäksi kaupungista pääsee kulkemaan kaukoliikenteen linja-autoilla, junalla ja lentäen. Myös työmahdollisuudet koettiin keskiverto paremmiksi. Pirkanmaan työttömyysprosentti on lähes 13 % (Työllisyyskatsaus 2004), mutta on Tampereella varmasti parempi, mihin viittaa jo kaupungin korkea työpaikkaomavaraisuuskin. Pankkikonttorissa asiointia ei sen sijaan koettu helpoksi. Tätä selittänee se, ettei kyseisten lähiöiden alueella ole yhtään pankkikonttoria. Lähin yläastekin on keskustassa, mikä näkyy keskivertoa huonommin koettuna yläastekoulutuksen järjestämisenä.

Asumista ja elämistä ei Tampereen lähiöissä yleensä koettu erityisen edulliseksi. Tampereella onkin tutkimusalueistamme kolmanneksi kallein tonttien ja pientalokiinteistöjen hinta. Kiinteistön arvon arvellaan kuitenkin säilyvän, mikä liittyy Tampereen voimakkaaseen muuttovoittoon, josta suuri osa sijoittuu lähiöihin. Koska töitä on useimmille saatavilla oman kaupungin alueelta, työssäkäynnistä aiheutuvia matkakustannuksiakaan ei pidetä liian suurina.

Päätöksenteon joustavuutta ei Tampereella koeta kovin hyväksi. Tähän vaikuttanee kaupungin koko ja suuri asukasmäärä, jolloin yksittäisen asukkaan vaikutusmahdollisuudet tuntuvat pieniltä. Kaupungintalollakin on noin 300 henkilöä töissä eli virasto voi jo koollaan tehdä asioinnista siellä pienempiin kuntiin verrattuna vaikeammantuntuista. Kaupunkia pidettiin kuitenkin sopivan kokoisena, mikä liittyy sieltä saatavien palvelujen monipuolisuuteen.

Seudun viihtyisyyttä vahvistaa se, että työn ja perhe-elämän yhdistäminen koetaan helpoksi. Tähän tulokseen vaikuttanevat työn löytyminen pääosin Tampereen alueelta sekä se, että tutkimusalueella on jopa viisi päiväkotia. Asuinalueella koettiin olevan myös muihin alueisiin verrattuna hyvin vapaa-ajanviettomahdollisuuksia. Lähiöissä voi harrastaa hyvin etenkin liikuntaa ja koko kaupunki tarjoaa myös monipuoliset kulttuuriharrastusmahdollisuudet. Myös asuinalueen kaupallisiin palveluihin oltiin hyvin tyytyväisiä, vaikka itse lähiöissä onkin vain muutama kauppa. Muihin kauppoihin muun muassa keskustassa on kuitenkin niin helppo kulkea, että asukkaat ovat tyytyväisiä. Kaupallisuuteen liittyen muotitietoisuus on kuitenkin alueella keskivertoa tärkeämpää.

Tampere on yli 200 000 asukkaan kaupunki. Siitä syystä on ymmärrettävää, että asukkaiden asiat eivät ole hyvin toisten tiedossa eivätkä asukkaat tunne toisiaan. Ehkä samaan asiaan liittyen yhteistoimintakin on vähäistä – kun ei tunneta toisia, ei myöskään tehdä asioita yhdessä. Toisaalta lähiöistä näyttäisivät puuttuvan alueen omat seurat, jotka vahvistaisivat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yksinäiseksi ihmiset eivät kuitenkaan itseään tunne.

Vantaan Myyrmäki

Taustatiedot Vantaan Myyrmäestä

Helsingin pohjoispuolella sijaitsevan Vantaan kaupungin väkiluku on 182 210. Vantaan Myyrmäki on 1960- ja 1970-luvuilla rakennettu kerrostalolähiö, joka oli säilynyt vielä vuoteen 1950 asti enimmäkseen rakentamattomana metsäalueena. Myyrmäeltä on matkaa Helsinkiin 12–13 kilometriä ja Tikkurilaan eli Vantaan keskustaan 15–16 kilometriä. Myyrmäki sijaitsee Helsingin pohjoisrajan ja Vantaan Martinlaakson välissä. Myyrmäki rajoittuu idässä Kaivokselaan ja lännessä Vapaalan alueeseen. Asukkaita Myyrmäellä on 14 500, mikä on noin 8 % koko Vantaan asukasmäärästä. Se on Vantaan eri alueista väestömäärältään suurin ja tiheimmin asuttu alue. Myyrmäkeä on aiemmin kuvattu nukkumalähiöksi, mutta nykyisin se tarjoaa asukkailleen hyvät aluekeskustasoiset lähiöpalvelut. (Vantaan kotisivut 2004.)

Vantaan väestönkasvu on voimasta, vuosina 2000–2002 sen väkiluku on kasvanut 5 823 hengellä. Kaupungin veroprosentti on 17,75 % (kuva 17). Poliittisista puolueista SDP:llä on suurin kannatus eli sillä on 31 % kunnanvaltuustopaikoista. Kokoomuksen kannatus on 25 %. Vuonna 2002 Vantaan työllisistä alle puoli prosenttia työskenteli maa- ja metsätaloudessa, 20 % jalostuksessa ja 79 % palveluissa (Kuntaliiton kotisivut 2004). Vantaa ei ole aivan oma-
varainen työpaikkojen suhteen, kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 97,0 % (StatFin -

tilastopalvelu 2004). Vantaan kaupungilla oli 10 233 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä joulukuussa 2002 (Kuntaliiton kotisivut 2003).

Kuva 17. Läheisyyden ekonomiaa Vantaan Myyrmäellä kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimus-alueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Kaupalliset palvelut vastaavat keskisuuren kaupungin palveluja. Myyrmäestä löytyy yksityinen lääkärikeskus, lasten ja nuorten lääkäriasema, seitsemän pankkia, kaksi apteekkia, posti, kuusi tavarataloa tai päivittäistavarakauppaa, Alko, 23 kahvilaa tai ravintolaa, 16 vaateliikettä, neljä kenkä- tai laukkuliikettä ja 13 parturi-kampaamo. Suurin osa Myyrmäen yksityisistä palveluista sijaitsee Myyrmannin ja Isomyyrin kauppakeskuksista. (Fonecta Finder 2004.)

Myyrmäen keskustassa sijaitsee Myyrmäki-talo, joka on vantaalaisten eräänlainen kulttuurikeskus. Myyrmäki-talosta löytyy aluekirjasto, yhteispalvelupiste, lippupalvelupiste, Vantaan taidemuseo, elokuvateatteri, kampaamo, ravintola, kauneushoitola, kuvataidekoulu ja Vantaan aikuisopisto. Myyrmäki-talossa järjestetään myös näyttelytoimintaa sekä kokous- ja koulutus-tilaisuuksia. Koulutusta tarjoavat Myyrmäellä ammatillisen koulutuskeskuksen opetusyksikkö, teknillinen ammattikorkeakoulu, lukio ja aikuislukio. Myyrmäellä on myös yksi ala-aste ja yksi yläaste. (Vantaan kotisivut 2004.) Kunnallisia päiväkotia on yhteensä yhdeksän ja yksi yksityinen päiväkotikin löytyy. Perhepäivähoitajia on alueella kahdeksan (Koikkalainen, Tiina 2004).

Myyrmäen terveysasemalta saa lääkäri-, terapia-, hammaslääkäri- laboratorio-, kuntoutus-, röntgen-, psykologi- ja kuntoutuspalveluita. Henkilökuntaa on yhteensä 152. (Elonen, Kari 2004.) Lääkäriajan saa kiireellisessä tapauksissa samalle päivälle tai viimeistään seuraavalle. Ei-kiireellisessä tapauksessa ajan saa keskimäärin 10–11 päivän päähän. Lääkäriajan saamisen nopeus vaihtelee erittäin paljon lääkärin mukaan. Osalle lääkäreistä on jopa kuukauden jonot ja osalle ainoastaan viikon jonot. Terveysasemalla ei ole pulaa lääkäreistä, vaan kaikki virat on täytetty. (Kääriäinen, Pirjo 2004.) Terveyskeskusmaksu on 11 € korkeintaan kolme kertaa vuodessa (Vantaan kotisivut 2004).

Alueelta on lähiliikenteen junayhteys Helsinkiin 10 minuutin välein. Linja-autolla pääsee Helsingin keskustaan arkisin tiettyinä kellonaikoina jopa 10 minuutin välein ja viikonloppuisinkin vähintään kaksi kertaa tunnissa. Myyrmäki–Tikkurila -välillä liikennöi 3–4 linja-autovuoroa useita kertoja tunnissa. Helsinki-Vantaan lentokentälle pääsee linja-autolla Myyrmäeltä puolen tunnin tai tunnin välein. (Vantaan kotisivut 2004.)

Vantaalla toimii yli 200 liikuntajärjestöä ja urheiluseuraa. Eri lajien harrastusmahdollisuuksia on siis runsaasti. (Vantaan kotisivut 2004.) Erilaisia liikuntapaikkoja on kaupungin alueella yhteensä 450 (Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä 2004). Myyrmäellä liikuntaa voi harrastaa muun muassa uimahallissa, urheilutalolla, kouluilla, kahdessa eri jäähallissa, kuntosaleilla, jalkapallohallissa, tenniskentällä sekä urheilupuistossa, jossa on nurmikenttä, yleisurheilukenttä ja hiekkakenttä. Myyrmäen musiikkiopistossa voi harrastaa musiikkia ja Myyrmäellä toimii muun muassa viisi kuoroa. Vantaalla on yhteensä noin 150 kulttuurialan yhdistystä tai järjestöä. Taidetalo Toteemi on lasten ja nuorten kulttuuritalo, jossa on juhlasali ja muita harrastetiloja. Toteemissa järjestetään konsertteja, teatteriesityksiä, kerhoja, kursseja sekä muun muassa kuvataide- ja sanataidekoulun opetusta. (Vantaan kotisivut 2004.)

Vantaan kaupungin keskushallinnon ja eri toimialojen palvelut on hajautettu useaan eri yksikköön Tikkurilan ydinkeskustan alueella. Varsinaisessa kaupungintalossa työskentelee yhteensä noin 60 henkilöä. Samassa yksiossää työskentelee muun muassa osa viestintäyksiköstä ja taloushallinnosta. Esimerkiksi kaupunkisuunnittelu- ja yrityspalveluyksiköt toimivat omassa yksikössään lähellä kaupungintaloa. Samoin asuntotoimi, henkilöstökeskus, elinkeinotoimi sekä kulttuuritoimisto ja rakennusvalvonta toimivat omassa yksikössään. Kaupungin 10 yhteispalvelupistettä helpottavat osaltaan kaupunkilaisten julkisten palveluiden saatavuutta. (Vantaan kotisivut 2004.)

Myyrmäellä sijaitsee yksi Vantaan työvoimatoimistoista, Kelan konttori ja yhteispalvelupiste. Yhteispalvelupisteestä saa yleisneuvontaa liittyen kunnan asioihin sekä poliisin lupapalveluita, seurakunnan lomakkeita ja Kelan, työvoimatoimiston sekä maistraatin lomakkeita ja niiden vastaanottopalveluita. Yhteispalvelupisteessä on myös käytettävissä useita asiakaspäätteitä. (Sisäasiainministeriön kotisivut 2003.)

Myyrmäellä ei ole lainkaan omakotitalotontteja. Alueella on ainoastaan rivi- ja kerrostaloja. Koko Vantaan alueella rakennetaan enimmäkseen yksityisille tonteille. Vuosittain yksityisellä puolella tehdään jopa satoja tonttikauppoja. Vuonna 2003 kaupungilla oli jaossa yhteensä 80 noin 800–900 m² tonttia, jotka myytiin nopeasti. Kaupungin tonttien hinnat ovat keskimäärin 40–80 €/m² riippuen tontin sijainnista. Tarjousten perusteella myytävät tontit voivat olla vielä kalliimpia. Vuoden 2004 aikana jakoon on tulossa edellisvuotta vähemmän tontteja. Vantaalla pientalon rakennuslupapäätöksen saa noin kolmessa viikossa. (Lempinen, Reijo 2004.)

Kunnan omistamia vuokra-asuntoja ei ollut lainkaan vapaana Myyrmäellä vuoden 2004 alussa. Kysyntää koskien vuokra-asuntoja kuitenkin olisi. Pienimmät vuokrattuna olevat asunnot ovat yksiöitä ja suurimmat viiden huoneen asuntoja. Vuokrataso on 8 €/m². (Vantaan asunto-toimisto 2004.) Vuonna 2002 keskimääräinen pientalokiinteistön hinta kaava-alueella oli 189 000 euroa eli tutkimusalueista toiseksi korkein (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003).

Vantaan Myyrmäen erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Palvelujen saatavuus näyttäisi toteutuvan erinomaisesti Vantaan Myyrmäellä verrattuna muihin alueisiin (kuva 18). Poikkeuksen tästä tekee pankkikonttorissa asiointi. Asuminen on kallista, mutta kiinteistön arvo säilyy ja terveyskeskumaksu ja matkakustannukset ovat kohtuullisia. Ihmiset ovat suvaitsevaisia ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia on. Vastapainona tälle ympäristö on liian ruuhkainen ja meluinen eivätkä ihmiset tunne saati auta toisiaan. Kaupungin päätöksentekoon tai asuinympäristön ongelmiin on lähes mahdotonta puuttua. Palveluita ja mahdollisuuksia siis näyttäisi olevan, mutta niiden hintana on rauhattomuus ja ihmisten välinpitämättömyys sekä vaikeus itse vaikuttaa alueeseen.

Kuva 18. Vantaan Myyrmäen asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo).

Myyrmäen selkein vahvuus on asioinnin helppous. Erikoispalveluita koetaan olevan tarpeeksi, mikä ei ole lainkaan ihme, onhan Myyrmäellä muun muassa 16 vaateliikettä, 13 kampaamo ja neljä kenkä- tai laukkuliikettä. Juna ja lähiliikenteen linja-autot kulkevat parhaimmillaan kymmenen minuutin välein ja rautatieasema on aivan keskustassa, minkä lisäksi lähellä on jopa lentokenttä. Tämä selittää sen, että julkisilla kulkuneuvoilla koetaan pääsevän liikkumaan hyvin läheltä kotia. Työnsaantimahdollisuudet koetaan hyviksi. Uusimaan työttömyys-

prosentti onkin Suomen alhaisimpia ja erityisen alhainen se on Helsingissä ja sen läheisyydessä. Pankkiasiointi Myyrmäellä kuitenkin koetaan yllättäen keskivertoa vaikeammaksi, vaikka siellä on seitsemän pankkikonttoria. Ehkäpä syynä ovat ruuhkat pankissa tai pankkien työmatkalaisille sopimattomat aukioloajat.

Asumisen hintaan liittyvissä asioissa merkille pantavaa Myyrmäellä on, että kaupungin terveyskeskusmaksua pidetään keskivertoa sopivampana. Jokaisella tutkimusalueella terveyskeskusmaksu on käytännössä samansuuruinen, joten tulokseen vaikuttanee Myyrmäellä se, että lääkärille pääsee noin kymmenessä päivässä, mikä on nopeammin kuin monella muulla alueella. Hyvä palvelun laatu saa siis hinnan tuntumaan kohtuullisemmalla kuin muualla. Koko Vantaan väkiluku on voimakkaassa kasvussa, mikä selittää sitä, että kiinteistön arvon uskotaan säilyvän alueella keskivertoa paremmin. Asunnon ostohinta ja vuokra sen sijaan ovat keskivertoa selvästi kalliimpia sekä asukkaiden mielestä että todellisuudessa. Vantaa on Helsingin jälkeen tutkimusalueista kallein molemmissa suhteissa.

Päätöksentekoon ei Myyrmäellä koeta voitavan vaikuttaa. Erityisen vaikeiksi nähtiin mahdollisuudet puuttua asuinympäristön ongelmiin tai vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon. Tähän vaikuttanee se, että kaupungissa on yli 180 000 asukasta, jolloin yksittäisen ihmisen vaikutusmahdollisuudet tuntuvat pieniltä. Kaupungin palvelut ovat sijoittuneet useaan toimipisteeseen, mikä myös voi tehdä virastoasioinnista keskivertoa vaikeampaa. Aina ei tiedä, mistä mitään palvelua saa.

Viihtyisyyden suhteen Myyrmäen vahvuus on kaupallisten palveluiden ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien runsaus. Myyrmäeltä löytyy esimerkiksi urheilupaikkoja uimahallista tenniskenttään ja jäähalleihin. Vastaavasti alue on keskimääräistä ruuhkaisempi ja meluisampi, mitä selittää sekä koko Vantaan asukasmäärä että Myyrmäen asukasmäärä (14 500 henkilöä). Vilkas harrastustoiminta ei kuitenkaan tunnu juurikaan vahvistavan sosiaalisia verkostoja, sillä Myyrmäellä ihmiset tuntevat toisensa keskimääräistä heikommin, mikä suurelta osin varmasti liittyy suureen asukasmäärään ja moniin uusiin muuttajiin.

Helsingin keskustan Vironniemi, Ullanlinna ja Kampinmalmi

Taustatiedot Helsingin keskustasta

Helsingissä on 559 686 asukasta, joista Vironnimen, Ullanlinnan ja Kampinmalmin muodostamalla alueella asuu yhteensä 63 940 eli 11,4 % koko Helsingin asukkaista. Helsingin keskustan Vironniemi, Ullanlinna ja Kampinmalmi kuuluvat Helsingin eteläiseen suurpiiriin, johon kuuluvat myös Lauttasaari ja Taka-Töölö. Alue on merkittävä työssäkäyntialue. Siellä sijaitsee 105 856 työpaikkaa. (Helsingin kotisivut 2003.)

Vironniemen alue muodostuu Kluuvista, Kruununhaasta (Kruunuhaasta) ja Katajanokasta. Aluetta voidaan pitää, ei paitsi Helsingin, vaan myös koko Suomen taloudellisena ja hallinnollisena keskuksena. Ullanlinnan peruspiiriin kuuluvat Kaartinkaupunki, Punavuori, Ullanlinna, Eira, Munkkisaaret, Länsisaaret, Kaivopuisto ja Suomenlinna. Ullanlinnan peruspiirin alueella on Helsingin korkeatuloisimpien ihmisten asuinalueita, mutta sillä on myös merkityksensä muiden kaupunkilaisten virkistysalueena. Kampinmalmin peruspiirin muodostavat Etu-Töölö, Lapinlahti, Ruoholahti, Jätkäsaari ja Kamppi. Kampinmalmin alue on piirteiltään monimuotoinen, siellä on muun muassa linja-autoasema ja vilkkaasti liikennöityjä teitä, mutta myös Bulevardin kävely- ja ostoskatu sekä julkisia rakennuksia, kuten eduskuntatalo, kansal-

lismuseo ja Finlandia-talo. Alueella on sekä työssäkäynti- ja virkistys- että asumisalueitakin. (Helsingin kotisivut 2003.)

Vuosina 2000–2002 Helsingin väkiluku on kasvanut 8 563 henkilöllä. Kaupungin veroprosentti on 17,50 % (kuva 19). Millään poliittisella puolueella ei pääkaupungissa ole selvää enemmistöä. Suurimmat puolueet kunnanvaltuutettujen puoluekannan mukaan ovat kokoomus, vihreät ja SDP. Vuonna 2001 Helsingin työllisistä lähes kukaan ei työskennellyt maa- ja metsätaloudessa ja vain 14 % toimi jalostuksessa. Helsingin maa- ja metsätalouden sekä jalostuksen osuudet työllistäjinä ovat tutkimusalueista kaikkein pienimmät. Sen sijaan Helsingissä palveluiden parissa työskentelevien osuus työllisistä on tutkimusalueista kaikista suurin. Siellä 84 % työllisistä työskentelee palveluiden parissa. Helsingin työpaikkaomavaraisuus on tutkimuskunnista kaikkein suurin. Siellä työpaikkojen määrä ylittää selvästi oman kaupungin tarpeen, sillä alueen työpaikkaomavaraisuus on 133,9 % (StatFin -tilastopalvelu 2004). Helsingin kaupungin palveluksessa oli joulukuussa 2002 yhteensä 37 959 kuukausi- tai tuntipalkkaista henkilöä, mikä on reilusti enemmän kuin muissa tutkimuskunnissa yhteensä (Kuntaliiton kotisivut 2003).

Kuva 19. Läheisyyden ekonomiaa Helsingin keskustassa kuvaavia tietoja suhteutettuna muihin tutkimusalueisiin (1= kaikkien alueiden keskiarvo).

Vironniemen, Ullanlinnan ja Kampinmalmin alue tarjoaa pääkaupungin monipuoliset palvelut. Peruspalveluihin kuuluvat muun muassa 29 kunnallista ja 14 yksityistä päiväkotia, 30 perus- tai lukio-opetusta antavaa koulua (joista noin 10 ala-asteita), kaksi terveysasemaa, neljä kirjastoa, (Helsingin kotisivut), 90 päivittäistavarakauppaa, 1 270 muuta vähittäiskauppaa, 12 Alkoa, 17 apteekkia, kaksi Kelan toimistoa, 9 postia, 64 pankkia, yli 300 parturi-kampaamoja sekä noin 670 ravintolaa tai kahvilaa. (Fonecta Finder 2004.)

Liikenneyhteydet ovat alueella erittäin hyvät. Joukkoliikenteen palveluja keskustan alueella tuottavat linja-autot, metro, lähijuna, raitiovaunut ja Suomenlinnan lautta. Keskustan alueen linja-auto-, raitiovaunu- ja metroliikenne on säännöllistä ja vuoroja menee useita kertoja tunnissa eli erittäin tiheästi. Myös Suomenlinna on säännöllinen vesiliikenneyhteys. Rautatieasemalta lähtevät sekä kauko- että lähijunat ja satamasta useita autolauttoja ja risteilyaluksia päivittäin. Keskustasta on säännölliset linja-autoyhteydet puolen tunnin ajomatkan päässä sijaitsevalle Helsinki–Vantaan lentokentälle. Helsingin keskustassa voi siis liikkua todella joustavasti julkisilla kulkuneuvoilla. Ruuhka-aikana jopa 70 % keskustaan suuntautuvista matkoista tehdään käyttämällä joukkoliikenteen palveluita. (Helsingin kotisivut 2004.)

Terveyskeskuspalveluita saa alueella Vironniemen ja Viiskulman terveysasemilta. Vironniemen terveysasemalla työskentelee yhteensä 16 ja Viiskulman terveysasemalla 50 henkilöä. Lääkäriajan saaminen kestää Vironniemen terveysasemalla keskimäärin 12 päivää ja Viiskulman terveysasemalla noin kaksi viikkoa. Lääkäriajan saamisen nopeus riippuu siitä, kenelle lääkärille ajan haluaa. Terveyskeskusmaksu on koko Helsingin alueella 11 € ja se peritään korkeintaan kolme kertaa vuodessa. (Pitkänen, Aulikki & Vihma, Tapani 2004.)

Helsingin keskustan kulttuuritarjonta on monipuolinen. Erilaisia tapahtumia, konsertteja, teatteria ja muita kulttuuriharrastusmahdollisuuksia on runsaasti. Finlandia-talo on Helsingin konsertti- ja kongressikeskus. Myös urheilua on mahdollista harrastaa pääkaupungissa monipuolisesti. Helsingissä on noin 800 urheilu- tai liikuntaseuraa. (Helsingin kotisivut 2004.) Erilaisia liikuntapaikkoja on koko kaupungin alueella yhteensä 2 081 (Lipas-liikuntapaikka-

järjestelmä 2004). Vironniemen, Ullanlinnan ja Kampinmalmin alueelta löytyy uimahalli, urheilukenttä, neljä uimarantaa ja 56 erilaista sisäliikuntatilaa (Helsingin kotisivut 2004).

Helsingissä on monipuoliset opiskelumahdollisuudet. Helsingin yliopisto on Suomen suurin ja monitieteisin yliopisto. Yliopistolla on keskustassa teologisen ja humanistisen sekä oikeus-, valtio- ja kasvatustieteellisen tiedekuntien tilat. Lisäksi keskustassa sijaitsevat yliopiston pää-, hallinto- ja kirjastorakennus. Keskustakampuksen tilat ulottuvat ydinkeskustasta, Senaatintorin laidalta Kruununhakaan, Kaisaniemeen ja Kamppiin saakka. Helsingin yliopiston lisäksi Helsingin seudulla toimii kahdeksan muuta yliopistoa sekä seitsemän ammattikorkeakoulua. (Helsingin kotisivut 2004.)

Julkisia palveluita ei tarvitse juuri Helsingin ulkopuolelta hakea, vaan lähes kaikki palvelut löytyvät pääkaupungista. Helsingin keskustassa sijaitsevat kaikki 13 eri ministeriötä. Kaupungin organisaatioon kuuluu 28 virastoa ja kuusi kunnallista liikelaitosta. Helsingin kaupungintalossa toimii kaupungin kanslia, joka jakautuu yleiseen ja lainopilliseen osastoon, henkilöstöosastoon sekä talous- ja suunnittelukeskukseen. Työntekijöitä kaupungintalossa on yhteensä noin 360. Kaupungin eri virastot ovat hajautettu eri yksiköihin. (Helsingin kotisivut 2004.) Koko Helsingin alueella on viisi täyden palvelun työvoimatoimistoa sekä kolme muuta yksikköä (Työministeriön kotisivut 2003). Kelan toimistoja on Helsingin alueella 13 kappaletta (Kansaneläkelaitoksen kotisivut 2003).

Helsingin kaupungilla ei ole vuokra-asuntoja vapaana keskustassa Vironniemen, Ullanlinnan ja Kampinmalmin alueella. Kaikki asunnot menevät saman tien. Yksityisellä puolella käydään kuitenkin jopa kilpailua vuokralaisista. (Hassi-Nuorluoto, Laura 2004.) Kaupungilla on vuokrattuna kyseisellä alueella yhteensä 1 932 asuntoa. Asuntojen keskivuokra on 9,27 €/m²/kk. Pienimmät kaupungin vuokra-asunnot ovat kooltaan hieman yli 20 m² ja suurimmat noin 120 m². (Vihavainen, Maija 2004.) Mikäli otetaan huomioon kaupungin vuokra-asuntojen lisäksi myös yksityiset vuokra-asunnot, asuntojen keskivuokra on 12,64 €/m²/kk (Helsingin kotisivut 2004).

Keskimääräinen pientalokiinteistön hinta Helsingin kaupungin kaava-alueella vuonna 2002 oli 287 000 euroa eli tutkimusalueiden kallein (Maanmittauslaitoksen kotisivut 2003). Helsingin keskustassa on lähinnä kerrostaloasuntoja, joten pientalokiinteistöjä ei ole myynnissä. Tonttien hinnat ovat koko Helsingin alueella erittäin korkeat, eikä omakotitalotontteja ole kovinkaan paljon myynnissä. Kaupungin myyminen tonttien hinnat olivat vuonna 2003 keskimäärin 152,63 €/m². Myydyt omakotitalotontit olivat keskikooltaan ainoastaan 297 m² suuruisia. Vielä vuotta aiemmin myytyjen omakotitalotonttien keskikoko oli noin 681 m². (Federley, Kirsi 2004.) Vuonna 2002 rakennuslupien käsittelyaika oli Helsingissä 11 viikkoa, kun taas vuonna 2003 ainoastaan viisi viikkoa. Suuret eroavaisuudet johtuvat siirtymisestä niin sanottuun ennakoitun lupakäsittelyn malliin vuonna 2003. Asiakkaan näkökulmasta katsottuna todellinen lupaprosessi vie siis noin kaksi kuukautta. (Karvinen, Jarmo 2004.)

Helsingin keskustan erot muihin alueisiin kyselyjen perusteella

Helsingin keskustan vahvuudet liittyvät palveluiden saatavuuteen, monipuolisiin harrastusmahdollisuuksiin ja hyviin työnsaantimahdollisuuksiin (kuva 20). Kunnalliset palvelut, kuten päivähoito ja peruskoulu sen sijaan ovat huonommin järjestettyjä. Asuminen ja eläminen ovat erittäin kalliita muihin alueisiin verrattuna. Pienet matkakustannukset ja kiinteistön arvon säilyminen kuitenkin tasoittavat hieman tilannetta. Poikkeuksellisen moni ilmoittaa myös, ettei asumisen hinta vaikuta asuinpaikan valintaan. Selkeimpinä heikkouksina Helsingin keskus-

tassa ovat huonot mahdollisuudet vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon sekä ympäristön ruuhkaisuus, meluisuus ja kiireisyys. Sosiaaliset verkostot alueella ovat löysiä: ihmiset eivät tunne toisiaan eikä tutustuminen ole helppoa. Kaupungissa ollaan toisaalta suvaitsevaisia, mutta toisaalta edellytetään tiettyä muodikkautta. Jos palveluiden ja mahdollisuuksien moninaisuus ja läheisyys sekä itsenäinen ja vapaa elämä houkuttelevat, mutta seudun kalleus tai rauhattomuus ei häiritse, Helsingin keskusta on hyvä paikka asua.

Kuva 20. Helsingin keskustan asukkaiden kokemukset aluettaan kuvaavista väitteistä suhteutettuna muiden alueiden asukkaiden kokemuksiin (1=kaikkien alueiden keskiarvo). *Yksikään vastaaja ei ollut väitteen kanssa samaa mieltä.

Asioimisen helppouteen liittyen Helsingin keskustassa nousi voimakkaimmin esille hyvät työnsaantimahdollisuudet. Kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 133 %, mikä jo pitkälti selittää tulosta. Tutkimusalueella on myös huomattavasti enemmän työpaikkoja kuin asukkaita, sillä työpaikkoja on noin 106 000 ja asukkaita noin 64 000. Erikoispalveluita koetaan olevan riittävästi, mikä ei olekaan ihme, onhan alueella muun muassa yli 300 kampaamo, lähes 20 apteekkia ja satoja ravintoloita tai kahviloita. Päivittäistavarakauppoja on noin 90, mikä varmasti vaikuttaa siihen, että lähiympäristöstä koetaan saatavan kaikki tarvittava. Julkiseen liikenteeseen kuuluu perinteisten linja-autojen ja junien ohella myös raitiovaunu ja metro. Nämä kaikki kulkevat useita kertoja tunnissa, joten on ymmärrettävää, että julkisten liikennevälineiden käyttöä pidetään Helsingin keskustassa keskiarvoa helpompana. Ala-asteen koulutuksen järjestämisestä sen sijaan pidetään keskiarvoa huonompana, vaikka alueella on noin kymmenen ala-asteen koulua. Päivähoitopalveluihin ei ole erityisen tyytyväisiä, vaikka päiväkotia on alueella yli 40.

Asumisen hintaa kuvaavissa väitteissä korostuu Helsingin keskustan kohdalla asumisen kalleus. Asunnon ja tontinhinta sekä asunnon vuokra ovatkin Helsingissä tutkimusalueista selvästi kalleimmat. Kiinteistön arvon uskotaan vastaavasti säilyvän hyvin. Huomion arvoista on kuitenkin, että Tampereella hinnat ovat huomattavasti edullisempia, mutta siellä uskotaan arvon säilyvän yhtä hyvin kuin Helsingissä. Työssäkäynnistä tai asioinnista aiheutuvia kustannuksia pidetään Helsingin keskustassa keskiarvoa kohtuullisempina johtuen ilmeisesti työpaikkojen ja kauppojen kodin läheisyydestä.

Mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon koetaan Helsingin keskustassa muita alueita selvästi heikommiksi. Kaupungintalolla ei koeta olevan lainkaan miellyttävää asioida, mikä johtunee kaupungintalon koosta, suuresta henkilöstömäärästä ja siihen liittyvästä hallinnon monimutkaisuudesta sekä kaupungin palvelujen jakautumisesta lähes kolmeen kymmeneen virastoon. Päätöksentekoa ei koeta joustavaksi eikä luottamushenkilöitä helpoiksi lähestyä, mikä saattaa yksinkertaisesti selittyä kaupungin suurella koolla, joka etäännyttää tavallisen ihmisen päätöksenteosta. Halua olla mukana kaupungin toiminnassa vastaajilla on kuitenkin hieman keskiarvoa enemmän.

Viihtyisyydessä ja kaupallisessa paineessa Helsingin keskustassa näkyy se, että kaupallisia palveluita ja harrastusmahdollisuuksia on runsain mitoin. Urheilun lisäksi alueella on hyvät mahdollisuudet harrastaa kulttuuria, kuten konsertteja, teatteria ja jopa oopperaa. Toisaalta mahdollisuuksien runsaus aiheuttaa keskiarvoa enemmän myös paineita muotitietoisuuteen ja korostaa kaupallisuutta. Alueen suuri työpaikkojen ja työmatkalaisten määrä lisää myös alueen ruuhkaisuutta.

Sosiaalisten verkostojen osalta Helsingin keskusta erottuu tutkimusalueiden joukosta sillä, että siellä on heikoimmat sosiaaliset verkostot. Ihmiset eivät tunne toisiaan eivätkä tiedä toistensa asioista. Toisaalta se vähentää ahdistavaa naapurien välistä tarkkailua, mutta myös heikentää alueen yhteishenkeä. Suurimpana syynä asialle lienee kaupungin ja tutkimusalueen suuri asukasmäärä, joka tekee ihmisestä helposti anonyymin. Harrastustoimintaa alueella on kuitenkin monipuolisesti ja jonkin verran asukasyhdistystoimintaakin.

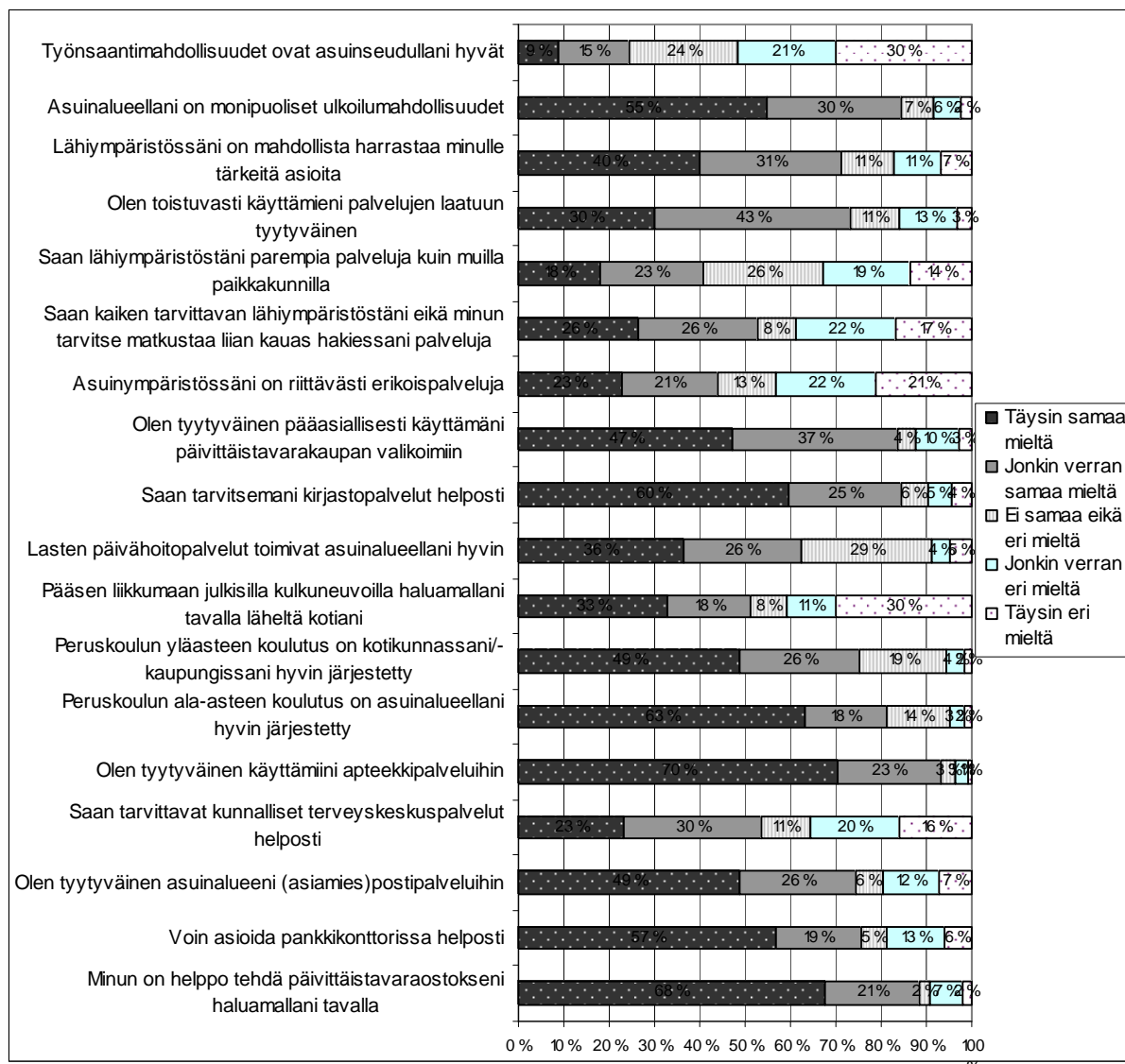
Asumisen hintaan liittyvien asioiden osalta Helsingin keskusta muistuttaa melko paljon Tampereen lähiöitä ja Myyrmäkeä. Tämän lisäksi Helsingin keskusta ja Myyrmäki muistuttavat toisiaan huomattavasti palvelujen saatavuuden, asumisen hinnan, kaupallisuuden ja viihtyisyyden sekä sosiaalisten verkostojen osalta. Myös Mikkelin keskustalla on Helsingin keskustan kanssa yhteneviä piirteitä palvelujen saatavuuden osalta. Kokonaisuudessaan Helsingin vahvuudet ja heikkoudet ovat miltei päinvastaiset kuin tutkimuskunnista pienimpien eli Piipolan ja Pyhännän.

LÄHEISYYDEN EKONOMIAN TEESIT TUTKIMUSALUEILLA

Seuraavassa käsitellään kyselyvastaukset teeseittäin ja analysoidaan vastausten yleisiä linjoja sekä poikkeavuuksia. Jokaista teesiä tarkastellaan ensin yleisesti ja sitten teesien osa-alueiden painottumista eri tutkimusalueilla. Asioimisen helppouteen ja nopeuteen liittyen tarkastellaan poikkeuksellisesti myös vastaajien asiointitottumuksia, koska niillä on merkitystä vastausten tulkinnan kannalta.

Asioimisen helppous ja nopeus

Asioimisen helppouteen oltiin pääosin tyytyväisiä. Poikkeuksena olivat erikoispalvelujen saanti, lähiympäristön palvelujen laatu verrattuna muualta saataviin palveluihin, terveydenhuolto sekä päivähoidon ja julkisen liikenteen toimivuus (kuva 21). Lisäksi työnsaantimahdollisuuksia pidettiin alueilla harvoin hyvinä. Edellä mainituissa vastauksissa täytyy huomata, että sellaisia, jotka eivät osanneet ottaa kantaa päivähoitopalveluihin tai yleensä palvelujen laatuun verrattuna muihin seutuihin, oli melko suuri osuus vastaajista. Erityisen tyytyväisiä ihmiset olivat alueensa apteekki- ja kirjastopalveluihin, ala-asteen koulutukseen ja mahdollisuuden hoitaa päivittäistavara-asiointinsa. Myös ulkoilumahdollisuuksia pidettiin pääosin hyvinä.

Kuva 21. Asioinnin helppoutteen ja nopeuteen liittyvien väittämien toteutumisen tutkimusalueilla.

Vastaajien asiointitottumukset

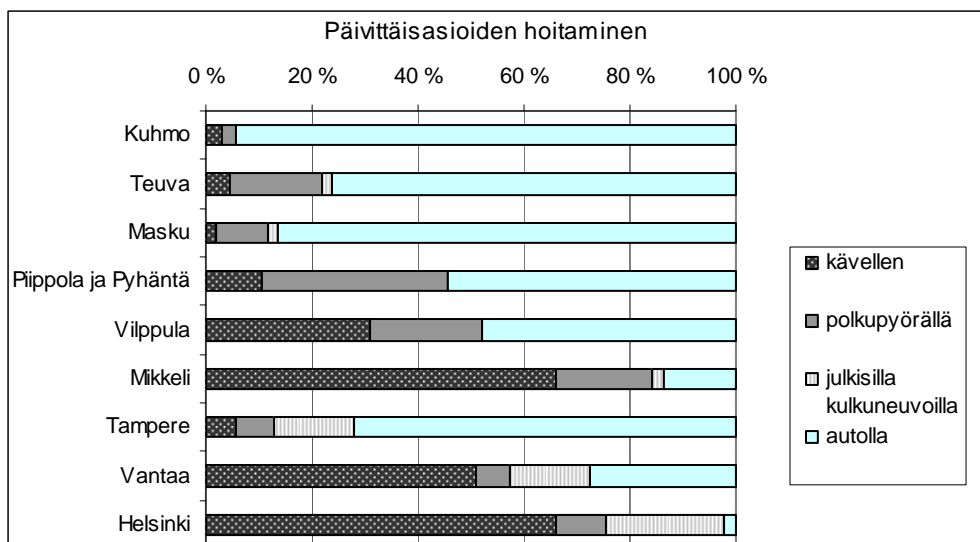
Vastaajien kodin etäisyydet päivittäistavara-kauppaan olivat odotetusti lyhimpiä Helsingissä ja Vantaalla asuvilla vastaajilla (taulukko 1). Pisimmät etäisyydet olivat Kuhmon haja-asutusalueella ja Maskussa. Teuvalla etäisyydet vaihtelivat kilometristä kahteenkymmeneen kilometriin sen mukaan, käyttikö vastaaja yleensä kylänsä vai kuntakeskuksen päivittäistavara-kauppaa. Se keskus, mistä vastaajat hankkivat erikoistavaransa, oli lyhimpiä etäisyyden päässä helsinkiläisillä, vantaalaisilla ja mikkeliiläisillä. Kaikista kauimpana kyseinen keskus on Piippolassa tai Pyhännällä, Kuhmossa ja Teuvalla asuvista sekä osalla Vilppulassa asuvista riippuen siitä, mistä lähikeskuksesta vastaaja erikoistavaransa hakee. Lyhin etäisyys työpaikoihin on kuntien ja kaupunkien keskustoissa asuvilla.

Taulukko 1. Yleisimmin mainitut etäisyydet päivittäistavara-kauppaan, keskustaajamaan, erikoistavara-kaupan keskukseseen ja työpaikkaan tutkimusalueilla. (Huom.! Kyseessä ei ole yleisin etäisyys mainitulla paikkakunnalla, vaan etäisyys tutkimusalueiksi valituilla paikkakunnan osilla.)

Yleisin etäisyys	Päivittäistavara- kauppa (n=456)	Keskustaajama (n=440)	Erikoistavarakes- kus (n=431)	Työpaikka (n=254)
Kuhmo	Yli 20 km (70 %)	Yli 20 km (88 %)	21–65 km (79 %)	Yli 20 km (63 %)
Teuva	1 km (48 %) tai 11–20 km (23 %)	6–20 km (85 %)	11–65 km (66 %)	0–1 km (45 %) tai yli 20 km (35 %)
Masku	6–20 km (92 %)	2–10 km (79 %)	11–20 km (59 %)	11–20 km (59 %)
Piippola ja Pyhäntä	1–5 km (85 %)	0–5 km (96 %)	21–yli 65 km (91 %)	0–5 km (74 %)
Vilppula	1–5 km (88 %)	0–5 km (99 %)	6–10 km (42 %) tai yli 65 km (35 %)	0–5 km (71 %)
Mikkeli	0–5 km (93 %)	0–1 km (88 %)	0–1 km (81 %)	2–5 km (70 %)
Tampere	1–5 km (72 %)	6–20 km (96 %)	6–20 km (88 %)	6–20 km (73 %)
Vantaa	0–1 km (87 %)	0–1 km (31 %) tai 6–20 km (53 %)	0–1 km (48 %) tai 11–20 km (39 %)	6–20 km (80 %)
Helsinki	0–1 km (75 %)	0–1 km (85 %)	0–1 km (80 %)	0–5 km (72 %)

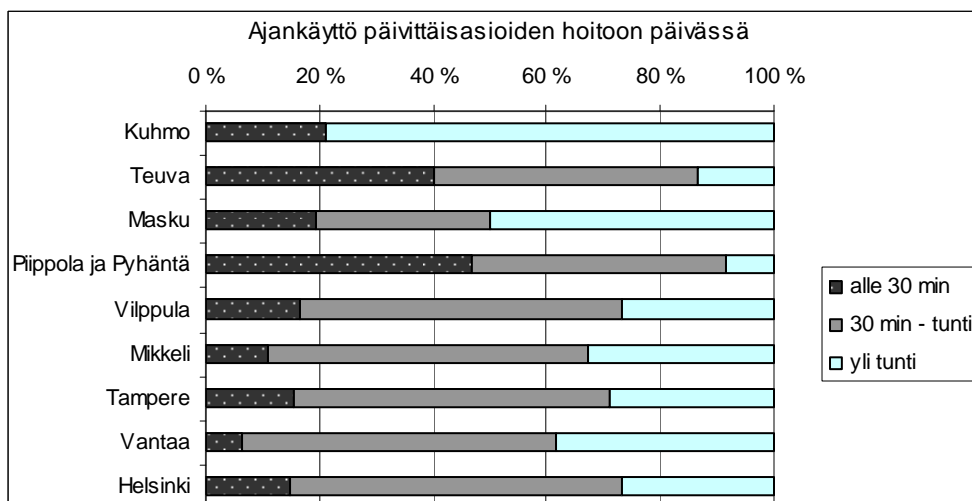
Yleisimmin päivittäisasioiden hoitoon käytetty kulkuneuvo vaihteli tutkimusalueittain. Lähiympäristöön sijoittuvat päivittäisasiat hoidettiin useimmiten joko autolla tai kävellen (kuva 22). Etenkin kaupunkikeskustoissa (Mikkeli ja Helsinki) kävely oli tavallisin liikkumismuoto, jota suosi kaksi kolmesta vastaajasta. Julkisten kulkuneuvojen käyttö oli yleisintä Helsingissä, Vantaalla ja Tampereella eli suurien kaupunkien keskustoissa tai lähiöissä, joissa julkiset liikenneyhteydet toimivat hyvin. Polkupyörä oli yleinen liikenneväline Piippolan ja Pyhännän keskustoissa. Päivittäisasiota hoidettiin omalla autolla eniten Kuhmon haja-asutusalueella, jossa pitkien etäisyyksien ja huonojen julkisten yhteyksien johdosta ei ole juuri muita vaihtoehtoja. Myös Maskussa, Teuvalla ja Tampereella oman auton käyttö asiointinissa oli yleistä. Kyseessä ovat kuntien kylät ja kaupungin lähiö, joista on jonkin verran matkaa keskustoihin ja niiden palveluihin.

Kuva 22. Yleisin kulkuneuvo päivittäisasioiden hoidossa tutkimuspaikkakunnilla (n=456).

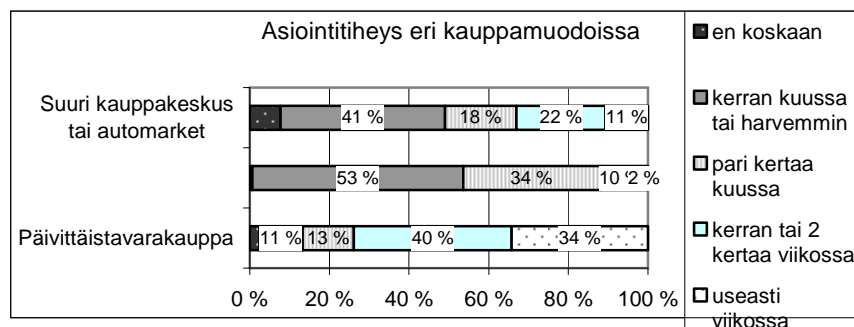
Päivittäisasioiden hoitoon kului eniten aikaa Kuhmon haja-asutusalueella (kuva 23), jossa matkat ovat pitkiä. Myös Maskussa päivittäisasiointit vievät melko paljon aikaa. Vähiten aikaa kului Piippolan ja Pyhännän keskustoissa. Osittain se selittyy keskustasijainnilla. Koska asiointi niissä on kuitenkin nopeampaa kuin muissa keskustoissa, yhtenä selityksenä voitaneen pitää sitä, että niissä palvelujen ruuhkaisuus on suurempien paikkakuntien keskustoja vähäisempää. Myös Teuvalla asiointi sujuu nopeasti, vaikka kyseessä ei olekaan kuntakeskus. Tutkimusalueen kylissä on kuitenkin melko hyvät peruspalvelut ja toisaalta matka kuntakeskukseenkaan ei ole pitkä eivätkä tie tai kaupat ruuhkaisia. Kyselyssä päivittäisasioiden hoitoon laskettiin myös työmatkat.

Kuva 23. Keskimääräinen ajankäyttö päivittäisasioiden hoidossa yhden päivän aikana tutkimuspaikkakunnilla (n=453).

Yleisesti ottaen vastaajat asioivat useimmin pienissä päivittäistavarakaupoissa (kuva 24). Toiseksi eniten asioidaan suurissa kauppakeskuksissa tai automarketeissa, vaikka toisaalta on myös monia, jotka eivät asioi niissä lainkaan (8 % vastaajista). Päivittäistavarakaupoissa asi-

oidaan yleensä vähintään kerran viikossa. Suurissa kauppakeskuksissa käydään yleensä huomattavasti harvemmin, koska ne ovat kauempana kotoa. Monet (40 %) käyvät automarketeissa kerran kuussa tai harvemmin. Toisaalta moni myös asioi niissä useasti viikossa. Erikoisliikkeet ovat selkeästi sellainen kauppamuoto, jossa asioidaan yleensä korkeintaan muutaman kerran kuukaudessa.

Kuva 24. Vastaajien asiointitiheys erilaisissa kauppamuodoissa (n=439–452).

Vastaajien asiointitiheys pienissä päivittäistavarakaupoissa vaihtelee jonkin verran alueittain. Teuvalla, Vantaan Myyrmäellä sekä Mikkelin ja Vilppulan keskustassa asiointitottumukset vastasivat keskiarvoa. Helsingin, Piippolan ja Pyhännän keskustoissa sen sijaan noin kaksi kolmännestä vastaajista asioi pienissä päivittäistavarakaupoissa useammin kuin kahdesti viikossa ja Kuhmon haja-asutusalueen vastaajista kaksi kolmännestä yhdesti tai kahdesti viikossa. Maskussa vastaavasti vain alle 10 % vastaajista asioi pienissä päivittäistavarakaupoissa useammin kuin kahdesti viikossa. Helsingin keskustassa asioitiin muita alueita useammin erikoisliikkeissä (10 % vastaajista useammin kuin kahdesti viikossa), Kuhmossa, Piippolassa ja Pyhännällä sekä Vilppulassa taas muita harvemmin ($\frac{2}{3}$ harvemmin kuin kerran kuussa).

Suurten kauppakeskusten ja automarkettien kohdalla vastaajien asiointitottumukset vaihtelivat hyvin selkeästi asuinseuduittain niin, että oikeastaan kaikki tutkimusalueet poikkesivat keskiarvosta. Teuvan kylissä ja Helsingin keskustassa oli keskiarvoa enemmän sellaisia, jotka eivät käyneet koskaan tai kävivät vain harvoin kauppakeskuksissa tai automarketeissa. Kuhmon haja-asutusalueella sekä Piippolan ja Pyhännän keskustoissa puolestaan oli paljon sellaisia, jotka asioivat suurissa kauppakeskuksissa ainoastaan noin kerran kuukaudessa tai harvemmin. Vantaan lähiössä asuvat erottuivat muista selvästi siten, että he asioivat automarketeissa useammin kuin kahdesti viikossa. Maskussa, Mikkelissä ja Tampereella asuvat kävivät kauppakeskuksissa ja automarketeissa yleensä kerran tai kahdesti viikossa. Vastaukset heijastelevat suoraan sitä, miten lähellä vastaajia lähin suuri kauppakeskus sijaitsee.

Asioimisen helppous eri alueilla

Alueet poikkesivat joiltain osin toisistaan. Seuraavassa käydään alueittain läpi ne asiat, joiden suhteet alueet asioinnin helppouden suhteen selvimmin erosivat toisistaan. Muilta osin alueet olivat kutakuinkin toistensa veroisia.

Kuhmon haja-asutusalue

Kuhmon haja-asutusalueella vastaajat olivat yleensä ottaen tyytymättömämpiä palveluihin ja asioinnin helppouteen kuin muut. He olivat muita harvemmin sitä mieltä, että heidän on help-

po tehdä päivittäistavaraostoksensa haluamallaan tavalla. Yleensä vastaajista keskimäärin 68 % oli tätä mieltä, kun Kuhmossa tätä mieltä oli ainoastaan 39 % vastaajista. Tulokseen vaikuttaa se, että vastaajilla oli noin 20–60 km matkaa keskustaan ja vain harvoilla kauppa tätä lähempänä. Etäisyydet päivittäis- ja erikoistavara-kauppoihin, keskustaan ja työpaikkaan ovat pidempiä kuin muilla tutkimusalueilla. Päivittäisasioiden hoitoon kuluu noin 80 %:ssa tapauksista yli tunti, kun muualla aika kuluu yleensä vain noin puoli tuntia. Siksi päivittäistavara-kaupoissa käydään yleensä muita alueita harvemmin ja erikoisliikkeissä sekä automarke- teissakin vain noin kerran kuukaudessa.

Kuhmolaiset vastaajat olivat muita tyytymättömmämpiä kunnallisiin terveyskeskuspalveluihin. Vain 8 % kuhmolaisista vastaajista ilmoitti olevansa täysin samaa mieltä väitteen ”Saan tarvittavat kunnalliset terveyskeskuspalvelut helposti” kanssa, kun vastaavasti 31 % ilmoitti olevansa täysin eri mieltä väitteen kanssa ja lisäksi 25 % jonkin verran eri mieltä. Keskimäärin kaikilla alueilla täysin samaa mieltä väitteen kanssa olevia oli 23 % ja täysin eri mieltä olevia vain 16 %. Ei-akuuteissa asioissa lääkärille joutuu Kuhmossa odottamaan haastateltujen mukaan kuukaudesta puoleen vuoteen ja keikkalääkäreitä on paljon, samoin venäläisiä lääkäreitä. Kuhmossa peruskoulutuksen (ala- ja yläaste) järjestämiseen oltiin tyytymättömmämpiä kuin muualla. Vain noin 30 % ilmoitti olevansa täysin sitä mieltä, että peruskoulutus on hyvin järjestetty (kaikkien vastaajien vastaavat prosentit ala-asteen osalta olivat 63 % ja yläasteen osalta 49 %). Muiden palveluiden lailla koulut on pääosin keskitetty kaupungin keskustaan.

Kuhmon haja-asutusalueen vastaajista 70 % oli täysin eri mieltä väitteen kanssa, jonka mukaan julkisilla kulkuneuvoilla pääsisi kulkemaan hyvin läheltä kotia. Julkista liikennettä ei siis koettu toimivaksi. Huomattavalla osalla vastaajista ei kulje mitään julkista kulkuneuvoa kodin läheltä, toisilla kulkee linja-auto koulu-aikoina. Matka kuitenkin kestää tuplasti sen, mitä omalla autolla eivätkä aikataulut sovi työaikoihin. Oma auto onkin yleisin kulkuneuvo päivittäisasioiden hoidossa, sitä käytetään yli 90 %:ssa asioinneista. Päivähoito toimii alueella hyvin vain 9 % vastaajista mielestä (ka 36 %), kun täysin vastakkaista mieltä on 21 % vastaajista (ka 5 %). Tämä liittyy siihen, että Kuhmon haja-asutusalueella kokonaisuutenaan on vain muutama perhepäivähoitaja ja valtaosa lapsista viedään hoitoon Kuhmon keskustaan.

Kuhmossa oli muita alueita enemmän (28 %, vrt. ka 7 %) niitä, jotka ilmaisivat, ettei heillä ole lähiympäristössään mahdollista harrastaa heille tärkeitä asioita. Kuitenkaan alueella ei ollut juurikaan muita vähempää sellaisia, jotka pystyvät harrastamaan. Tämä viitanee siihen, että alueella voi harrastaa todella hyvin tiettyjä asioita, jotka ovat asukkaille tärkeitä, mutta ei ehkä kovin monipuolisia asioita. Nämä tärkeät ja mahdolliset harrastukset näyttäisivät olevan etenkin metsästys, kalastus ja luonnossa liikkuminen yleensä. Työllisyysmahdollisuuksien suhteen kuhmolaiset olivat koko tutkimusjoukon epäluuloisimpia, sillä kaksi kolmesta kuhmolaisesta vastasi olevansa täysin eri mieltä väitteen ”Työnsaantimahdollisuudet ovat asuinseudullani hyvät” kanssa. Moni kuhmolainen kävikin töissä naapurikunnissa tai Helsingissä asti. Etelässä työssä käyminen on niin yleistä, että pitkänmatkan työläisiä varten on ollut kauan oma bussivuoro Kuhmosta Helsinkiin.

Kuhmon haja-asutusalueen asukkaiden vastaukset painottivat pitkien välimatkojen merkitystä. Ne vaikeuttavat elämää – erityisesti mainittiin harrastamisen vaikeus. Haja-asutusalueen palvelut ovat koko ajan vähentyneet ja keskustassa käynnin tarve lisääntynyt. Asukkaat tuntevat kuitenkin arvostavan luontoa ja sen kauneutta sekä omaa rauhaa niin paljon, että muut elämiin liittyvät hankaluudet ovat siedettävissä.

Teuvan kylät

Teuvan kylissä asuvat olivat erityisen tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa asioida pankkikontto-reissa helposti. Heistä 80 % piti asiointia helppona, kun yleensä vastaajien keskiarvo oli 57 %. Tyytyväisyyteen vaikuttaa se, että jokaisessa tutkimuskylässä oli pankki. Siellä asiakkaat tunnetaan ja he saavat henkilökohtaista palvelua. Teuvalaiset olivat myös tyytyväisiä terveysterveyskeskuspalveluihin, viidennes heistä sai kunnalliset terveysterveyskeskuspalvelut mielestään erittäin helposti ja runsas puolet melko helposti. Kritiikkiä herättivät lähinnä jonotus puhelinlinjalla ja Seinäjoella asti oleva viikonloppupäivystys. Terveyspalveluja pidettiin asiana, joka on saatava omasta kunnasta. Kirjastopalvelujen saamisen helppoutteen Teuvalla ei oltu yhtä tyytyväisiä. Vain 20 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen ”Saan tarvitsemani kirjastopalvelut helposti” kanssa. Myös väitteen kanssa täysin eri mieltä olevia oli poikkeuksellisen paljon (13 %, kun keskiarvo oli 5 %). Kirjastopalveluissa ongelmana näyttäisi olevan se, että lauantai- ja sunnuntai-illat on luovuttu ja kirjasto menee illalla liian varhain kiinni. Lisäksi sivukirjastoja on lakkautettu. Kirjastopalvelujen toimivuus ei kuitenkaan ole mikään ”elämän ja kuoleman kysymys” teuvalaisille. Päivittäisasiat hoituvat noin 40 %:lla teuvalaisista alle puolen tunnin ja muillakin yleensä alle tunnin. Yleisin liikkumismuoto on oma auto.

Työnsaantimahdollisuuksia alueella ei pidetty kovin hyvinä, sillä täysin sitä mieltä ei ollut kukaan ja jonkin verran vain 7 %. Yli puolet vastaajista piti työmahdollisuuksia todella huonoina. Moni käykin töissä naapuripaikkakunnilla, esimerkiksi Kauhajoella ja Kaskisissa. Huonot työmahdollisuudet ovat asia, jonka takia jotkut joutuvat miettimään muuttoa alueelta pois.

Teuvan kylissä avointen kysymysten viesti jakaantui kahtia: toisten mielestä kaikki on kaukana ja palvelut huonoja, toisten mielestä palvelut olivat hyviä ja ne ovat lähellä. Tämä ristiriidan taustalla lienee se, että peruspalvelut ovat kylissä ja etenkin keskustassa melko hyvin saatavissa, mutta erikoispalvelut joudutaan hakemaan kauempaa. Toisaalta osa vastaajista asoi yleensä oman kylän kaupassa noin kilometrin etäisyydellä kotoa, osa suuntaa valikoimien perässä keskustaan, jonne onkin jo matkaa keskimäärin 15 kilometriä. Kauempana sijaitsevilla automarketeissa ei juuri asioida.

Maskun Seikelä

Maskun kylissä asuvat vastaajat olivat kuhmolaisten ohella muita useammin eri mieltä väitteen ”Minun on helppo tehdä päivittäistavaraostokseni haluamallani tavalla” kanssa. Heistä vain 42 % yhtyi täysin mielipiteeseen (vrt. ka 68 %). Tämä liittyy siihen, että kauppoihin on yleensä yli viisi kilometriä matkaa ja niihin tarvitsee yleensä mennä autolla. Kunnan sisäisiä linja-autovuoroja ei ole kouluvuoroja lukuun ottamatta. Maskussa auto onkin lähes yhtä yleinen kulkuneuvo päivittäisasioiden hoidossa kuin Kuhmossa ja päivittäisasioiden hoitoon kuuluu puolella vastaajista runsas tunti. Vain alle kolmannes maskulaisia oli erittäin tyytyväisiä tavallisesti käyttämänsä päivittäiskaupan valikoimiin, kun yleensä vastaajista lähes puolet oli tätä mieltä.

Maskulaiset vastaajat olivat muita tyytymättömämpiä asuinalueensa postipalveluihin, sillä heistä vain 29 % ilmoitti olevansa erittäin tyytyväinen palveluihin vastaajien keskiarvon ollessa 49 %. Lisäksi he muita useammin ilmaisivat olevansa melko tyytymättömiä postipalveluihin (31 %). Haastatteluissa ilmeni, että asiamiespostin aukioloaikoihin ollaan tyytyväisiä, mutta myöhäiseen postinkantoon ei. Apteekkipalveluihinkin maskulaiset olivat muita tyytymättömämpiä, sillä vain 39 % heistä sanoi olevansa täysin samaa mieltä väitteen ”Olen tyytyväinen käyttämiini apteekkipalveluihin” kanssa, kun kaikkien vastaajien keskiarvo oli 70 %. Moni maskulainen käykin Turun apteekkeissa, ilmeisesti ainakin osin oman apteekin puutteel-

listen valikoimien takia. Siihen oltiin kuitenkin tyytyväisiä, että kunnan terveyskeskuksessa on päästy eroon jonoista ja lääkärille pääsee noin kolmessa päivässä.

Piippolan ja Pyhännän keskustat

Teuvalaisten ohella Piippolan ja Pyhännän keskustan asukkaat olivat sitä mieltä, että he voivat asioida pankkikonttorissa helposti (78 % vastaajista). He olivat myös poikkeuksellisen tyytyväisiä ala-asteen perusopetuksen järjestämiseen alueellaan sekä päivähoitopalveluihin. Väitteen ”Asuinympäristössäni on riittävästi erikoispalveluja” kanssa oli kuitenkin eri mieltä lähes puolet Piippolan ja Pyhännän vastaajista (vrt. ka 21 %). Vastaajista 40 % oli myös täysin sitä mieltä, että he joutuvat matkustamaan liian kauas saadakseen tarvitsemiaan palveluja. Naapurikuntiin ja Ouluunkin (n. 150 km) joudutaan usein matkustamaan tarvittavien tavaroiden saamiseksi. Toisaalta päivittäistavarakauppaan, töihin ja keskustaan oli yleensä alle viisi kilometriä ja puolella vastaajia päivittäisasiointi hoituu alle puolessa tunnissa. Päivittäistavarakaupoissa on tapana käydä monta kertaa viikossa ja sinne kuljetaan joko polkupyörällä tai omalla autolla.

Piippolassa ja Pyhännällä oli vastaajista eniten niitä, jotka olivat tyytymättömiä toistuvasti käyttämiensä palvelujen laatuun. Toisaalta haastattelujen perusteella ainakin Piippolan kaupoissa saa ystävällistä ja nopeaa palvelua, valikoima tosin saattaa olla ongelma. Lisäksi pankissa palvelu on joustavaa, rahaa voidaan lähettää toisellekin paikkakunnalle, kun tunnetaan asiakas jopa äänen perusteella puhelimessa.

Piippolassa ja Pyhännällä valiteltiin sitä, että erikoisliikkeistä ja työpaikoista on pulaa ja lääkäripalvelut ovat heikot. Toisaalta peruspalveluja pidetään hyvinä. Haastatteluissa myös ilmeni, että Piippolaan on vastikään palkattu hyvä ja asukkaille mieleinen lääkäri, mistä syystä palvelutilanne tältä osin on parantunut. Myös kunnan ala-aste koetaan hyväksi, koska siellä on kohtuullisen kokoiset luokat, nuoret osaavat opettajat ja hyvää yhteydenpitoa vanhempiin.

Vilppulan keskusta

Vilppulalaiset olivat tutkituista vastaajista tyytymättömmimpiä terveyskeskuspalveluihin. Vain 7 % oli täysin yhtä mieltä väitteen ”Saan tarvittavat kunnalliset terveyskeskuspalvelut helposti” kanssa. Täysin eri mieltä väitteen kanssa sen sijaan oli 41 % vastaajista ja jonkin verran eri mieltä 29 %. Vilppulan terveyskeskuksessa ei ole lääkäripalveluita. Vilppulalaiset kokevatkin vaikeaksi käydä terveyskeskuksessa naapurikunnassa Mäntässä, vaikka sinne on vain noin 10 kilometrin matka. Julkisilla kulkuneuvoilla Mäntän terveyskeskukseen koetaan vaikeaksi päästä ja taksi tulee kalliiksi. Lisäksi terveyskeskus on tällä hetkellä sijoitettu kahteen toimipisteeseen, joiden välillä on useita kilometrejä. Lääkärille pääsyä joutuu myös odottamaan turhan pitkään. Voimakkaan kielteiseen tulokseen vaikuttanee myös muutoksen uutuus siihen liittyvä muutosvastarinta.

Muilta osin vilppulalaiset olivat keskimäärin samaa mieltä kuin tutkimusjoukon enemmistö. Haastateltavat kehuivat kunnan peruspalveluita, kauppoja ja pankkia, joista saa ystävällistä palvelua. Perustarvikkeita on hyvin saatavilla, mutta erikoisempia ja harvinaisempia tuotteita joutuu hakemaan turhan kaukaa, esimerkiksi vaateliikkeitä on vain yksi. Päivittäisasiointia hoidetaan yleensä autolla tai kävellen, mutta myös pyörällä. Asiointiin kuluu keskimäärin runsas puoli tuntia päivässä.

Mikkelin keskusta

Mikkeliläiset olivat muita tyytyväisempiä tavallisesti käyttämänsä päivittäistavarakaupan valikoimiin, sillä kaksi kolmesta mikkeliiläisestä vastasi olevansa täysin samaa mieltä tyytyväi-

syöttä valikoimiin kuvaavan väitteen kanssa. Keskustassa on useita ruoka- ja päivittäistavara-kauppoja ja automarkettiin on vai muutaman kilometrin matka. Siksi Mikkelissä asioidaankin automarketissa useammin kuin useimmilla muilla tutkimusalueilla. Kauppapalvelut yleensäkin ovat mikkeliäisillä aivan vieressä, mutta työpaikka on usein muutaman kilometrin päässä. Päivittäisasiosta hoidetaan kaksi kolmasosaa kävellen, mutta jonkin verran myös pyörällä. Mikkelin erottui joukosta myös monipuolisilla ulkoilumahdollisuuksilla, joiden olemassa olosta oli yhtä mieltä 73 % vastaajista. Mikkelissä on muun muassa luonnonsuojelualue ja muita ulkoilureittejä, uimahalleja, kaksi jääkiekkohallia ja urheilutalo. Muutkin harrastusmahdollisuudet ovat monipuoliset. Yläasteen koulutusta pidettiin hyvin järjestettynä. Muilta osin Mikkelin ei suurestikaan erottunut kaikkien vastaajien keskiarvoista. Mikkeliäiset kuitenkin valittelivat erikoisliikkeiden puutetta, esimerkiksi vaate- ja musiikkiliikkeitä toivottiin olevan nykyistä enemmän.

Tampereen lähiöt

Tampereen lähiöiden (Atala, Tasanne, Kumpula ja Olkahinen) asukkaat olivat erityisen tyytymättömiä pankkikonttoripalvelujen saatavuuteen. Vain 20 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen ”Voin asioida pankkikonttorissa helposti” kanssa. Pankkiin sanotaan jouduttavan menemään keskusta ja siellä täytyy jonottaa pitkään. Parkkipaikankin saaminen voi olla joskus vaikeaa. Sen sijaan postipalveluihin alueellaan he olivat poikkeuksellisen tyytyväisiä: 77 % ilmoitti olevansa erittäin tyytyväinen niihin (vrt. ka 49 %).

Peruskoulutuksen osalta tamperelaisten mielipiteet jakoutuivat. Ala-asteen opetus oli heidän mielestään poikkeuksellisen hyvin järjestetty. Täysin tätä mieltä oli 80 % vastaajista. Myönteinen tulos liittyy siihen, että lähiöissä on ala-asteet lähellä asukkaita. Yläasteen opetusta kaupungissa hyvin järjestettynä (täysin samaa mieltä) piti ainoastaan neljännes vastaajista, kun yleensä tätä mieltä oli lähes puolet vastaajista. Yläasteiden sanottiin olevan liian kaukana. Päivähoitoa tamperelaiset sen sijaan pitivät piippola- ja pyhäntäläisten ohella parempana kuin muualla. Alueella on perhepäivähoitajia ja päiväkoteja mukaan lukien asukasyhdistyksen päiväkotit. Myös kirjastopalveluihin tamperelaiset olivat tyytyväisiä, 89 % heistä oli täysin sitä mieltä, että he saavat tarvitsemansa kirjastopalvelut helposti. Koko Suomen keskiarvo oli 60 %. Terveyskeskukseen pääsee muutamassa viikossa, mitä haastateltavat pitivät hieman liian pitkänä aikana.

Tampereen lähiöiden asukkaat ovat sitä mieltä, että julkiset kulkuyhteydet alueella ovat hyvät, mutta silti oma auto on hyvä olla olemassa. Oma autoa käytetään noin 70 %:ssa asioinneista ja julkisia kulkuneuvoja 15 %:ssa. Keskustaan pääsee päivisin vartin välein. Palveluja on hyvin, mutta ei niinkään omalla alueella, vaan kauempana eli lähinnä kaupungin keskustassa sekä keskustan ja oman alueen ulkopuolella olevissa automarketeissa, joissa tamperelaiset asioivat monia muita useammin. Luontoa sekä hiihtolatuksen ja urheilukentän kaltaisia ulkoilumahdollisuuksia kehuttiin.

Vantaan Myyrmäki

Vantaan Myyrmäen asukkaat olivat lähes jokainen sitä mieltä, että heidän on helppo tehdä päivittäistavaraostoksensa haluamallaan tavalla (96 % vastaajista). Päivittäistavara-kauppa onkin suurimmalla osalla vastaajista korkeintaan kilometrin päässä ja valikoimaltaan laajoissa automarketeissa asioidaan muita useammin. He olivat erittäin tyytyväisiä myös alueensa postipalveluihin (71 %). Samoin kirjastopalveluihin oltiin tyytyväisiä. Niiden saatavuutta ei kuitenkaan välttämättä pidetty kovin merkittävänä asiana. Terveyskeskuspalvelut erittäin helposti sai mielestään 36 % vastaajista ja melko helposti 40 %. Vaikka tämä on enemmän kuin yleensä muilla tutkimusalueilla, kritiikkiä kohdistettiin Myyrmäelläkin pitkiin odotusaikoihin ter-

veyskeskukseen pääsyssä. Käyttämiinsä apteekkipalveluihin olivat tyytyväisiä kaikki, sillä 94 % ilmaisi olevansa väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja loput jonkin verran samaa mieltä. Myyrmäkeläisistä lähes kolme neljästä oli täysin samaa mieltä väitteen ”Pääsen liikkumaan julkisilla kulkuneuvoilla haluamallani tavalla läheltä kotiani” kanssa, mikä on selvästi enemmän kuin vastaajien keskiarvo eli joka kolmas vastaaja. Tätä pidettiin hyvin tärkeänä asiana asuinpaikan valinnan suhteen. Eräsikin haastateltava sanoi sen olleen ratkaisevaa asuinpaikan valinnassa. Muillekin vastaajille asia oli todella tärkeä. Silti yli puolet päivittäisasioinneista tehtiin kävelen.

Vantaalaiset olivat mikkeliäisten ohella tyytyväisimpiä päivittäistavarakaupan valikoimiin ja ulkoilumahdollisuuksiin. Lisäksi vantaalaisilla oli toiseksi parhaat työmahdollisuudet heti Helsingin jälkeen. Haastatteluissa tosin ilmeni, että työmahdollisuudet Vantaalla ja Myyrmäellä eivät ole ehkä parhaat mahdolliset, mutta julkisten liikenneyhteyksien vuoksi on helppo käydä lähialueella töissä. Harva selvisi päivittäisasioinneistaan alle puolen tunnin, mikä johtunee suurelta osin pitkähköistä työmatkoista (6–20 km). Myyrmäkeläisten vastauksissa tuli selvästi esille tyytyväisyys siihen, että keskusta ja palvelut ovat kätevän lähellä ja helposti saatavissa.

Helsingin keskusta

Vantaalaisten tavoin Helsingin keskustan asukkaista suurin osa oli sitä mieltä, että heidän on helppo tehdä päivittäistavaraostoksensa haluamallaan tavalla (91 % vastaajista). Tarvittavat kaupat ovat pääosin alle kilometrin päässä. Tätä pidettiin erittäin tärkeänä asiana, koska se vähentää stressiä ja vapauttaa tekemään säästyneellä ajalla jotain muuta. Automarketeissa keskustan helsinkiläiset eivät juuri käy, mutta pienissä päivittäistavarakaupoissa ja erikoisliikkeissä muita useammin. Lyhyistä matkoista huolimatta helsinkiläisillä ei kulunut asiointiin keskimäärin yhtään vähempää aikaa kuin muidenkaan alueiden ihmisillä. Helsinkiläiset olivat tyytyväisiä myös käyttämiinsä apteekkipalveluihin (88 % oli täysin sitä mieltä) ja julkisten kulkuneuvojen toimivuuteen (samoin 88 %). Apteekkeja on alueella useampia ja muun muassa raitiovaunut kulkevat tiheään. Päivittäisasiat hoidettiin joko kävelen ($\frac{2}{3}$) tai julkisilla kulkuneuvoilla.

Helsinkiläisten mielestä lähiympäristössä on riittävästi erikoispalveluita, täysin tätä mieltä oli 68 % vastaajista. Näin useimmat helsinkiläiset kokivat saavansa kaiken tarvitsemansa lähiympäristöstään. Toistuvasti käyttämiensä palvelujen laatuun puolestaan ilmoitti olevansa täysin tyytyväisiä 63 % helsinkiläisistä. Suomalaisten keskiarvo oli puolet vähemmän. Pikku-liikkeissä myyjät ovat avuliaita ja osaavia. Vantaalaisten lailla myös helsinkiläiset kehuivat sitä, että palvelut ovat lähellä. Lisäksi he olivat tyytyväisiä siihen, että alueella on monia mahdollisuuksia ja asuminen on helppoa.

Kolme neljästä helsinkiläisestä piti erittäin mahdollisena harrastaa alueella itselleen tärkeitä asioita. Kuitenkin piippola- ja pyhäntäläisten ohella helsinkiläiset olivat niitä, joilla mielestään useimmiten oli yksipuoliset ulkoilumahdollisuudet. Helsingin harrastamahdollisuudet liittyvät siis pääosin muuhun kuin ulkoiluun. Haastateltavat tosin korostivat meren läheisyyttä ja sitä, että jos haluaa muunlaiseen luontoon, ei sinnekään ole keskustasta kovin pitkä. Työsaantimahdollisuudet sen sijaan olivat paremmat kuin missään muualla Suomessa. Lääkärille helsinkiläiset odottavat pääsevänsä muutamassa päivässä ja ainakin Kruununhaassa ja Töölössä se näyttäisi toteutuvan, vaikka haastateltavat myönsivät nopeuden vaihtelevan alueittain.

Harrastusmahdollisuudet eri alueilla

Vastaajien annettiin vapaasti kirjoittaa, mitä alueella heidän mielestään on parhaat mahdollisuudet harrastaa. Vastaukset koodattiin mahdollisimman tarkasti. Aina tarkkuuteen ei kuitenkaan päästy, joko vastauksen epämääräisyydestä johtuen tai siksi, että laji mainittiin liian harvoin luokiteltavaksi omaksi ryhmäkseen. Sen takia joskus on ilmaistu tarkka laji, joskus liikunta yleensä. Samoin eri palloilulajit, kuten jalkapallo ja lentopallo, on yhdistetty yhden otikon alle. Se, mitä alueella voi vastaajien mielestä parhaiten harrastaa, vaihteli jonkin verran alueittain. Ulkoliikunta eri muodoissaan oli kuitenkin yleisimpiä vastauksia (taulukko 2).

Taulukko 2. Harrastukset, joita tutkimusalueilla voi vastaajien mielestä parhaiten harrastaa (n=366).

Parhaat harrastusmahd.	Yleisimmin mainittu	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin	Neljänneksi yleisin
Kuhmo	Kalastus (57 %)	Metsästys (43 %)	Kävely (32 %) Ulkoilu (32 %) Luonnossa liikkum. (32 %)	
Teuva	Kävely (36 %)	Pyöräily (27 %) Ulkoilu (27 %)	Liikunta (24 %)	
Masku	Ulkoilu (44 %)	Luonnossa liikkuminen (32 %)	Kävely (29 %)	Pyöräily (27 %)
Piippola/Pyhäntä	Metsästys (40 %)	Kalastus (38 %)	Ulkoilu (30 %)	Kävely (25 %)
Vilppula	Liikunta (42 %)	Kävely (39 %)	Hiihto (27 %)	Kalastus (26 %)
Mikkeli	Kävely (49 %)	Hiihto (30 %)	Liikunta (27 %)	Ulkoilu (22 %)
Tampere	Kävely (50 %)	Hiihto (44 %)	Uinti (29 %) Ulkoilu (29 %)	
Vantaa	Uinti (46 %)	Palloilulajit (38 %)	Kävely (30 %)	Ulkoilu (28 %)
Helsinki	Kulttuuri (65 %)	Liikunta (38 %)	Uinti (18 %) Ulkoilu (18 %)	

Kävelyä voi vastaajien mukaan harrastaa hyvin joka alueella Helsinkiä lukuun ottamatta. Helsinki poikkesi muutenkin joukosta selvimmin, sillä siellä erilaiset kulttuuriin liittyvät harrastukset, kuten teatterissa ja konsertissa käynti korostuivat. Kuhmossa, Piippolassa ja Pyhännällä kaikissa korostuivat metsästys, kalastus ja kävely, vaikka alueet tietystä mielessä ovat hyvin erilaisia. Kuhmosta tutkimuskohteena oli haja-asutusalue, Piippolasta ja Pyhännältä keskusta. Teuvalla ja Maskussa voi vastaajien mielestä harrastaa hyvin pyöräilyä, Mikkeliissä, Tampereella ja Vilppulassa hiihtoa. Vantaalla mainittiin palloilulajit sellaisena lajina, jota voi alueella harrastaa erityisen hyvin. Sieltä löytyykin useita palloiluun sopivia tiloja.

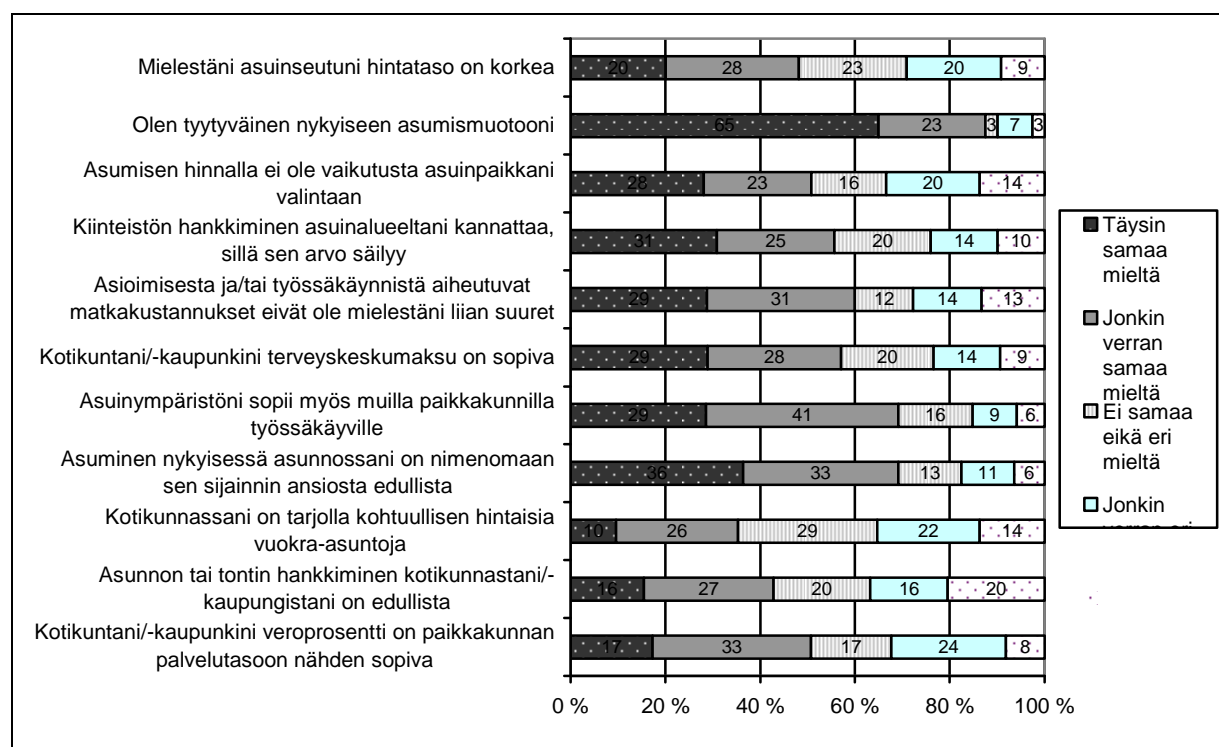
Yleistäen voidaan sanoa, että Kuhmon haja-asutusalueella sekä Piippolassa ja Pyhännällä on parhaat mahdollisuudet luonnon harrastamiseen ja Vilppulassa luontoliikuntaan. Teuvan ja Maskun kylissä sekä Mikkelin keskustassa voi harrastaa parhaiten ulkoliikuntaa. Tampere ja Vantaa antavat mahdollisuudet sekä ulko- että sisäliikunnalle ja Helsinki kulttuurille ja liikunnalle.

Se, kuinka kaukana harrastusmahdollisuudet saavat haastateltavien mielestä korkeintaan olla, vaihteli jonkin verran asuinalueityypeittäin. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että keskustoissa asuvat vaativat harrastuksia olemaan lähempänä kuin kaupunkien lähiöissä asuvat tai etenkin kylissä ja haja-asutusalueella asuvat. Keskustoissa asuvat ovat valmiita kulkemaan harrastuksiin noin puolen tunnin matkan päähän – joko autolla tai kävellen, jolloin matka vaihtelee muutamasta kilometristä noin 30 kilometriin. Osa lähiöiden asukkaista on valmiita hakemaan harrastuksensa jopa tunnin ajomatkan päästä, mutta hekin suosivat alle puolen tunnin etäisyyksiä. Kylien ja haja-asutusalueen ihmiset toivovat harrastusten olevan muutaman kilometrin päässä, mutta voivat käydä harrastamassa myös 50 tai lähes 200 kilometrin päässä, jos kyseessä ei ole päivittäinen harrastus. Vaikuttaisi siis siltä, että jos asutaan palveluista kaukana, myös harrastukset ollaan valmiita hakemaan kaukaa. Sen sijaan, jos on totuttu palvelujen läheisyyteen, ei olla halukkaita hakemaan harrastuksiakaan kaukaa.

Asumisen hinta

Asumisen edullisuudesta omilla alueillaan vastaajat eivät tunnu yhtä vakuuttuneilta kuin asiainnoin helpoudesta. Silti yleensä vastaukset olivat enemmän myönteisiä kuin kielteisiä (kuva 25). Erityisen ihmiset olivat tyytyväisiä nykyiseen asumismuotoonsa. Moni myös uskoi asumisen nykyisessä asunnossaan olevan edullista nimenomaan asunnon sijainnin takia. Kuitenkin moni oli myös sitä mieltä, ettei asunnon tai tontin hankkiminen kotikunnasta tai kotikaupungista ole edullista.

Kuva 25. Asumisen edullisuuteen liittyvien väittämien toteutuminen tutkimusalueilla.

Asumisen kustannukset eri alueilla

Tässä kerrotaan ne asumisen hintaan liittyvät tulokset, joilla eri tutkimusalueet poikkeavat toisistaan. Muilta osin eri alueiden asukkaiden vastaukset noudattelevat kutakuinkin yllä esiteltyjä jakaumia.

Kuhmon haja-asutusalue

Kuhmon haja-asutusalue oli vastaajien mielestä sellainen alue, joka ei sovellu muilla paikkakunnilla työssä käyville, sillä vastaajista kolmannes oli täysin tätä mieltä. Näin siltikin, että todellisuudessa moni kuhmolainen käy töissä toisella paikkakunnalla, moni jopa Helsingissä asti. Etäisyydet toisella paikkakunnalla oleviin työpaikkoihin ovat suuret. Kuhmolaiset pitivät myös kaupungin terveyskeskusmaksua muita useammin liian suurena. Tähän liittyy se, että terveyskeskuksen palvelua (jonotusajat ja keikkalääkärit) pidetään huonona, josta syystä hinta tuntuu kohtuuttomalta.

Asioimisesta ja työssä käynnistä aiheutuvia matkakustannuksia kuhmolaiset pitivät muita useammin liian suurina (47 % vastaajista täysin samaa mieltä). Kuhmolaiset kuitenkin muita harvemmin pitivät asuinseutunsa hintatasoa korkeana. Heistä viidennes vastasi olevansa täysin eri mieltä hintatason korkeutta koskevan väitteen kanssa. Asuminen on isompiin kaupunkeihin verrattuna edullista. Joistain tuotteista tosin joutuu Kuhmossa maksamaan enemmän kuin esimerkiksi Kajaanissa.

Teuvan kylät

Kuhmolaisten ohella Teuvan kylissä asuvat pitivät matkakustannuksia töihin ja asioille muita useammin liian suurina. Heistä neljännes oli täysin tätä mieltä. Eräs haastateltava pohtikin sitä, kannattaisiko osa-aikatyötä ottaa vastaan korkeiden matkakulujen takia. Teuvalaiset eivät myöskään uskoneet kiinteistön arvon säilymiseen omissa kylissään. Vastaajista 28 % oli täysin eri mieltä kiinteistön arvon säilymistä koskevan väitteen kanssa ja kukaan ei ollut täysin samaa mieltä. Haastateltavien mukaan tämä johtuu siitä, että töitä on kylissä huonosti tarjolla ja koska ihmiset haluavat asua työpaikan lähellä, asunnot jäävät myymättä. Pienet ja edulliset asunnot tosin voivat käydä kaupaksi.

Avoimissa kysymyksissä teuvalaiset perustelivat viihtymistään alueella useimmiten sillä, että he ovat asuneet alueella kauan ja siten sosiaaliset verkostot ovat vahvat ja vakiintuneet. Toisaalta mainittiin myös, että joidenkin täytyy asua nykyisellä paikallaan, koska he saavat eläntonsa viljelemällä maatilaa, jota ei voi siirtää.

Maskun Seikelä

Masku erottui joukosta sillä, että siellä 60 % vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen ”Kotikuntani veroprosentti on palvelutasoon nähden sopiva” kanssa. Mikään muu kunta tai kaupunki ei yltänyt lähellekään tätä tulosta. Maskussa onkin Suomen toiseksi alhaisin veroprosentti. Myös kuntansa terveyskeskusmaksua seikeläläiset vastaajat pitivät muita useammin sopivana (täysin samaa mieltä 40 %), vain vantaalaiset olivat yhtä tyytyväisiä maksun suuruuteen. Veroprosentin ja terveyskeskusmaksun edullisuutta pidettiin yleisesti myönteisenä asiana, mutta ei mitenkään erityisen merkittävänä viihtyvyyden kannalta. Kuten kuhmolaisetkaan, maskulaiset eivät pitäneet asuinseutunsa hintatasoa erityisen korkeana. Maskussa oli lisäksi eniten niitä, jotka olivat tyytyväisiä nykyiseen asumismuotoonsa. Maskulaisten mielestä asuminen Maskussa on edullista, mutta palvelut ovat kaukana, bussiyhteydet keskustaan huonoja ja liikkuminen kallista.

Piippolan ja Pyhännän keskustat

Alueen vastaajista yli puolet on täysin sitä mieltä, että asunnon tai tontin hankkiminen Piippolasta tai Pyhännältä on edullista. Tämä on paljon enemmän kuin millään muulla alueella (ka 16 %). Piippolassa kunnan tontteja myydään eurolla, samoin monessa naapurikunnassa. Työpaikkojen vähyyden takia myös asunnot ovat vähemmän kiinnostavia kuin suuremmissa keskuksissa ja siksi edullisia. Kuitenkin moni oli lisäksi sitä mieltä, että kiinteistön arvo ei säily. Vanhan talon voi ostaa edullisesti ja myydäkin suunnilleen samaan hintaan, mutta uuden talon rakentaminen tulee kalliiksi suhteessa siihen, paljonko siitä saa myydessä. Piippolalaiset ja pyhäsentäläiset pitivät kuntaansa turvallisenä ja suhteellisen edullisena asua. Asumiskuluja voi alentaa muun muassa lämmittämällä taloja oman metsän puulla. Tilaa on, eikä tarvitse heti pelätä lasten jäävän auton alle, kun silmä välttää.

Vilppulan keskusta

Asunnon hankkiminen on vastaajien mielestä Vilppulasta heti Piippolan ja Pyhännän jälkeen edullisinta. Heistä 28 % pitää asunnon tai tontin hankkimista kunnasta edullisena. Kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ei kunnassa ollut yhtä monen mielestä, mutta silti Vilppulassa vastaajien mielestä useammin kuin muualla. Vilppulalaiset vastaajat olivatkin muita useammin sitä mieltä, että asuminen heidän nykyisessä asunnossaan on nimenomaan sijainnin takia edullista (59 % vastaajista täysin samaa mieltä). Kun kysyntä on pienempää kuin kaupungeissa, hinnatkin ovat alhaisempia. Aasukkaat olivat myös keskimääräistä tyytyväisempiä nykyiseen asumismuotoonsa. Terveyskeskusmaksua vilppulalaiset kuitenkin usein pitivät kohtuuttoman suurena etenkin palvelutasoon nähden. Jotkut palvelut ovat Vilppulassa edullisempia kuin kaupungeissa, mutta esimerkiksi vaatteet kalliimpia. Asumisen edullisuus nähtiin melko tärkeäksi asiaksi viihtyvyyden kannalta, mutta toisaalta palvelujen läheisyys, talon rakennusmateriaali tai muut itselle tärkeät asiat voivat mennä hinnan edelle.

Mikkelin keskusta

Mikkelin keskustan asukkaat uskoivat kiinteistön arvon säilymiseen alueellaan kolmanneksi eniten heti Helsingin ja Tampereen jälkeen. Tämä liittyy siihen, mitä eräs haastateltava kertoi: alueella jaetaan viikoittain postiluukusta lappuja, joissa kiinteistönvälittäjä etsii asiakkaalleen asuntoa. Esittelyyn tulevat asunnot myydään hetkessä. Muilta osin mikkeliäisten vastaukset eivät eronneet yleisestä keskiarvosta. Asuntojen hinta on kallis verrattuna toisiin alueen kunnista, mutta edullinen verrattuna toisiin niistä. Hintaa tärkeämpänä haastateltavat pitivät asunnon sijaintia ja sen lähellä olevia palveluja ja sitä, ettei palvelujen hakemiseen kulu aikaa. Keskusta-asukkaat kehuivat aluettaan rauhalliseksi paikaksi asua.

Tampereen lähiöt

Tampere oli Helsingin jälkeen toinen alue, josta asunnon hankkiminen on vastaajien mukaan kaikkea muuta kuin edullista. Tasan puolet vastaajista oli tätä mieltä. Kiinteistön arvon arveltiin kuitenkin säilyvän paremmin kuin monella muulla alueella. Atalaa, Tasannetta, Kumpulaa ja Olkahista pidetään haastateltavien mukaan arvostettuina ja kiinteistönvälittäjät etsivät niistä koko ajan myytäviä asuntoja. Vaikka moni vastaaja piti asumisen hintaa erittäin tärkeänä, palvelujen ja luonnon läheisyyden katsottiin menevän jossain määrin sen edelle.

Tampereen lähiöiden asukkaista moni piti asumista kokonaisuutena edullisena ja aluetta muutenkin mukavana, koska sen lähellä on luontoa ja julkinen liikenne toimii melko hyvin. Monilla oli silti haaveita muuttaa omakotitaloon ja isompaan asuntoon joko nykyisellä alueella tai muualla. Vapaiden asuntojen ja tonttien vähäisyys vaikeuttaa sitä omalla alueella.

Vantaan Myyrmäki

Vantaalaisten vastaajien mielestä Myyrmäki sopii hyvin myös muilla paikkakunnilla työssä käyville. Vastaajista 38 % oli täysin tätä mieltä. Syynä tähän mainittiin erityisesti hyvät julkiset liikenneyhteydet, jotka mahdollistavat melko vaivattoman työssäkäynnin. Moni myyrmäkeläinen piti matkakustannuksia töihin ja asioille kohtuullisina. Haastatteluissa tosin julkisen liikenteen hintoja kritisoitiin. He myös muita useammin pitivät kaupunkinsa terveyskeskuksmaksua sopivana (44 % täysin samaa mieltä).

Kaikista eniten asumisen hinta vaikutti asuinpaikan valintaan Vantaalla. Tulos viitannee siihen, että moni vantaalainen on muuttanut sinne juuri Helsinkiin verrattuna edullisen asumisen takia. Kuitenkin haastatteluissa moni sanoi palvelujen läheisyyden menevän tärkeydessä asumisen hinnan edelle. Myyrmäkeläiset moittivat alueen asuntojen hinnan ja koon huonoa suhdetta. Palvelujen läheisyyttä kuitenkin keuhuttiin, samoin julkista liikennettä. Ne osin kompensoivat asumisen muuta hintaa. Alueen yleistä hintatasoa vantaalaiset pitivät melko korkeana. Hintatasoon kuuluvat haastateltavien mielestä asumisen lisäksi esimerkiksi ruoan ja vaatteiden hinnat.

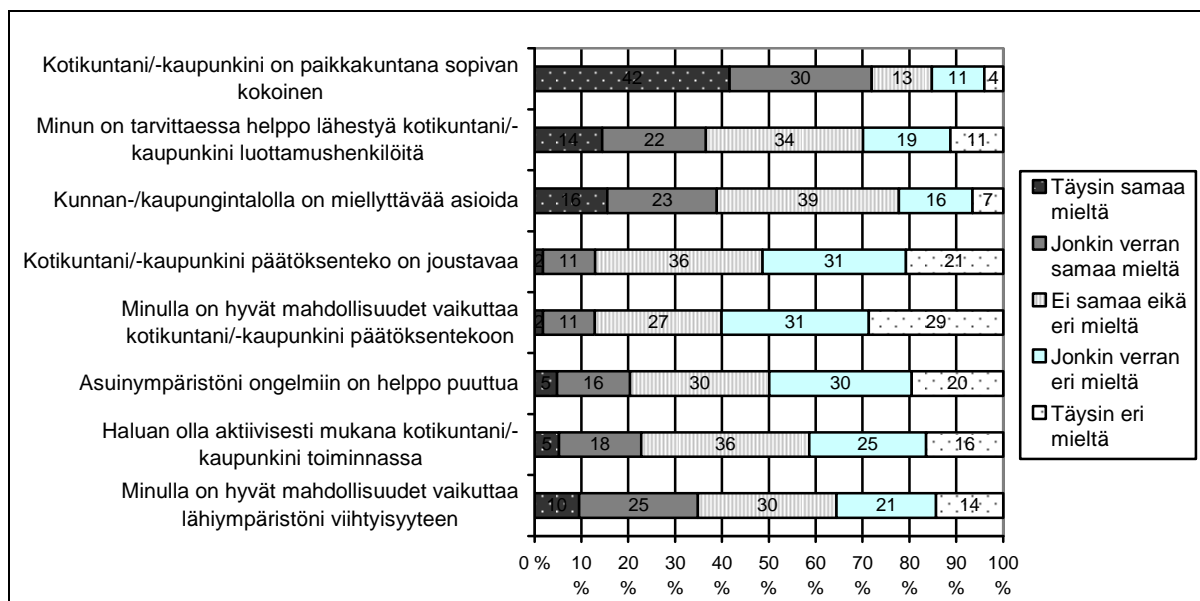
Helsingin keskusta

Helsinki oli Maskun jälkeen seuraava paikkakunta, jonka veroprosenttia vastaajat eivät välttämättä pitäneet liian suurena. Helsingin keskustan asukkaista lähes neljännes oli täysin sitä mieltä, että kaupungin veroprosentti on sopiva. Vastaavasti kuitenkin asunnon hankkiminen kaupungista ei ollut kenenkään mielestä edullista, itse asiassa 73 % vastaajista oli täysin päinvastaista mieltä ja 15 % jonkin verran eri mieltä. Myöskään vuokratasoa ei pidetty kohtuullisena, sillä täysin vastakkaista mieltä väitteen kanssa oli 70 % vastaajista. Helsingiläisistä 59 % mielsi alueen hintatason korkeaksi (vrt. ka 20 %). Vastapainona tälle kaksi kolmesta helsinkiläisestä oli täysin samaa mieltä väitteen ”Kiinteistön hankkiminen asuinalueeltani kannattaa, sillä sen arvo säilyy” kanssa. Eri mieltä ei ollut kukaan. Matkakustannukset töihin tai asioille eivät myöskään olleet helsinkiläisten mielestä liian suuria. Täysin tätä mieltä heistä oli kaksi kolmesta.

Helsingin keskustassa asuvilla on hyvin samantapaisia ajatuksia kuin vantaalaisilla. Helsingiläisetkin pitävät asumista kalliina. Toisaalta he pitävät asumista alueellaan niin laadukkaana, että hinta kannattaa maksaa. Hyvä sijainti ja lähellä olevat palvelut menevät hinnan edelle. Asuntojen saantia he pitävät kuitenkin liian vaikeana. Tärkeitä alueen hyviä puolia ovat keskeinen sijainti, palvelut ja hyvät kulkuyhteydet. Ne muodostavat osan asumisen laadusta.

Päätöksenteon nopeus

Kunnallinen päätöksenteko oli vastaajia kunnassaan tai alueellaan vähiten kiinnostava asia. Huomattava osuus ihmisistä vastasi sitä koskeviin väitteisiin vaihtoehdolla ”Ei samaa eikä eri mieltä” (kuva 26). Yleensä ihmiset eivät juuri uskoneet voivansa vaikuttaa kuntansa tai kaupunkinsa päätöksentekoon, mutta toisaalta heillä ei juuri ollut haluakaan siihen. Virastotalolla asiointia tai luottamushenkilöiden lähestymistä ei kuitenkaan useimmiten koettu erityisen vaikeaksi. Yleensä asuinkuntaa tai -kaupunkia pidettiin sopivan kokoisena, mutta ilmeisesti vastaukset eivät niinkään liity tältä osin päätöksentekoon, vaan paikkakuntaan muilta osin, kuten palveluihin tai sosiaalisiin verkostoihin.

Kuva 26. Päätöksenteon nopeuteen liittyvien väittämien toteutuminen tutkimusalueilla.

Päätöksenteko eri alueilla

Tässä kerrotaan, miltä osin eri alueiden vastaajien näkemykset poikkesivat yleisestä linjasta. Muilta osin alueita kuvaavat tulokset ovat nähtävissä edellä olevasta kuvasta.

Kuhmon haja-asutusalue

Kuhmon haja-asutusalueen asukkaat olivat muita useammin sitä mieltä, että heillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa lähiympäristönsä viihtyisyyteen. Täysin tätä mieltä oli heistä 28 %. Haastateltavat arvelivat syynä olevan sen, että monilla on iso piha ja he voivat vaikuttaa sen viihtyvyyteen. Vastaajista poikkeuksellisen suuri osuus eli runsas kolmannes oli täysin eri mieltä väitteen ”Haluan olla aktiivisesti mukana kotikaupunkini toiminnassa” kanssa. Kunnan tai kaupungin päätöksentekoon ei uskottu voitavan vaikuttaa. Vastaajista 55 % oli täysin sitä mieltä, ettei heillä ole mahdollisuutta vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon. Tämän haastateltavat arvelivat johtuvan siitä, että monet luottamushenkilöt ovat olleet toimessaan jo kauan ja asukkaat tuntevat, ettei muutosta ole helppo saada aikaan. Vallan sanottiin olevan liikaa yhden puolueen käsissä. Kuhmossa oli lisäksi muita enemmän niitä, joiden mielestä kaupungintalolla ei ole miellyttävää asioida, sillä 18 % oli täysin tätä mieltä ja 38 % jonkin verran tätä mieltä. Jotkut haastateltavat sanoivat joutuneensa pompotelluksi ihmiseltä toiselle. Myös luottamushenkilöiden lähestyminen koetaan Kuhmossa muuta tutkimusaluetta vaikeammaksi. Hyviäkin kokemuksia tosin oli.

Teuvan kylät

Teuvan kylien asukkaat uskoivat piippolalaisten ja pyhäntäläisten lailla voivansa vaikuttaa kuntansa päätöksentekoon. Lisäksi norin-, horon- ja äystönkyläläisten mielestä kunnantalolla on miellyttävää asioida ja luottamushenkilöitä on helppo lähestyä. Etenkin kansalaisopisto, tekninen toimisto ja maataloustoimisto saivat eräältä haastateltavalta kiitosta. Kunnantoinnossa asiointia helpottaa se, että siellä on tuttuja ihmisiä. Vaikka teuvalaiset uskoivat muita useammin voivansa vaikuttaa päätöksentekoon, haastatteluissa paljastui, että paremminkin voisi olla, esimerkiksi katuvaloja ei yrityksistä huolimatta ole eräälle kylälle saatu. Kylätasolla vaikutusmahdollisuudet koetaan paremmiksi kuin kuntatasolla. Avoimissa vastauksissa ja

haastatteluissa selvisi, että teuvalaisia mietityttää kunnan tulevaisuus, sillä kunta on pieni ja sen väki vähenee.

Maskun Seikelä

Teuvalaisten lailla myös Maskun seikeläläiset uskoivat valtaansa päätöksenteossa. Heidän mielestään paikkakunta on sopivan kokoinen (63 % vastaajista täysin samaa mieltä), vaikka kunnan kasvaminenkaan ei haittaa. Toisissa asioissa päätöksenteko kestää, kuten katuvalojen saamisessa omalle alueelle tai omakotitalotonttien kaavoituksessa, toisissa asioissa päätökset tulevat nopeasti. Näistä haastateltavat antoivat esimerkeiksi isot hallit ja rakennustarkastuksen. Rakennustarkastuksessa on esimerkiksi kunnassa heti katsottu paperit ja annettu lupa aloittaa työt, vaikka virallista lupaa ei vielä ollutkaan. Tältä osin päätöksenteko oli joustavaa. Yleensä ottaen päätöksenteko tuntui kuitenkin seikeläläisille vieraalta asialta.

Piippolan ja Pyhännän keskusta

Piippolan ja Pyhännän keskusta-asukkaiden mielestä oli muita helpompaa puuttua asuin ympäristön ongelmiin. He myös muita useammin uskoivat, että heillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kuntansa päätöksentekoon. Täysin tätä mieltä oli tosin vain 7 % vastaajista, mutta jonkin verran samaa mieltä 30 %. Vastaajien yleiset keskiarvot olivat 2 % ja 11 %. Samoin piippolalaiset ja pyhäntäläiset muita useammin pitivät kuntansa päätöksentekoa joustavana. Esimerkiksi rakennusluvan voi Piippolassa saada noin viikossa ja kunnassa voidaan lisäksi neuvoa hakemaan useita lupia kerrallaan, jotta asiakas saisi säästöä. Piippolalaiset ja pyhäntäläiset kokivat myös luottamushenkilöiden lähestymisen helpommaksi kuin muut. Lähestymistä helpottaa se, että pienellä paikkakunnalla luottamushenkilöt ovat tuttuja. Näkemykset luottamushenkilöistä kuitenkin vaihtelivat. Syynä saattaa olla, että suhteet kuntien luottamushenkilöihin ovat erilaiset Piippolassa ja Pyhännällä.

Piippolan ja Pyhännän asukkaat olivat muita useammin sitä mieltä, ettei paikkakunta ole sopivan kokoinen. Haastatteluissa haaveiltiin Piippolan kasvamista uudestaan 2 000 asukkaan kunnaksi, kuten se ennen oli. Se tehostaisi kunnan toimintaa ja vähentäisi muun muassa ostopalvelujen tarvetta.

Vilppulan keskusta

Vilppulalaiset olivat muita vastaajia halukkaampia osallistumaan kuntansa toimintaan, heistä 15 % oli täysin tätä mieltä (vrt. ka 5 %). Haastateltavat arvelivat tämän johtuvan siitä, että ihmiset haluaisivat vaikuttaa esimerkiksi heitä ärsyttävään terveyskeskuksen siirtymiseen pois paikkakunnalta sekä kevyenliikenteen väylien saamiseen. Vilppulalaiset kuitenkin muita useammin arvioivat, että asuin ympäristön ongelmiin on vaikea puuttua. Erään haastateltavan mukaan kunnan päättäjät eivät ole kiinnostuneita asukkaiden ehdotuksista viihtyvyyteen liittyen. Haastateltavien mukaan kunnan päätöksenteon nopeutta kuitenkin arvostetaan. Periaatteessa päätöksiin pitäisi voida myös itse vaikuttaa, vaikka käytännössä vaikuttaminen jäisikin vähälle.

Mikkelin keskusta

Mikkelin keskusta ei erottunut päätöksentekoon liittyvissä asioissa millään merkittävällä tavalla tutkimusalueiden keskiarvosta. Päätöksenteon hitautta moitittiin, mutta ei sen enempää kuin muuallakaan. Koska Mikkelin on melko pieni kaupunki, luottamushenkilöihin haastateltavat arvelivat voivansa olla melko helposti yhteydessä. Vastikään tapahtuneen kuntaliitoksen arveltiin vielä vaikeuttavan päätöksentekoa, koska eri kuntien edustajilla on paljon eri näkökantoja. Jotkut mikkeliläiset korostivat sitä, ettei heillä ole halua tai tarvetta osallistua kaupungin päätöksentekoon, mutta tarvittaessa osallistumisen pitää olla mahdollista.

Tampereen lähiöt

Tampereen lähiöt erottuivat muista alueista vain sillä, että niiden asukkaat olivat maskulaisten ohella muita useammin sitä mieltä, että kaupunki on paikkakuntana sopivan kokoinen. Mikkeliläisten tavoin tamperelaiset korostivat sitä, ettei heillä ole halua tai tarvetta osallistua kaupungin päätöksentekoon. Haastatteluissa selvisi, että kaupungin päätöksenteon nopeudessa ja asiakaspalvelussa on parantamisen varaa. Yksittäisen kansalaisen tekemiin aloitteisiin ei välttämättä edes vastata. Päätösten saaminen muun muassa meluvalleista ja uusien koulujen rakentamisista kestää kauan. Joskus tosin ollaan nopeitakin, esimerkiksi päätös olla sulkematta terveyskeskuksia joulun ja kesän ajaksi tuli nopeasti, kun huomattiin sitä kautta saatavien säästöjen jäävän pieniksi. Päätöksenteon yleisen kankeuden arveltiin liittyvän kaupungin isoon kokoon.

Vantaan Myyrmäki

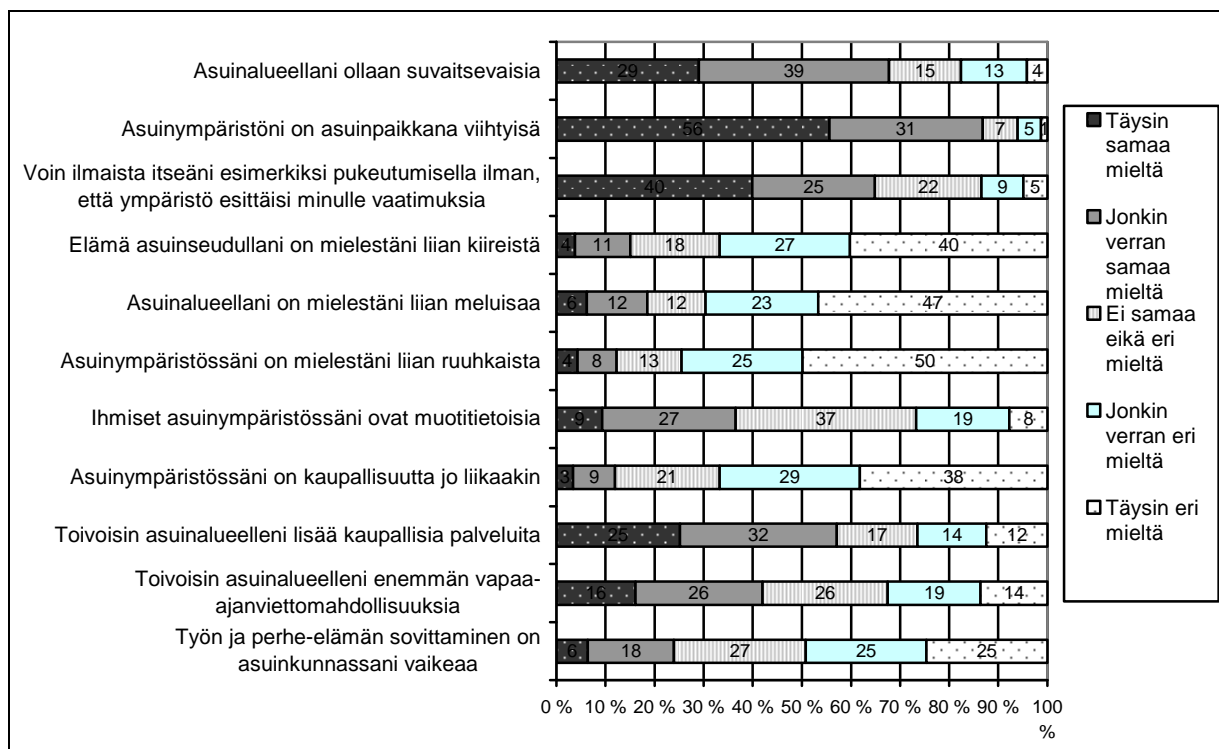
Vantaalaiset eivät poikenneet päätöksenteon suhteen keskiarvomieliopiteistä miltään osin mainittavissa määrin. Vaikuttaa siltä, että kunnallista päätöksentekoa ei pidetä itseä kiinnostavana asiana. Asia myös koetaan melko vieraaksi. Jotkut haastateltavat kuitenkin arvioivat voivansa halutessaan vaikuttaa alueen viihtyisyyteen Myyrmäki-seuran tai poliittisen puolueen kautta. Ongelmiin, eli lähinnä asemanseudun rauhattomuuteen, vaikuttaminen koettiin vaikeammaksi. Vaikka päätöksentekoa ei koettu kovin läheiseksi, periaatteessa pidettiin tärkeänä tarvittaessa voida itse vaikuttaa siihen.

Helsingin keskusta

Helsingiläiset uskoivat muita harvemmin, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa asuinympäristönsä viihtyisyyteen, heistä 22 % oli täysin päinvastaista mieltä väitteen kanssa. He myös sanoivat, etteivät voi helposti puuttua asuinympäristönsä ongelmiin. Monet helsingiläiset pitivät päätöksentekoa etäisenä. Haastateltavat kuitenkin korostivat mahdollisuutta vaikuttaa omaan asuinalueeseensa asukasyhdistysten kautta. Adressein ja muin aktiivisin toimin asukkaat ovat saaneet yhteisvoimin kaupungin pyörtämään joitain huonoina pitämiään päätöksiä. Luottamusmiehetkin ovat heidän mukaansa melko hyvin lähestyttävissä. Käsitykset kunnallisen päätöksenteon nopeudesta kuitenkin vaihtelivat hitaasta nopeaan.

Kaupallinen paine ja viihtyisyys

Useimmat ihmiset eivät pidä omaa asuinseutuaan liian kiireisenä, ruuhkaisena tai liiallista kaupallisuutta pursuilevana (kuva 27). Yleensäkin ihmiset ovat pääosin hyvin tyytyväisiä omaan asuinalueeseensa. Asuinympäristöä pidetään viihtyisänä. Jonkin verran kuitenkin alueille kaivataan lisää kaupallisia palveluita ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.

Kuva 27. Kaupalliseen paineeseen ja viihtyvyyteen liittyvien väittämien toteutuminen tutkimusalueilla.

Kaupallisuus ja viihtyisyys eri alueilla

Alueet erosivat toisistaan selkeästi ruuhkaisuuden ja meluisuuden suhteen. Myös kaupallisten palvelujen suhteen oli selviä alueittaisia eroja. Kaupallisuutta kuitenkin harvoin oli liikaa. Asuinalueen viihtyisyys ei myöskään paljon eronnut eri alueilla. Seuraavassa kuvaillaan alueiden välillä havaittuja selvimpiä eroja.

Kuhmon haja-asutusalue

Kuhmolaiset olivat muita useammin sitä mieltä, että työn ja perhe-elämän yhtensovittaminen on paikkakunnalla vaikeaa. Vain yksi vastaaja oli täysin eri mieltä väitteen kanssa. Tulos liittyy kaupungin sisällä oleviin pitkiin välimatkoihin ja kaupungin korkeaan työttömyyteen, joka pakottaa osan ihmisistä käymään töissä toisella paikkakunnalla. Vastaajista lähes neljännes oli täysin sitä mieltä, etteivät alueen asukkaat ole erityisen muotitietoisia (vrt. ka 8 %). Sitä pidettiin yleensä hyvänä asiana, koska silloin ihmiset saavat olla sellaisia kuin haluavat. Myönteisinä puolina Kuhmon haja-asutusalueesta voidaan sanoa, ettei siellä yhdenkään vastaajan mielestä ollut liian ruuhkaista tai meluisaa eikä elämä ole useimpien mielestä liian kiireistä. Tätä asukkaat arvostivat erittäin paljon. Eräsikin haastateltava sanoi, että hän asuu juuri siksi nykyisellä asuinpaikallaan, josta on yli 50 kilometriä lähimpään kauppaan. Luontoa ja rauhaa pidettiin oman alueen ehdottomasti parhaimpina ominaisuuksina. Puutteita koettiin lähinnä palveluihin ja työpaikkoihin liittyen.

Teuvan kylät

Aluetta pidettiin ruuhkattomana, mikä koettiin myönteiseksi asiaksi. Melko yllättäen teuvalaiset olivat kyselyvastaajien mielestä heti Helsingin jälkeen muotitietoisimpia. Haastatteluissa tämä ei kuitenkaan tullut esille, vaan haastateltavat arvioivat muotitietoisia olevan vain joitain. Erityisesti nuoria arveltiin muotitietoisiksi. Muilta osin Teuvan kylät eivät juuri poikenneet keskivertoalueista. Kaupallisia paineita ei erityisesti koettu, koska kauppaja ei kunnassa

ole runsaassa määrin. Jotkut tosin asioivat mieluummin kyläkaupassa kuin keskustassa välttyäkseen heräteostoksilta. Mainonta ei haastateltavia häiritse, kunhan se on asiallista.

Teuvan kylissä asuvat valittelivat kaupallisuuteen ja viihtyvyyteen liittyen palveluiden vähyyttä, mutta kehuivat ihmisten mukavuutta. Alueen parhaimpina puolina haastateltavat mainitsivat yhteisöllisyyden, isot tontit ja siihen liittyvän elämisen väljyyden ja oman puutarhan sekä luonnon. Heikkouksina mainittiin työpaikkojen, uusien yritysten ja katuvalojen puute.

Maskun Seikelä

Masku ei poikennut muista alueista millään erityisen huomattavalla kaupallisuuteen ja viihtyvyyteen liittyvällä tavalla. Kaupallisuutta on melko vähän eikä haastateltavia häiritse, vaikka sitä olisi enemmänkin. Viihtyvyyteen vaikuttaa se, että alueella on runsaasti peltoa ja luontoa ympärillä. Ulkoilumahdollisuudet ja omakotitaloasuminen lisäävät viihtyvyyttä, samoin Turun ja sen palvelujen läheisyys.

Piippolan ja Pyhännän keskustat

Asuinalueelleen useimmiten lisää harrastusmahdollisuuksia kaipasivat Piippolan ja Pyhännän kirkonkyläen asukkaat. Heistä 30 % oli hyvin vahvasti tätä mieltä. He toivoivat myös lisää kaupallisia palveluja. Kaupallisuutta ei alueella ollut liikaa juuri kenenkään mielestä. Toisaalta alue ei myöskään kärsi ruuhkista tai meluisuudesta. Alueen luonnonläheisyyttä, rauhallisuutta ja omaa rauhaa pidettiin erittäin tärkeinä viihtyvyyteen vaikuttavina tekijöinä.

Muihin alueisiin verrattuna Piippolassa ja Pyhännällä voi huonoiten ilmaista itseään vapaasti. Siellä myös eniten kaivataan lisää suvaitsevaisuutta. Vastauksissa kehuttiinkin alueen mukavaa luonnonläheistä ympäristöä, mutta kaivattiin lisää suvaitsevaisuutta. Haastattelujen perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että toiveet suvaitsevaisuudesta kohdistuisivat enemmän Pyhännälle, koska siellä on vahvaa uskonnollisuutta. Haastatteluja tehtiin vain Piippolassa, mutta siellä haastateltavat eivät juuri kokeneet suvaitsemattomuutta.

Vilppulan keskusta

Vilppulalaiset kaipasivat piippolalaisten ja pyhäntäläisten lailla lisää kaupallisia palveluja ja sanoivat, ettei kaupallisuutta missään tapauksessa ole alueella liikaa. Vain yksi vastaaja sanoi kaupallisuutta olevan liiaksi. Mainoksia ei ole liikaa eivätkä ne yleensä häiritse. Kauppoja voisi olla enemmänkin. Yli puolet vastaajista sanoi, ettei elämä alueella ole kiireistä. Lisäksi alueella ollaan asukkaiden mielestä melko suvaitsevaisia. Vilppulassa on kaksi erilaista elämäntapomuksellista yhteisöä, joiden edustajat erottuvat muista asukkaista muun muassa pukeutumisella, joten erilaisuuteen on kunnassa totuttu. Jos joku muuttaa tyyliään huomattavasti entisestä, sitä saatetaan kuitenkin ihmetellä.

Mikkelin keskusta

Mikkeli ei poikennut juurikaan keskivertoalueista kaupallisuuden suhteen. Kaupallisuutta ei koettu olevan liikaa, päinvastoin jotkut kaipasivat monipuolisuutta liikevalikoimaan. Mainoksia ei tunnu tulevan koteihin liikaa. Osa ihmisistä on muotitietoisia, osa ei. Enemmän vaikuttaa siltä olevan niitä, jotka eivät kovin paljon seuraa muotia. Viihtyvyyden kannalta tärkeinä asioina Mikkelissä pidettiin palvelujen läheisyyttä, lyhyttä välimatkaa kaikkialle ja kaunista luontoa.

Tampereen lähiöt

Tamperelaiset vastaajat pitivät alueensa ihmisiä helsinkiläisten ja teuvalaisten lailla melko muotitietoisina. Esimerkiksi nuoret ja osa eläkeläisistä pukeutuu muodin mukaan. Tätä pidet-

tiin yleensä ottaen hyvänä asiana. Kaupallista painetta ei koeta olevan liikaa, vaikka kauppvoja ja mainoksia onkin runsaasti. Tampereen lähiöiden asukkaat myös pitivät aluettaan viihtyisämpänä asuinympäristönä kuin muut vastaajat omaa aluettaan. Luonnon läheisyys vaikuttaa myönteisiin käsityksiin, samoin hyvät kulkuyhteydet. Viihtyvyyteen liittyen jotkut vastaajat valittelivat etäisyyttä palveluihin, kuten kauppaan ja yläasteeseen.

Vantaan Myyrmäki

Muutamien vantaalaisten mielestä Myyrmäellä on liikaa kaupallisuutta. Kovin moni ei kuitenkaan ollut tätä mieltä, kuten ei tutkimusalueilla yleensääkään. Kauppvoja ja mainoksia on paljon, mutta haastateltujen mielestä ne ovat pääosin myönteinen asia, vaikka niiden arveltiin aiheuttavan joillekin ylimääräisiä ostopaineita. Myyrmäellä oli muita alueita enemmän sellaisia ihmisiä, jotka pitivät aluetta liian meluisana. Tulos liittyy lentomeluun, onhan Helsinki-Vantaan lentokenttä lähellä. Moni vastaaja mainitsi, että häntä ei lentomelu lentokentältä haittaa, vaikka muut siitä kuulemma valittavat. Lisäksi he mainitsivat, että alueella on paljon ulkomailta ja muualta päin Suomea muuttaneita. Tätä ei pidetty pelkästään myönteisenä, vaan asia koettiin osin jopa uhkana.

Moni sanoi alueella olevan liian ruuhkaista, haastattelujen perusteella tämä näyttäisi koskevan työmatkaliikennettä, ei varsinaisesti asuinalueita. Osa vastaajista piti helsinkiläisten lailla elämää alueella liian kiireisenä, mutta toisaalta ihmisiä myös melko suvaitsevaisina. Myyrmäkeä pidettiin muita alueita harvemmin viihtyisänä asuinympäristönä. Silti moni myyrmäkeläinen haastateltava kehui alueensa rauhallisuutta ja viihtyisää rakennetta, joita molempia yleensä pidettiin tärkeinä asioina. Kaikista parhaana asiana Myyrmäellä yleensä mainittiin palvelujen läheisyys.

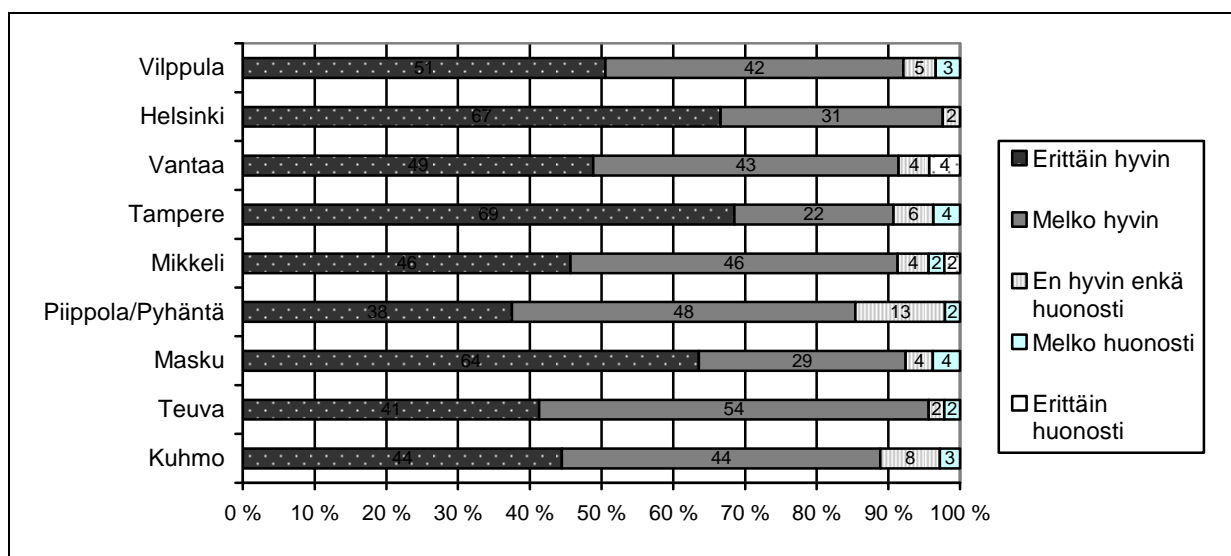
Helsingin keskusta

Helsingin keskustassa asuvien mielestä perheen ja työn yhteensovittaminen ei ole Helsingissä vaikeaa, jopa 37 % vastaajista yhtyy täysin tähän käsitykseen. Haastattelujen perusteella tämä liittyy siihen, että työ- ja asiointimatkat ovat lyhyitä. Lisää vapaa-ajanviettomahdollisuuksia tai kaupallisia palveluja ei toivo juuri kukaan. Sen sijaan joidenkin mielestä Helsingin keskustassa on kaupallisuutta jo liikaakin. Useimmat kuitenkin olivat sitä mieltä, etteivät ulkomainokset häiritse, vaan ovat osa katukuvaa. Kulutusaineita tulee sopivasti eli kauppovien ja mainosten määrää ei ainakaan Helsingin mittakaavassa nähdä häiritsevänä. Keskustassa ulkomainonnan laatua ja sijaintia säännöstellään, jottei niistä aiheutuisi esimerkiksi liikenteelle vaaraa. Haastateltavat pitivätkin automarketteja kaupallisempina kuin keskustaa. Helsinkiläiset ovat muita useammin sitä mieltä, että alueen ihmiset ovat muotitietoisia, sillä kukaan ei ole täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Neljännes Helsingin keskustan vastaajista oli täysin samaa mieltä väitteen ”Asuinympäristönsäni on liian ruuhkaista” kanssa (vrt. kaikkien vastausten keskiarvo 4 %). Tämä liittyy haastattelujen perusteella lähinnä työmatkaliikenteeseen. Moni helsinkiläinen piti myös elämää asuinseudullaan liian kiireisenä. Heistä 17 % oli täysin samaa mieltä väitteen kanssa ja yhtä moni lähes samaa mieltä. Usein oltiin kuitenkin sitä mieltä, että kiire liittyy ihmiseen itseensä enemmän kuin asuinpaikkaan. Helsingin hyviä puolia on, että siellä voi ilmaista itseään esimerkiksi pukeutumisella ilman, että ympäristö paheksuisi tai esittäisi muita vaatimuksia (täysin samaa mieltä 68 %) ja alueella ollaan muutenkin suvaitsevaisia (puolet täysin samaa mieltä). Lisäksi 63 % Helsingin keskusta-asukkaista pitää seutua viihtyisänä asuinympäristönä. Viihtyvyyteen vaikuttavat eniten lähellä olevat palvelut ja se, ettei alueelta oikeastaan puutu mitään oleellista.

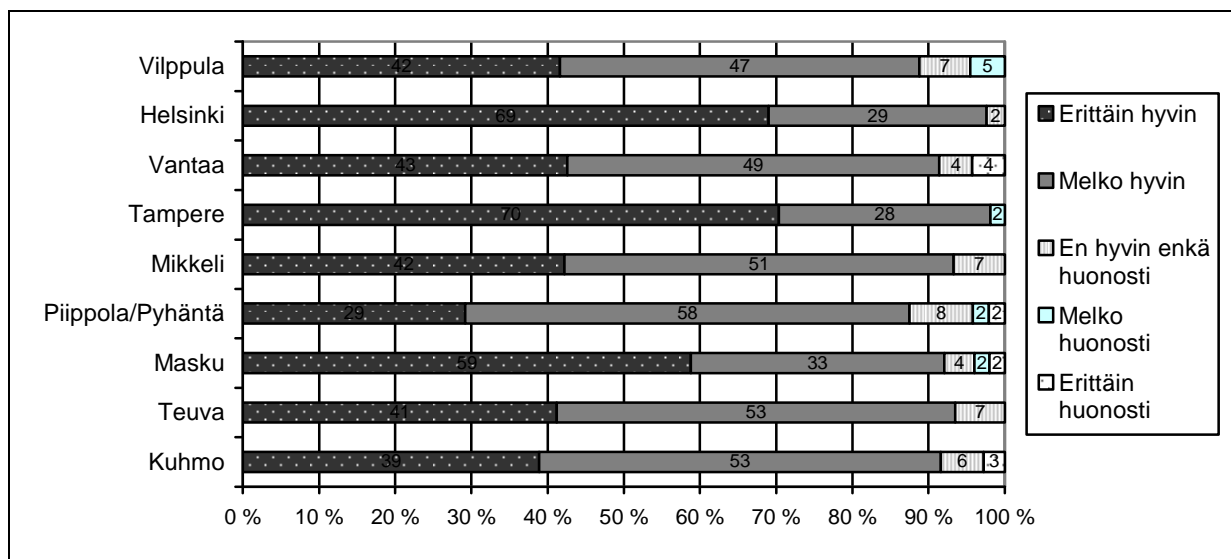
Viihtyvyys alueella ja kunnassa

Ihmiset tuntevat viihtyvän asuinseudullaan hyvin riippumatta siitä, missä he asuvat (kuva 28). Yhden hengen talouksissa oli eniten niitä, jotka eivät viihtyneet asuinalueellaan (tai kunnassaan). Kaikista parhaiten ihmiset näyttäisivät viihtyvän Tampereen lähiöissä, Helsingin keskustassa ja Maskun Seikelässä. Helsingin keskustassa kukaan ei sano viihtyvänsä huonosti tai erittäin huonosti. Tampereella on kuitenkin Helsinkiä enemmän sellaisia, jotka viihtyvät alueella erittäin hyvin. Vähiten sellaisia, jotka sanovat viihtyvänsä alueella erittäin hyvin, on Pyhännän ja Piippolan keskustassa sekä Teuvan kylissä. Toisaalta Teuvalla on kuitenkin erittäin paljon niitä, jotka viihtyvät alueella melko hyvin. Vantaan Myyrmäellä on eniten niitä, jotka ilmoittavat viihtyvänsä alueella erittäin huonosti, mikä mahdollisesti liittyy siihen, että moni asukkaista on muuttanut muualta työn takia ja ehkä valinnut asuinpaikkansa hinnan ja liikenneyhteyksien perusteella, ei niinkään alueen muun viihtyisyyden tai omien asumismieltyysten takia.

Kuva 28. Vastaajien viihtyminen omilla asuinalueillaan (n=460).

Vastaajien viihtyvyys omassa kunnassa tai kaupungissa ei suuresti eroa viihtyvyydestä omalla asuinalueella. Koko kuntaa tai kaupunkia tarkastellessa ilmenee hieman enemmän niitä, jotka viihtyvät paikkakunnalla erittäin huonosti kuin niitä, jotka viihtyvät huonosti omalla alueellaan (kuva 29). Yleensäkin omalla asuinalueella näytetään viihtyvän paremmin kuin kunnassa tai kaupungissa kokonaisuutenaan. Poikkeuksen tästä tekevät Helsinki, Tampere ja Teuva, joissa ihmiset viihtyvät kaupungissaan tai kunnassaan vähintään yhtä hyvin kuin asuinalueellaan. Kaikista vastaajista ainoastaan kaksitoista ilmoitti viihtyvänsä asuinkunnassaan melko tai erittäin huonosti. Heistä neljä oli Vilppulasta. Teuvalla, Mikkelissä ja Helsingissä huonosti viihtyviä ei ollut vastaajissa lainkaan.

Kuva 29. Vastaajien viihtyminen omassa kunnassaan tai kaupungissaan (n=458).

Vastaajien tärkeimmät perustelut sille, miksi he viihtyvät asuinalueellaan olivat useimmiten luonnonläheisyys ja rauhallisuus riippumatta siitä, asuiko vastaaja maaseudulla vai kaupungissa (taulukko 3). Ainoastaan Piippolan ja Pyhännän keskustassa luonnonläheisyys ei nousut kärkikolmikkoon vastaajien kertoessa asuinalueensa parhaita puolia. Rauhallisuuskin jäi parhaimpana puolena mainitsematta yleensä vain Helsingin keskustassa ja Vantaan Myyrmäellä asuivilta ihmisiltä. Kuhmossa monet arvostivat monipuolisia ulkoilumahdollisuuksia. Teuvan kylät ja Vilppulan keskusta erottuivat joukosta sillä, että niissä parhaina puolina mainittiin myös ihmisten ystävällisyys ja yleensäkin alueen hyvä ilmapiiri. Vilppulan kirkonkylässä kehuttiin myös palvelujen läheisyyttä. Palvelujen läheisyys korostui vielä selvemmin Mikkelin keskustassa, Myyrmäellä, Helsingin keskustassa ja Tampereen lähiöissä. Maskun Seikelä sekä Piippola ja Pyhäntä erottuivat sillä, että niissä asuminen on väljää. Piippolassa ja Pyhännällä korostui myös alueen turvallisuus. Myyrmäen parhaisiin puoliin kuuluivat hyvät liikenneyhteydet ja Helsingin keskustan parhaisiin puoliin keskeinen sijainti. Yllättävää on kuitenkin se, että luonnonläheisyys nousi selvästi esille myös Vantaalla ja Helsingissä.

Taulukko 3. Asuinalueen parhaat ominaisuudet vastaajien mielestä (n=420).

	Yleisimmin mainittu	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin
Kuhmo	Luonnonläheisyys (63 %)	Rauhallisuus (47 %)	Monipuol. mahdollis. (9 %)
Teuva	Rauhallisuus (53 %)	Luonnonläheisyys (22 %)	Ystävällis./ilmapiiri (19 %)
Masku	Rauhallisuus (52 %)	Luonnonläheisyys (46 %)	Väljyys asumisessa (13 %)
Piippola/Pyhäntä	Rauhallisuus (61 %)	Turvallisuus (23 %)	Väljyys asumisessa (14 %)
Vilppula	Rauhallisuus (44 %)	Luonnonläheisyys (37 %)	Palvelujen läheisyys (12 %) Ystävällis./ilmapiiri (12 %)
Mikkeli	Palvelujen läheisyys (55 %)	Rauhallisuus (32 %)	Luonnonläheisyys (23 %)
Tampere	Luonnonläheisyys (63 %)	Rauhallisuus (39 %)	Palvelujen läheisyys (18 %)

Vantaa	Palvelujen läheisyys (44 %)	Luonnonläheisyys (27 %) Liikenneyhteydet (27 %)	
Helsinki	Palvelujen läheisyys (42 %)	Luonnonläheisyys (24 %)	Hyvä sijainti (13 %)

Asuinalueiden huonoimmista ominaisuuksista oli huomattavasti enemmän hajontaa kuin parhaissa ominaisuuksissa. Useimmiten alueen huonoimpana piirteenä kuitenkin pidettiin palvelujen kaukaisuutta tai vähäisyyttä (taulukko 4). Kuhmon haja-asutusalueella tuli esiin myös naapurien vähäisyys ja yksinäisyys. Piippolan ja Pyhännän keskustoissa valitettiin myös harrastusmahdollisuuksien puutetta, huonoja terveyspalveluja sekä kuntalaisten välisiä suhteita, joihin liittyi muun muassa liiallista toisten tarkkailua. Mikkelin, Vilppulan ja Helsingin keskustoissa kritisoitiin myös ympäristön viihtyisyyttä. Sen lisäksi Helsingin keskustalaisilla tuli huonona puolena esiin turvattomuus. Tampereen lähiöissä valitettiin ei-toivottujen asukkaiden runsasta määrää, millä tarkoitettiin sekä runsasta ulkomaalaisten että runsasta rauhaa häiritsevien ihmisten määrää.

Taulukko 4. Asuinalueen huonoimmat ominaisuudet vastaajien mielestä (n=348).

	Yleisimmin mainittu	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin
Kuhmo	Palvelut kaukana (30 %) Pitkät välimatkat (30 %)		Yksinäisyys/vähän naapureita (13 %)
Teuva	Liikenneyhteydet (22 %)	Palvelut kaukana (19 %) Pitkät välimatkat (19 %) Teiden kunto (19 %)	
Masku	Liikenneyhteydet (28 %)	Palvelut kaukana (25 %)	Teiden kunto (18 %)
Piippola/Pyhäntä	Palvelut kaukana (28 %)	Harrastusmahdollisuudet (16 %)	Terveyspalvelut (13 %) Kuntalaisten suhteet (13 %)
Vilppula	Teiden kunto (19 %)	Palvelut kaukana (16 %)	Epäviihtyisä ympär. (15 %)
Mikkeli	Liikenne/tiekuri (54 %)	Epäviihtyisä ympär. (11 %) Palvelut kaukana (11 %)	
Tampere	Palvelut kaukana (43 %)	Liikenne/tiekuri (15 %)	Ei-toivotut asukkaat (11 %)
Vantaa	Epäviihtyisä ympär. (33 %)	Liikenne/tiekuri (31 %)	Turvattomuus (18 %)
Helsinki	Eläminen kallista (33 %)	Liikenne/tiekuri (31 %)	Epäviihtyisä ympär. (17 %)

Kaupungin ja kunnan parhaimmat ja huonoimmat ominaisuudet olivat vastaajien mielestä osin samoja kuin asuinalueellakin. Erojakin silti on. Mielenkiintoista on, että pienimmistä isoimpiin kuntiin yhdeksi parhaista ominaisuuksista yleensä nimettiin kunnan tai kaupungin sopiva koko: suuremmissa kaupungeissa hyvänä pidettiin niiden isoa kokoa ja pienemmissä kunnissa niiden pienuutta (taulukko 5). Yleisenä hyvänä piirteenä mainittiin myös palvelujen läheisyys ainakin peruspalveluiden osalta. Erikoispalveluiden puutetta sen sijaan saatettiin kritisoida. Myös luonnonläheisyys tuli esille kunnan tai kaupungin hyvänä puolena, tosin har-

vemmin kuin oman asuinalueen kohdalla. Teuvan hyviin ominaisuuksiin kuului maiseman ja ympäristön kauneus. Tampereella ja Helsingissä arvostettiin sekä harrastuksiin että työelämään liittyvien mahdollisuuksien monipuolisuutta. Vantaalla korostuivat hyvät liikenneyhteydet.

Taulukko 5. Kunnan/kaupungin parhaat ominaisuudet vastaajien mielestä (n=368).

	Yleisimmin mainittu	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin
Kuhmo	Luonnonläheisyys (35 %)	Sopiva koko (26 %)	Rauhallisuus (22 %)
Teuva	Sopiva koko (20 %) Palvelujen läheisyys (20 %)		Maiseman kauneus (13 %)
Masku	Kunnan talous (40 %)	Sopiva koko (20 %)	Palvelujen läheisyys (15 %)
Piippola/Pyhäntä	Rauhallisuus (26 %)	Maiseman kauneus (21 %)	Turvallisuus (18 %)
Vilppula	Luonnonläheisyys (38 %)	Sopiva koko (17 %)	Rauhallisuus (14 %)
Mikkeli	Sopiva koko (51 %)	Palvelujen läheisyys (22 %)	Luonnonläheisyys (12 %)
Tampere	Sopiva koko (62 %)	Palvelujen läheisyys (26 %)	Monipuol. mahdollis. (19 %)
Vantaa	Palvelujen läheisyys (40 %)	Liikenneyhteydet (30 %)	Hyvä sijainti (15 %)
Helsinki	Monipuoliset mahdollisuudet (55 %)	Palvelujen läheisyys (21 %) Sopiva koko (21 %)	

Kuntien ja kaupunkien huonoimmat piirteet erosivat toisistaan selkeästi. Työttömyys, huonosti hoidetut terveyspalvelut ja kunnan politiikkaan liittyvät asiat olivat useimmiten mainittuja huonoja puolia (taulukko 6). Myös palveluiden – lähinnä erikoispalvelujen – etäisyys ja vähäisyys ärsyttivät. Erikoisuutena huonojen puolien joukossa oli Maskussa mainittu kunnan liian nopea kasvu. Kuhmossa ilmeni asukkaiden välistä kateutta ja sekä Tampereella että Vantaalla epäviihtyisää ympäristöä. Helsingissä ja Tampereella valiteltiin myös elämisen kalleutta.

Taulukko 6. Kunnan/kaupungin huonoimmat ominaisuudet vastaajien mielestä (n=333).

	Yleisimmin mainittu	Toiseksi yleisin	Kolmanneksi yleisin
Kuhmo	Työttömyys (67 %)	Pitkät välimatkat (8 %) Ei-toivotut asukkaat (8 %) Kateus (8 %)	
Teuva	Työttömyys (26 %)	Palvelut kaukana (23 %)	Kunnan huono talous (16 %)
Masku	Palvelut kaukana (23 %)	Liikenneyhteydet (16 %)	Kunnan politiikka (13 %) Kunnan osien eriarv. (13 %) Kunnan nopea kasvu (13 %)
Piippola/Pyhäntä	Palvelut kaukana (36 %)	Terveyspalvelut (25 %)	Kunnan politiikka (11 %)

Vilppula	Terveyspalvelut (39 %)	Palvelut kaukana (18 %)	Työttömyys (17 %)
Mikkeli	Kunnan huono talous (26 %)	Työttömyys (21 %)	Kunnan politiikka (15 %)
Tampere	Terveyspalvelut (25 %)	Elämisen kalleus (19 %)	Ympäristö (11 %)
Vantaa	Terveyspalvelut (18 %)	Kunnan politiikka (15 %) Liikenne/tiekuri (15 %) Ympäristö (15 %)	
Helsinki	Elämisen kalleus (23 %)	Liikenne/tiekuri (21 %)	Ei-toivotut asukkaat (10 %) Ympäristö (10 %)

Palvelujen läheisyyden merkitys

Kaiken tyyppisillä asuinalueilla asukkaat kaipasivat asuntonsa välittömään läheisyyteen päivittäistavarakauppaa. Haja-asutusalueilla ei yleensä kaivattu muuta palvelua erityisen lähelle. Omaan kuntaan sen asukkaat kaipasivat yleisimmin terveyskeskuspalveluita ja postia, mutta myös erikoisliikkeitä. Tunnin ajomatkan päästä oltiin valmiita hakemaan muun muassa sisustukseen liittyviä tavaroita. Muun tyyppisillä asuinalueilla oltiin vaativaisempia sen suhteen, mitä palveluja haluttiin kodin läheisyyteen. Kylissä kaivattiin lähelle etenkin postia, linja-autoyhteyttä, pankkia ja terveyskeskusta. Suurimmalle osalle haastateltuja tosin riitti, että terveyspalvelut ovat saatavissa omassa kunnassa. Lisäksi omaan kuntaan kaivattiin peruskoulua, huoltoasemaa ja virastojen palveluja. Tunnin matkan päästä oltiin valmiita hakemaan joitain erikoispalveluita sekä etenkin kesäisiä kulttuuritapahtumia. Kuntakeskuksissa asuvat haastateltavat kaipasivat päivittäistavarakaupan lisäksi lähelleen kunnan keskustaan postia, pankkia, huoltoasemaa, terveyskeskusta, kirjastoa ja erikoisliikkeitä, kuten vaate-, rauta- ja kirjakauppaa. Pitkän matkan päästä oltiin valmiita hankkimaan tiettyjä erikoistavaroita, kuten varaosia ja vaatteita.

Kaupunkien lähioissa asuvat olivat melko vaativia sen suhteen, mitä palveluja he haluavat omalle asuinalueelleen, oman kaupungin suhteen sen sijaan ei esitetty kovia toivomuksia. He kaipasivat omalle alueelleen terveyskeskusta, postia, pankkia, poliisia ja/tai palokuntaa sekä viranomaisten yhteispalvelupistettä. Omasta kaupungista pitäisi lisäksi löytyä ainakin lastenhoitoapua. Erikoistavaraa ja joitain vapaa-aikaan liittyvä palveluita, kuten teatteri tai uimahalli, voitaisiin hakea kaukaakin. Joidenkin mielestä tosin tunnin ajomatka on liian pitkä matka minkään palvelun hakemiseen. Kaupunkikeskustojen vastaajat kaipasivat alueelleen terveyskeskusta, julkista liikennettä, pankkiautomaattia ja huoltoasemaa. Heille riittää, että jostain päin kaupunkia löytyvät lisäksi erikoisliikkeet, erikoislääkäri ja kirjasto. Tunnin matkan päästä oltiin valmiita hakemaan vain jotain todella erikoista ja ainutlaatuista tuotetta tai palvelua.

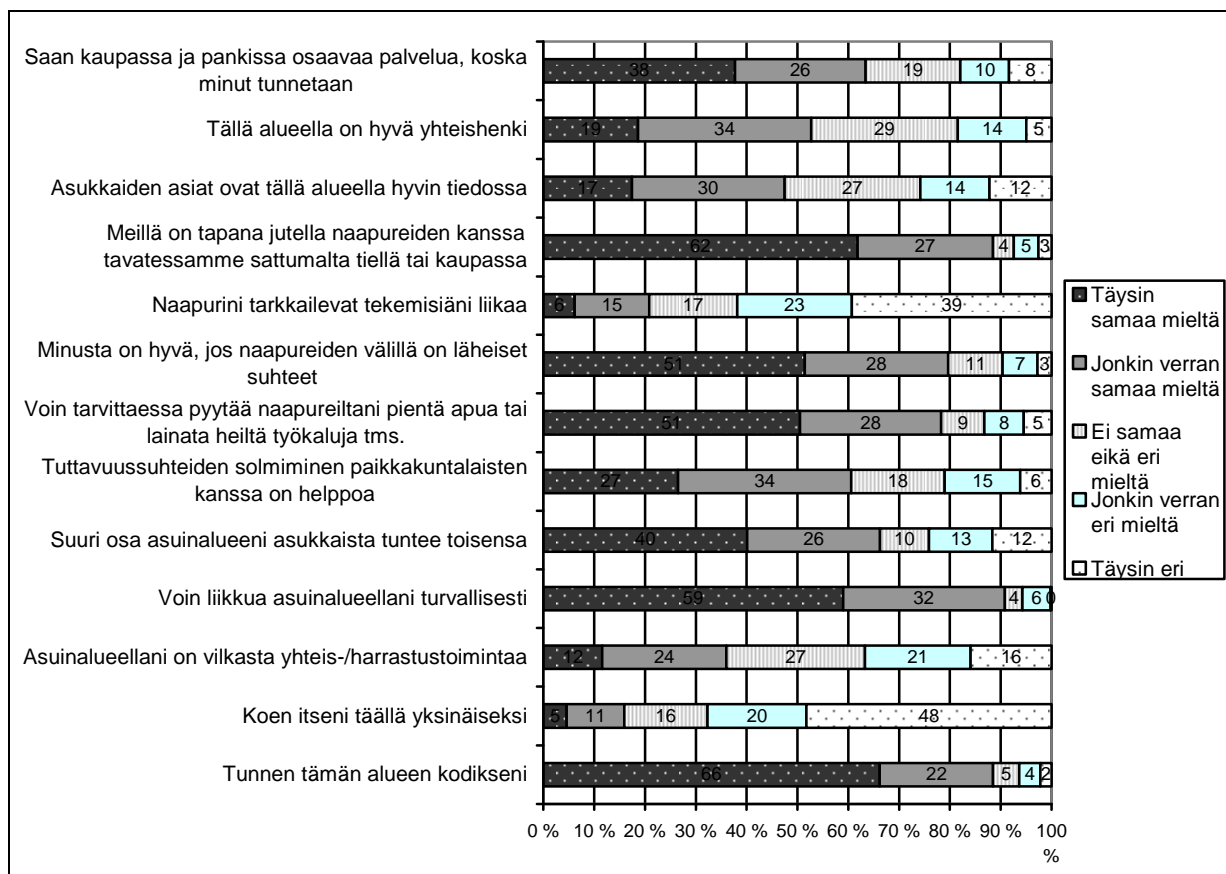
Näyttäisi siltä, että ihmiset ovat sitä vaativaisempia palvelujen suhteen, mitä enemmän heillä niitä on. Ne, jotka elävät melko kaukana palveluista, eivät kaipaa esimerkiksi terveyskeskusta lähelle, vaan heille riittää, että se on jossain päin omaa kuntaa. Ne puolestaan, jotka ovat tottuneet runsaasti palveluihin, kokevat mahdolliseksi elää ilman niitä. Niinpä vaikkapa terveyskeskus halutaan niinkin lähelle kuin omalle asuinalueelle. Tämän takia runsaasti palveluihin tottuneilla voi olla vaikeuksia sopeutua asumaan alueilla, joissa palvelut ovat vähäisempiä.

Haastateltavien taustatiedot eivät juurikaan näytä vaikuttavan siihen, mitä palveluita haastateltavat haluavat olevan joko heidän välittömässä lähiympäristössään ja kunnassaan tai kaupungissaan. Kaikille tärkeimpinä lähellä olevina palveluina mainittiin päivittäistavarakauppa ja terveyskeskuspalvelut. Myös posti kuului yleensä kolmen kärkeen. Sen jälkeen ilmeni pientä vaihtelua, joka tosin saattaa osin selittyä pienellä otoksella ja siihen liittyvällä sattuman vaikutuksella. Näyttäisi kuitenkin, että työikäisille lähellä oleva pankki on tärkeämpi kuin eläkeläisille. Eläkeläiset sen sijaan mainitsivat julkiset kulkuyhteydet ja parturin tärkeiksi suhteessa muita hieman useammin. Toisaalta myös vähintään kahden hengen perheet mainitsivat yksinäisiä useammin julkiset kulkuyhteydet palveluna, jonka he haluavat kotinsa lähelle. Yksin asuvat puolestaan pitivät huoltoasemaa tärkeänä. Koulutustason vaikutustakin palvelujen tärkeyteen tarkasteltiin. Näyttäisi siltä kuin pelkän peruskoulun käyneet arvostaisivat muita enemmän lähellä olevia turvallisuuteen liittyviä palveluja, kuten poliisia, palokuntaa ja ambulanssia. Matalan tai keskitasoisen ammatillisen koulutuksen käyneet pitivät tärkeänä julkisia kulkuyhteyksiä ja huoltoasemaa, ja korkean koulutuksen saaneet pankkiautomaattia ja kirjastoja.

Sosiaaliset verkostot

Ihmiset kokevat sosiaaliset verkostot omalla alueellaan pääosin toimiviksi. Alue tunnetaan kodiksi, yksinäisyyttä on vähän ja naapurit juttelevat keskenään (kuva 30). Aukkaiden asiat eivät yleensä kuitenkaan ole liikaa toisten tiedossa ja naapureiden välisiä läheisiä suhteita arvotetaan. Lähes kaikki tuntevat voivansa liikkua alueellaan turvallisesti. Vilkasta yhteis- tai harrastustoimintaa on kuitenkin vain harvalla alueella eikä alueilla yleensä ole mitenkään huomiota herättävän hyvää yhteishenkiä.

Kuva 30. Sosiaalisiin verkostoihin liittyvien väittämien toteutumisen tutkimusalueilla.

Sosiaaliset verkostot eri alueilla

Se, tunteeo ihminen asuinalueensa kodikseen, ei juuri vaihdellut alueittain, vaan pääosin ihmiset olivat kotiutuneet nykyiselle asuinpaikalleen, oli se missä tahansa. Monet muut sosiaalisiin verkostoihin liittyvät tekijät sen sijaan vaihtelivat alueittain. Tässä kuvataan, miltä osin eri alueet poikkesivat edellä esitetystä keskiarvosta.

Kuhmon haja-asutusalue

Kuhmon haja-asutusalueella oli muita alueita enemmän eli vastaajista 20 % ihmisiä, jotka olivat täysin yhtä mieltä väitteen ”Tunnen itseni täällä yksinäiseksi” kanssa. Muiden alueiden keskiarvo oli 5 %. Tulos saattaa pitkälti johtua siitä, että asukkaita on alueella harvassa eikä ihmisille juurikaan ole kokoontumispaikkoja, kuten kauppia tai harrastuspiirejä. Erilaisia seuroja ja järjestöjä on sivukylilläkin, mutta enimmäkseen toiminta on painottunut keskustaan. Vastaavasti aluetta pidettiin kuitenkin turvallisena liikkua, täysin tätä mieltä oli neljä viidestä vastaajasta. Myös kaupungin keskustaa pidettiin muihin kaupunkeihin verrattuna turvallisena. Alueen ihmiset tuntevat toisensa (83 % vastaajista) ja suhteiden solmiminen alueen asukkaisiin on vastaajien mielestä helppoa. Yhteishenki alueella on kuitenkin muita alueita huonompi. Asiaan liittyy myös muita alueita enemmän liiallista naapurien tarkkailua. Kuhmolaisien mielestä asukkaiden asiat ovatkin poikkeuksellisen hyvin alueen muiden ihmisten tiedossa.

Teuvan kylät

Teuvan kylät olivat Kuhmon jälkeen toinen alue, jossa ihmiset tunsivat olonsa turvallisimmaksi. Ovia ei aina tarvitse lukita ja naapurit seuraavat toisiaan sen verran, että tietävät ja

osaavat auttaa, jos joku on sairaana. Vastaajien mielestä alueen asukkaat yleensä myös tuntevat toisensa. Teuvalaisissa oli eniten niitä, joiden mielestä suhteiden solmiminen alueen ihmisiin on helppoa. He myös muita useammin sanoivat voivansa tarvittaessa pyytää naapureilta apua tai lainata heiltä tavaroita. Teuvan kylissä on muita alueita yleisemmin tapana jutella naapureiden kanssa, jos näitä tavataan sattumalta jossain. Alueen ihmisten asiat ovatkin melko hyvin muiden tiedossa. Lisäksi Teuvan kylissä on poikkeuksellisen hyvä yhteishenki, sillä 39 % vastaajista oli täysin yhtä mieltä asiaa kuvaavan väitteen kanssa. Kylät ovat vireitä ja niissä on muun muassa kyläyhdistyksiä ja muita harrastusmahdollisuuksia. Kolme neljästä teuvalaisesta piti naapureiden välisiä läheisiä suhteita erittäin hyvänä asiana. Kukaan ei ollut päinvastaista mieltä. Haastateltavat korostivat sitä, miten tärkeää heille ovat naapurisuhteet, kylän yhteishenki ja tarvittaessa saatava apu. On mukavaa, kun kylällä tervehditään tuttuja.

Horon, Norin ja Äystön kylillä uskottiin muita alueita vahvemmin siihen, että kun pankissa tai kaupassa tunnetaan asiakas hyvin, se vaikuttaa myönteisesti niissä saadun palvelun laatuun. Useampi kuin kaksi kolmesta jakoi tämän mielipiteen. Palvelun ja tuttuuden suhde näkyy esimerkiksi siten, että tutulle osataan suositella kaupassa jotain uutuustuotetta, koska tunnetaan asiakkaan ostotottumukset. Pankissa voidaan jutella muistakin kuin pankkiasioista ja laskea vaikka hieman leikkiä, kun tunnetaan toisensa.

Maskun Seikelä

Kyselyn perusteella Maskun Seikelä ei eronnut sosiaalisilta verkostoiltaan millään oleellisella tavalla keskimääräisistä vastauksista. Haastatteluissa paljastui kuitenkin, että alueen asukkaat ovat ehkä hieman keskimääräistä varauksellisempia ja vaikeampia tutustua. Naapureiden kanssa näyttäisi silti olevan hyvät suhteet ja naapuriapua: talojen vahtimista toisen poissa ollessa, kahvilla käyntiä, yhteisiä maatalouskoneita. Lisääkin naapurien välistä yhteydenpitoa kaivattiin. Laajemmin katsottuna sosiaaliset verkostot alueen ihmisillä ovat riittävät, eikä itseä kovin helposti tunneta yksinäiseksi.

Piippolan ja Pyhännän keskustat

Piippolassa ja Pyhännällä käsitykset siitä, onko alueella vilkasta yhteistoimintaa, vaihtelivat. Poikkeuksellisen moni vastaaja oli täysin samaa mieltä ja vielä useampi täysin eri mieltä. Tähän saattaa vaikuttaa se, että toisessa kunnassa yhteistoiminnan määrä poikkeaisi selvästi toisesta. Piippolassa näyttäisi haastattelujen perusteella olevan ainakin talkotoimintaa juhlien järjestämiseksi ja nuorisoseuran kunnostamiseksi.

Vastaajista 77 % oli täysin sitä mieltä, että asukkaat tuntevat toisensa. Jonkin verran ilmeni myös sitä, että naapurit tarkkailisivat liiaksi toistensa tekemisiä. Naapureilla on tapana jutella toistensa kanssa tavatessaan jossain sattumalta. Täysin tätä mieltä oli neljä viidestä vastaajasta. Yleensä ottaen asiaa pidettiin erittäin myönteisenä. Asukkaat ovat myös melko tietoisia toistensa asioista. Tämän tuttuuden uskottiin vaikuttavan myönteisesti palvelun laatuun muun muassa kaupassa ja pankissa. Tutuille osataan kaupassa neuvoa korvaava tuote ja pankissa saa helposti lainan. Kirjastossa varataan kirjoja pyytämättä, kun tunnetaan asiakkaiden lukutottumukset. Piippolassa ja Pyhännällä mainittiin oleva pienen paikkakunnan edut ja haitat: ihmiset tuntevat toisensa ja toisista huolehditaan – joskus ehkä liikaakin.

Vilppulan keskusta

Vilppulan keskustassa oli muita vähemmän itsensä yksinäiseksi tuntevia ihmisiä. Siellä myös naapurit harvemmin tarkkailivat toisiaan liiaksi. Yhteishenki alueella on poikkeuksellisen hyvä. Haastateltavien mukaan yhteishenki riippuu asiasta ja on joissain asioissa hyvä, toisissa ei. Muutoin Vilppula oli sosiaalisen pääoman suhteen lähellä tutkimusalueiden yleistä keskiar-

voa. Naapureja voidaan auttaa esimerkiksi huolehtimalla postista matkojen aikana. Naapurien läheisiä suhteita ei kuitenkaan näytetä pitävä kovin tärkeänä asiana ja vilppulalaisia pidetään hieman varautuneina. Jotkut luulevat tietävänsä muista asioita, jotka eivät ehkä olekaan totta.

Mikkelin keskusta

Mikkelin keskustassa ihmiset hieman harvemmin uskoivat voivansa pyytää naapuriltaan apua kuin useimmilla muilla alueilla. Koska Helsingin keskustassa oli samantapainen tilanne, voitaneen olettaa, että kyseessä on kaupunkikeskustoille yleinen piirre. Mikkeliläiset myös hieman muita harvemmin tuntevat toisia alueen asukkaita tai tietävät toistensa asioita. Jotkut haastateltavat toivoivat hieman läheisempää tuttavuutta, toiset olivat tyytyväisiä tietyn välimatkan pitämiseen. Muilta osin Mikkelin ei juuri eronnut muista tutkimusalueista sosiaalisen pääoman suhteen. Mikkeliläiset sanovat kaupungin asukkaiden olevan kohteliaita, mutta ”siisäänpäin lämpiäviä” eli heihin on vaikea tutustua.

Tampereen lähiöt

Tampereen lähiöissä oli Vilppulan keskustan lailla muita vähemmän ihmisiä, jotka tunsivat itsensä yksinäiseksi alueella. Naapuriapu toimii ainakin joidenkin lapsiperheiden kesken. Kuitenkin alueella oli kolmanneksi eniten sellaisia vastaajia, joiden mielestä asukkaat alueella eivät tunne toisiaan. Eräs haastateltava valitteli sitä, ettei ole tutustunut alueen ihmisiin. Tampereelaiset olivat kaikista useimmin sitä mieltä, ettei asiakkaan tuttuus vaikuta palvelun laatuun pankissa tai kaupassa. Joka viidennes yhtyi täysin tähän käsitykseen. Esimerkiksi pankissa joutuu ottamaan vuoronumeron, oli tuttu tai ei. Tutun virkailijan kanssa voi vaihtaa pari sanaa, mutta palvelu on samanlaista kuin muillekin.

Vantaan Myyrmäki

Vantaan Myyrmäellä oli muita alueita enemmän yhteis- ja harrastustoimintaa, vastaajista 28 % oli täysin samaa mieltä ja 32 % jonkin verran samaa mieltä asiasta. Vastaavasti Myyrmäki oli sellainen alue, jossa vastaajat muita useammin tunsivat, etteivät he voi liikkua alueella turvallisesti. Vastaajista 14 % oli täysin tai jonkin verran tätä mieltä (vrt. ka 5 %). Asemanseudulla vetelehtivien ihmisten sanottiin tuovan turvattomuutta. Tätä pidettiin hyvin ikävänä asiana.

Myyrmäellä oli Helsingin jälkeen toiseksi eniten niitä, jotka arvelevat, etteivät alueen asukkaat tunne toisiaan eikä suhteiden solmiminen ole helppoa. Haastattelussa tämän arveltiin johtuvan muun muassa siitä, että moni on muuttanut paikkakunnalle muualta. Vantaalaisissa oli muita alueita enemmän niitä, jotka eivät mielestään voisi lainata naapureilta tavaroita tai pyytää heiltä muuta apua. Vain joka neljäs koki voivansa pyytää apua, kun kaikkien tutkimusalueiden keskiarvo oli puolet. Naapureidensa kanssa jossain sattumalta kohdatessaan juttelee vain 38 % myyrmäkeläisistä (vrt. ka 62 %). Vastaavasti kukaan ei täysin yhtynyt väitteeseen ”Naapurini tarkkailevat tekemisiäni liikaa”. Yleensäkin ihmisten asioiden ei arveltu olevan kovin hyvin alueen muiden ihmisten tiedossa. Naapureiden välisiä läheisiä suhteita ei välttämättä edes pidetty hyvänä asiana. Täysin tätä mieltä oli vastaajista joka kymmenes. Vantaalaiset totesivat, etteivät he halua naapureiden tai alueen muiden asukkaiden kanssa kovin läheistä tuttavuutta. Poikkeuksiakin tosin oli, esimerkiksi lasten kaitsemaa naapurien kanssa yhdessä. Vantaalla oltiin lisäksi usein sitä mieltä, ettei pankissa tai kaupassa saadun palvelun laatuun vaikuta se, tunnetaanko asiakas hyvin.

Helsingin keskusta

Helsingin keskustassa melko moni vastaaja katsoi pystyvänsä liikkumaan asuinalueellaan melko turvallisesti (55 %), mutta ei täysin turvallisesti. Täysin turvallisesti pystyi mielestään

liikkumaan 36 % vastaajista, kun yleensä keskiarvo oli 59 %. Eräs haastateltava mainitsi, ettei alueen omista asukkaista ole pelkoa, mutta läpikulkijoista kylläkin.

Helsingissä oli muita alueita selvästi enemmän sellaisia vastaajia, jotka sanoivat, etteivät alueen asukkaat tunne toisiaan. Kokonaan tätä mieltä oli heistä 42 %. He myös muita useammin pitivät suhteiden solmimista paikkakuntalaisten kanssa vaikeana. Melko moni koki ajatuksen naapuriavusta vieraaksi. Kovin moni ei myöskään juttele naapureidensa kanssa tavatessaan jossain sattumalta. Toisaalta Helsingin keskustassa naapurit eivät juuri myöskään tarkkailleet toisiaan. Vastaajista 62 % oli täysin eri mieltä väitteen kanssa. Väitteeseen ”Asukkaiden asiat ovat tällä alueella hyvin tiedossa” ei täysin yhtynyt kukaan. Töölöläiset ja kruununhakalaiset kehuivat kuitenkin erityisesti alueen yhteishenkeä. Alueet kuulemma erottuvat muusta Helsingistä juuri sillä, että niissä ihmiset tuntevat toisensa. Naapureiden välisiä läheisiä suhteita arvostettiin Helsingissä vähemmän kuin muualla, sillä vain neljännes helsinkiläisistä oli täysin sitä mieltä, että naapurien väliset läheiset suhteet ovat hyvä asia. Kasvoilta pitäisi oman talon asukkaita kuitenkin tuntea, jotta ulkopuoliset mahdollisesti epärehellisissä aikomuksissa liikkuvat havaittaisiin. Voisi sanoa, että helsinkiläiset tuntevat omat lähinaapurinsa, mutta eivät alueen asukkaita lähemmin.

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET³

Tutkimuksen tausta

Tässä tutkimuksessa väitetään asuinympäristöjen vaikuttavan perustavanlaatuisesti hyvän elämän edellytyksiin. Aluekehitykseen liittyvässä päätöksenteossa oletetaan kiinnitettävän riittämättömästi huomiota paikallisyhteisöjen asukkaiden käsityksiin asuinalueidensa luonteesta, vaikka esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslaki tätä sinänsä jo edellyttää. Koska asukkaiden käsityksiä ei tunneta, ymmärrys alueyhteisöjen menestyksen perimmäisistä syistä jää vaillinaiseksi. Vaarana on myös sellaisen mielikuviin perustuvan käsityksen yleistyminen, että menestys voi koskettaa vain tietynlaisia paikkoja. Suomessa tämä ilmenee vakaumuksena siitä, että ainoastaan suuret kaupunkiseudut voivat olla kehityksen “vetureita”.

Yritysten kannalta olisi tärkeitä tietää, minkälaiset ihmiset viihtyvät minkäkinlaisissa asuinympäristöissä. Tämän tiedon varassa olisi helpompaa tehdä toimintojen sijoittumiseen liittyviä päätöksiä. Vähenevän työvoiman tilanteessa työpaikkojen sijainti alkaa sopeutua asumispreferensseihin. Työpaikkojen liikkuvuus on nykyään erittäin joustavaa. Tämän on niin sanottu Kiina-ilmiö kouraantuntuvasti osoittanut.

Tutkimuksen päämielenkiinto on ollut maaseudun paikallisyhteisöissä. Vertailun vuoksi mukana on myös kaupunkien paikallisyhteisöjä. Tutkimuksen ydinkäsite on *läheisyyden ekonomia*. Läheisyyden ekonomia on paikallisyhteisöjen kansalaislähtöistä suunnittelua palveleva käsite. Se korostaa yhdyskuntien eheyttä ja arkielämän sujuvuuden huomioon ottamista tärkeänä yhteiskunnallisen päätöksenteon lähtökohtana. Läheisyyden ekonomian luonnehtimissa yhdyskunnissa asunnot, työpaikat ja palvelut ovat mahdollisimman joustavasti saavutettavissa. Käsite “läheisyys” ei viittaa pelkästään maantieteelliseen läheisyyteen, vaan esimerkiksi lyhyisiin jonotusaikoihin palveluja hankittaessa, pysäköinnin helppouteen ostoksilla käytäessä, palvelujen saamiseen “yhdeltä luukulta” tai sosiaalisten verkostojen monipuolisuuteen.

Tässä tutkimuksessa läheisyyden ekonomiaa tutkittiin viiden ulottuvuuden kautta, jotka olivat asioiminen, asuminen, kaupallinen paine, päätöksenteko ja sosiaaliset verkostot. Läheisyyden ekonomian tulkittiin toteutuvan, jos palvelut eivät ole ruuhkaisia ja ovat helposti saavutettavissa, asuminen on edullista, trendikkyys ei sanele liikaa elämäntapaa, asukkaiden arkeen liittyvä päätöksenteko on joustavaa ja nopeaa sekä naapurit tunnetaan ja heidän puoleensa voidaan tarvittaessa kääntyä.

Tutkimuksen käytännön toteuttaminen

Läheisyyden ekonomian toteutumisen selvittämiseksi valittiin yhdeksän erityyppistä pienaluetta: *Kuhmon* haja-asutusalue; *Teuvalta* Norinkylä, Horonkylä ja Äystö; *Maskusta* Seikelän kylä; *Piippolan* ja *Pyhännän* keskustat, *Vilppulan* keskusta, *Mikkelin* keskusta, *Tampereelta* Atalan, Tasanteen ja Olkahisen lähiöalue, *Vantaan* Myyrmäki sekä *Helsingin* keskustasta Viironniemi, Ullanlinna ja Kampinmalmi. Tutkimusalueet edustavat monipuolisesti erilaisia Suomen pienaluetyyppisiä. Keskeisten läheisyyden ekonomiaan liittyvien ilmiöiden oletetaan välittyvän niiden kautta

³ Tämän luvun ovat kirjoittaneet Hannu Katajamäki ja Miia Mäntylä

Tutkimusalueilta satunnaisotannalla valituille 18–75 -vuotiaille lähetettiin kysely, jossa tiedusteltiin kokemuksia läheisyyden ekonomian eri osatekijöistä. Kyselyjä lähetettiin yhteensä 900. Tutkimuksen vastausprosentti oli 53. Kyselyn analysoinnin jälkeen jokaisella alueella haastateltiin kolmea tai neljää henkilöä. Haastatteluilla tavoiteltiin laadullista ja syvällisempää tietoa läheisyyden ekonomian toteutumisesta. Tutkimuksen taustaksi ja vertailutiedoksi selvitettiin, millaisia julkisia ja yksityisiä palveluja tarkastelun kohteeksi valitut pienalueet asukkailleen tarjoavat. Samalla selvitettiin asumiseen liittyviä kuntatason tietoja.

Tutkimusalueita koskevat tulokset

Kainuussa sijaitsevan *Kuhmon* haja-asutusalueen vahvuuksia läheisyyden ekonomian kannalta ovat sosiaaliset verkostot, mahdollisuus omaehtoiseen elämään ilman massakulttuurin aiheuttamia paineita ja mahdollisuudet vaikuttaa lähiympäristöön. Asukkaat tuntevat toisensa hyvin ja tutustuminen koetaan helpoksi. Sen sijaan yhteistoimintaa ei ole kovin paljon ja toisten asiat tunnetaan ehkä liiankin hyvin. Alue ei ole ruuhkainen eikä meluisa saati kiireinen. Muotitrendit eivät aiheuta paineita. *Kuhmon* kaupungin päätöksentekoon vaikuttaminen koettiin vaikeaksi, mutta oman asuinympäristöön ja viihtyisyyteen voidaan vaikuttaa. Toisaalta palvelujen saatavuudesta on tingittävä.

Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan *Teuvan* kylissä kunnan päätöksenteko arvioidaan joustavaksi ja siihen voidaan vastaajien mielestä vaikuttaa. Myös sosiaaliset verkostot ovat vahvuus: ihmiset tuntevat toisensa, tuttavuussuhteiden solmiminen on helppoa ja naapureilta voi pyytää apua. Ihmisten tuttuus johtaa myös parempaan palveluun. Sosiaaliset verkostot *Teuvalla* ovat kiinteitä. Lisäksi asuminen ja eläminen ovat edullisia ja peruspalvelut keskiarvoa paremmin saatavissa. Erikoispalvelujen saatavuudessa ja harrastusmahdollisuuksien monipuolisuudessa on kuitenkin puutteita. Elämä on joskus kiireistä. Työnsaantimahdollisuudet ovat huonot, mihin liittyy epäsuorasti myös se, ettei kiinteistöjen arvo säily. *Teuvan* kylissä asuva joutuu siis jonkin verran tinkimään erikoispalvelujen saatavuudesta, mutta saa tilalle sosiaalisia verkostoja ja mahdollisuuden vaikuttaa asuinympäristöönsä.

Lähellä Turku sijaitseva *Maskun* Seikelä on kaikkien läheisyyden ekonomian ulottuvuuksien osalta lähellä keskiarvoa. Kunnan päätöksenteko koetaan joustavaksi ja luottamushenkilöitä on helppo lähestyä. Myös asumisen edullisuuteen liittyvät asiat korostuvat myönteisesti. Näitä ovat etenkin kunnan alhainen veroprocentti ja asunnon hankkimisen edullisuus yhdistettynä asunnon arvon säilymiseen. Palvelujen saatavuutta ei sen sijaan koeta kovin hyväksi. *Maskun* Seikelän kylä sopiikin ehkä parhaiten ihmisille, jotka arvostavat edullista asumista lähellä kaupunkia.

Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevien *Piippolan* ja *Pyhännän* keskustoissa asuvat ihmiset uskovat voivansa vaikuttaa päätöksiin. Keskimääräistä useammalla on myös halua osallistua kunnan toimintaan. Muilta osin tulokset hajoavat. Alueet arvioidaan rauhallisiksi, mutta toisaalta palveluja kaivataan lisää. Sosiaaliset verkostot ovat pääosin vahvoja: ihmiset tuntevat toisensa ja palvelu on siksi hyvää. Siitä huolimatta on ihmisiä, jotka ovat yksinäisiä eivätkä tunne aluetta kodikseen. Asuminen on edullista, mutta asuntojen arvo ei säily ja veroprocentti on liian korkea. Omia erikoispalveluja on vähän ja julkinen liikenne on riittämätöntä.

Pirkanmaalla sijaitsevan *Vilppulan* keskusta on monen läheisyyden ekonomiaa kuvaavan ominaisuuden osalta lähellä keskiarvoa. Alueen vahvuus on asumisen edullisuus, jota tosin heikentää kallis veroprocentti ja kiinteistöjen arvon lasku. Ihmiset tuntevat toisensa, mikä vai-

uttaa myönteisesti palvelujen laatuun. Vilppulalaiset pitävät naapurien välisiä läheisiä suhteita hyvin myönteisenä asiana. Jotkut tosin aprikoivat, tiedetäänkö naapurien asiat liiankin hyvin. Vilppulan keskusta on ruuhkaton ja kiireetön, mutta vastaavasti sieltä puuttuu monia palveluja. Päivähoito-, kirjasto- ja pankkipalvelut ovat kuitenkin keskimääräistä paremmin saatavilla. Kunnan päätöksentekoon ei voida kovin hyvin vaikuttaa, vaikka halua siihen on poikkeuksellisen paljon. Toisaalta luottamushenkilöt arvioidaan helposti lähestyttäviksi. Tilanne vaikuttaa siis hieman ristiriitaiselta. Vilppula muistuttaa Piippolaa ja Pyhäntää palvelujen saatavuuden, asumisen edullisuuden, viihtyisyyden sekä sosiaalisten verkostojen osalta. Maaseutukuntien keskuksilla näyttää olevan asukkaiden näkökulmasta yhteneviä piirteitä kunnan koosta riippumatta.

Etelä-Savossa sijaitsevan *Mikkelin* keskusta on monien läheisyyden ekonomian osatekijöiden suhteen melko vahva. Julkiset kulkuneuvot toimivat; palvelujen laatu ja saavutettavuus keräävät kiitosta. Tämä koskee erityisesti terveyskeskus- ja pankkipalveluja. Lisäksi Mikkelin keskusta tarjoaa monipuolisia harrastusmahdollisuuksia, ja se on viihtyisä ja rauhallinen. Asuminen on myös kohtuullisen edullista, etenkin vuokra-asunnoissa. Asuntojen arvon uskotaan säilyvän. Päätöksenteko sen sijaan vaikuttaa hieman etäiseltä, vaikka kaupunkilaiset uskovatkin voivansa vaikuttaa siihen. Sosiaalisten verkostojen vähäisyys on Mikkelin keskustan heikkous. Toisaalta poikkeama keskiarvosta ei ole kovin dramaattinen.

Tampereen lähiöt ovat melko tasaisia kaikilla läheisyyden ekonomian ulottuvuuksilla. Kaupungin päätöksentekoon lähiöiden asukkaat eivät usko voivansa vaikuttaa. Sen sijaan omaa asuinalueita pidetään viihtyisänä. Vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja kaupallisia palveluja on tarpeeksi, alue on rauhallinen ja ihmiset suvaitsevaisia. Palvelujen saatavuus ei ole kovin hyvä, mutta sitä kompensoi hyvä julkinen liikenne. Asuminenkaan ei ole erityisen edullista, mitä puolestaan kompensoi se, että veroprosentti on kohtuullinen, asunnon arvo säilyy ja töihin sekä asiointiin liittyvät matkakustannukset ovat keskimääräistä halvemmat. Asukkaat eivät tunne toisiaan kovin hyvin eikä yhteistoimintaa ole paljoakaan. Siitä huolimatta harva tuntee itsensä yksinäiseksi.

Vantaan Myyrmäessä palvelujen saatavuus toteutuu asukkaiden arvioimana erinomaisesti. Poikkeuksena on pankkikonttorissa asiointi, joka koetaan vaikeaksi. Asuminen on kallista, mutta asunnon arvo säilyy ja terveyskeskusmaksu ja matkakustannukset ovat kohtuullisia. Ihmiset ovat suvaitsevaisia ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat monipuolisia. Toisaalta ympäristö koetaan liian ruuhkaiseksi ja meluisaksi eivätkä ihmiset tunne toisiaan. Kaupungin päätöksentekoon tai asuinympäristön ongelmiin on asukkaiden mielestä lähes mahdotonta vaikuttaa.

Helsingin keskustan vahvuudet liittyvät palvelujen saatavuuteen sekä monipuolisiin harrastus- ja työnsaantimahdollisuuksiin. Kunnalliset palvelut, kuten päivähoito ja peruskoulu saavat moitetta. Asuminen ja eläminen ovat erittäin kalliita muihin tutkimusalueisiin verrattuna. Pienet matkakustannukset ja asunnon arvon säilyminen kuitenkin tasoittavat tilannetta. Selkeinä heikkouksina Helsingin keskustassa ovat huonoiksi koetut mahdollisuudet vaikuttaa kaupungin päätöksentekoon sekä ympäristön ruuhkaisuus, meluisuus ja kiireisyys. Sosiaaliset verkostot alueella ovat löysiä; ihmiset eivät tunne toisiaan eikä tutustuminen ole helppoa. Kaupungissa ollaan yhtäältä suvaitsevaisia, mutta toisaalta edellytetään tiettyä muodikkautta. Jos palvelujen ja mahdollisuuksien moninaisuus ja läheisyys sekä vapaa elämä houkuttelevat, mutta seudun kalleus, kiireettömyyden puute ja meluisuus eivät häiritse, Helsingin keskusta on hyvä paikka asua.

Läheisyyden ekonomia on todellinen ilmiö

Läheisyyden ekonomian eri ulottuvuuksien ilmenemistä mitattiin väittämällä. Väittämien avulla pystyttiin osoittamaan, että läheisyyden ekonomia on todellinen ilmiö, ja siihen liittyvät ulottuvuudet ovat ihmisten hyvän elämän kannalta merkityksellisiä. Asioimisen helppous ja nopeus, asumisen hinta, kaupallinen paine ja viihtyisyys sekä sosiaaliset verkostot ovat ihmisille tärkeimpiä. Sosiaalisia verkostoja arvostivat maaseudulla asuvat enemmän kuin kaupungeissa asuvat. Päätöksenteon joustavuus oli vastaajille vähämerkityksellisin läheisyyden ekonomian osa-alue.

Läheisyyden ekonomian ehdot täysin täyttävää aluetta ei löytynyt. Jotkin tutkimusalueet ovat hyviä usealla ulottuvuudella, toiset ainoastaan yhdellä. Pienten kaupunkien ja keskikokoisten maaseutukuntien keskustoilla on keskimääräistä useampia vahvuuksia, sillä niissä palvelut ja harrastusmahdollisuudet ovat lähellä ja verraten monipuolisia. Ruuhkat ovat vähäisiä ja ihmiset tuntevat toisensa. Kauppojen, pankkien ja virastojen palvelu koetaan joustavaksi. Myös kylät ja rauhalliset lähiöt, joissa on palveluja, ovat miellyttäviä asuinpaikkoja. Syrjäiset haja-asutusalueet ja väkirikkaimmat keskukset koettiin tässä tutkimuksessa läheisyyden ekonomian näkökulmasta vähiten miellyttäväksi paikoiksi. Toisaalta havaittiin, että hyvän elämän näkökulmasta parhaita selviytyjiä ovat sellaiset ihmiset, jotka tunnistavat asuinalueensa vahvuudet oman elämäntilanteensa näkökulmasta. Tällöin heikkoudet pystytään tehokkaimmin korjaamaan.

Monipuoliset palvelut saavutetaan parhaiten kaupungeissa. Asumisen edullisuus puolestaan toteutuu pienillä paikkakunnilla. Toisaalta asunnon arvo laskee niissä kaupungeja nopeammin. Sosiaaliset verkostot ovat vahvoja pienten paikkakuntien kylissä ja keskustoissa. Haja-asutusalueilla ihmisten vähäisyys nakertaa sosiaalisten verkostojen monipuolisuutta. Trendeistä aiheutuvia kaupallisia paineita ei ole yhdelläkään tutkimusalueella liikaa ja yleensä paineet koettiin myönteisesti, jos niitä oli. Isoimmissa kaupungeissa ja niiden lähiöissä osa vastaajista koki kaupallisuutta olevan liikaakin. Päätöksenteko ja asiointi virastoissa koetaan joustavimmaksi pienillä paikkakunnilla. Isoissa kaupungeissa virastot koetaan monimutkaisiksi virkamiessokkeleiksi.

Maaseudun heikkouksia ovat julkisen liikenteen vajavaisuus sekä julkisten palvelujen puutteet ja saavutettavuus. Kaupallisia palveluja on vähän. Maaseudun vahvuuksia ovat omistus- ja vuokra-asuntojen edulliset hinnat, kunnallisen päätöksenteon joustavuus, miellyttävä asiointi kunnanvirastossa, luottamushenkilöiden helppo lähestyttävyys, alueen ihmisten tuttuus sekä tuttuuden myönteiset vaikutukset palvelujen laatuun.

Haja-asutusalueetta edustavassa Kuhmossa oli havaittavissa pitkiin välimatkoihin ja harvaan asutukseen liittyviä erityispiirteitä: lasten päivähoidon järjestelyjä moitittiin ja yhteistoiminta arvioitiin vähäiseksi. Lisäksi työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen arvioitiin vaikeaksi, mikäli työpaikka on muualla, koska etäisyys työpaikalle on niin pitkä.

Kaupunkien heikkous on vähäiseksi koetut mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon; tästä Mikkeli on poikkeus. Suurissa kaupungeissa koetaan haitaksi myös se, ettei naapureita tunnetta. Etelä-Suomen kaupungeissa asunnot ovat kalliita. Erityisesti pääkaupunkiseudulla tämä korostuu, kuten myös ruuhkaisuus ja yleinen hintatason kalleus. Lähiöissä asuvien vastauksista voi päätellä, että omalta asuinalueelta odotetaan saatavan mahdollisimman monipuolisia palveluja. Ei riitä, että niitä on saatavilla kaupungin keskustasta. Tämä tulos on haastava eri-

tyisesti julkisten palvelujen organisoinnin näkökulmasta; ajan henki on julkisten palvelujen kustannustehokkuuden lisääminen, ja monesti välineenä on palvelujen alueellinen keskittäminen.

Kaupunkien keskustojen ja lähiöiden yleisiä vahvuuksia ovat hyvä julkinen liikenne, edulliset matkakulut, sopivuus muualla työskenteleville, asunnon arvon säilyminen, työn ja perhe-elämän helppo yhdistettävyys sekä kaupallisten palvelujen ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien riittävyys. Hyvänä pidetään myös sitä, ettei toisten asioita tiedetä liian hyvin eivätkä tuttavuussuhteet vaikuta ihmisten kohteluun. Etelä-Suomen kaupungeissa työmahdollisuudet arvioitiin muita alueita paremmiksi. Monipuolisia harrastusmahdollisuuksia koettiin olevan etenkin pääkaupunkiseudulla.

Paikallislähtöiseen maaseutumarkkinointiin

Nykyisessä keskustelussa ei tunnisteta paikallisyhteisöjen moninaisuutta. Keskustelussa toistuvat kaupunki-maaseutu -jakoon liittyvät perinteiset miellejohdot. Tämä tutkimus on osoittanut, että alueellinen todellisuus on huomattavasti tätä vivahteikkaampi. Maaseutua markkinoidaan kuluneiden mielikuvien perusteella; ne palvelevat enemmän viestin lähettäjien avoimia käsityksiä maaseudusta rikkumattoman onnen maana kuin nykyaikaa elävien ihmisten todellisia pyrkimyksiä tehdä ratkaisuja siitä, missä he elämänsä elävät.

Maaseutu on taannut kliseeksi. Sen varaan rakennettu markkinointi kääntyy itseään vastaan viimeistään silloin, kun kyläläiset eivät olekaan loppumattoman lupsakoita yhteisöllisyyden esitaistelijoita tai kun marraskuun ankeudessa uuden kotikylän sähköt katkeavat, pihatie kinostuu metriseksi lumivalliksi ja menneen kesän kukkaloisto väreilee pätківän modeemiyhteyden päässä olevan tietokoneen näytönsäästäjänä.

Tämä tutkimus on osoittanut, että maaseudulla asuvat tunnistavat erittäin hyvin maaseudulla asumisen ongelmat; ne liittyvät esimerkiksi palvelujen jatkuvaan heikentymiseen. Toisaalta esimerkiksi luontoon, elämänrytmin rauhallisuuteen ja päätöksenteon ihmiskasvoisuuteen liittyvät asiat kompensoivat palvelujen puutteita. Arjen ongelmista huolimatta maaseudulla viihdytään. Tällaisen realismin tuominen maaseutumarkkinointiin parantaa onnistumisen mahdollisuuksia ja lisää todennäköisyyttä sille, että uudet asukkaat myös jäävät maaseudulle.

Maaseudun uusien asukkaiden saaminen tiivistyy paikallisten toimien taitavuuteen. Läheisyyden ekonomia on käsite, joka suuntaa päättäjiä puntaroimaan, mitkä seikat ovat asukkaille tärkeitä. Tässä tutkimuksessa on myös käynyt ilmi, mitkä seikat maaseudulla ovat asukkaiden arvioimina kunnossa ja mitkä kaipaavat kohentamista. Maaseudun kehittämisen näkökulmasta tärkeitä toimijoita läheisyyden ekonomiaan perustuvassa asukasmarkkinoinnissa ja käytännön aktiviteeteissa ovat kunnat, kylätoimikunnat ja paikalliset toimintaryhmät. Näyttävästi käynnistetyt valtakunnalliset ja maakunnalliset uusia asukkaita maaseudulle houkuttelevat kampanjat yltyvät harvoin konkretiaan asti. Sen vuoksi niihin käytettäviä voimavaroja olisi suunnattava paikallisiin markkinointihankkeisiin.

Suomessa on laajemminkin yleistynyt käytäntö, jossa valtakunnalliset organisaatiot ottavat siipiensä suojaan ajassa liikkuvia ideoita ja muotoilevat niistä omia kehittämishankkeitaan. Monesti tehokkain ideoiden toteuttamisen väylä olisi kuitenkin paikallinen toiminta ilman ”koordinoitua” ja ilman valtakunnallisia ja maakunnallisia ”asiamiehiä”. Pahimmillaan val-

takunnalliset hankkeet syövät edellytyksiä paikallisilta hankkeilta, joita ei saada käynnistettyä, koska “asia on jo hoidossa”.

Valtakunnallisen päätöksenteon arvovalinta

Valtakunnallisuutta tarvitaan päätöksenteossa, joka tehdään valtioneuvostossa, Eduskunnassa ja ministeriöissä. Tämä tutkimus on osoittanut, että maaseudulla on vajavaisuuksia keskeisillä läheisyyden ekonomian osa-alueilla. Ongelmat liittyvät palvelujen ja julkisen liikenteen heikentymiseen sekä tietoliikenneverkkojen riittämättömyyteen.

Kaupungeissa yhteiskunta huolehtii laajasti hoivaan, koulutukseen ja kulttuuriin liittyvistä peruspalveluista. Kansalaisten tasavertaisen kohtelun näkökulmasta on otettava kantaa siihen, missä määrin peruspalvelujen tuottaminen maaseudulla siirretään vapaaehtoistyön ja määräaikaisten projektien varaan. Ylimmän yhteiskunnallisen päätöksenteon näkökulmasta on kyse arvovalinnasta: jätetäänkö maaseutu tietoisesti vähemmälle ja tulkitaan, että maaseudun itsensä tuottamat vahvuudet, jotka liittyvät luontoon, rauhallisuuteen ja sosiaalisten verkostojen turvaan, riittävät takaamaan perustuslain tarkoittaman kansalaisten asuinpaikkaan liittyvän vapaan valinnanmahdollisuuden. Onko suomalaisen yhteiskunnan alueellisen globalisaatiostrategian ytimenä, että kaupungeissa yhteiskunta ja markkinat huolehtivat ja maaseudulla asukkaat itse ja määräaikaiset hankkeet?

Paikkojen moninaisuus takaa kilpailukykyisen Suomen

Asukkaiden arviot erilaisista paikallisyhteisöistä tukevat asuinympäristöjen moninaisuuden tulkitsemista kansallisesti tärkeäksi. Ihmiset arvostavat erilaisia asioita, ja tähän erilaisuuteen perustuvat elämänpolitiikat voivat toteutua ainoastaan vaalimalla paikallisyhteisöjen monipuolista kirjoa. Aivan samoin kuin luonnossa on tärkeä lajien moninaisuus eli *biodiversiteetti*, on hyvän yhteiskunnan yksi perusta paikkojen moninaisuus, *paikkadiversiteetti*.

Jospa menestys ei synnykään pelkästään suurimpien kaupunkien kautta, kuten nykyään laajasti oletetaan. Ehkä menestyksen perustana ovatkin ihmisten väliset vuolaat tietovirrat, ja vuolaus edellyttää monipuolisia kaupungeissa ja maaseudulla sijaitsevia asuin- ja työskentelyympäristöjä. Jospa paikkadiversiteettiin perustuva yhteiskuntamalli onkin Suomen globalisaatiostrategian yksi peruspilari.

Yritysten kannalta merkityksellinen on tässä tutkimuksessa saatu tulos, että kirkonkyläkeskukset ja keskikokoiset kaupungit täyttävät hyvin ne ehdot, joita lapsiperheet toivovat hyvältä asuinympäristöltä: palvelut ovat lähellä ja monipuolisia, asunnot ovat kohtuuhintaisia ja asiointi on helppoa; arjen etapit ovat lähellä toisiaan. Tulevasta työvoiman saannistaan huolta kantavan yrityksen luulisi olevan kiinnostunut myös muista sijaintivaihtoehdoista kuin muutamasta suurimmasta kaupungista. Ehkä Suomen kilpailukykyyn perustana ovatkin pienet ja keskisuuret paikallisyhteisöt, joiden voittopuolisin sijainti on aivan muualla kuin tällä hetkellä valovoimaisina pidetyillä alueilla.

Läheisyyden ekonomiaa tulee pohtia eri tavoin kaupunki- ja maaseutuyhteisöissä. Maaseutuyhteisöissä läheisyyden ekonomian toteutuminen edellyttää erityisen huomion kiinnittämistä palvelujen organisointiin, uusien työpaikkojen synnyttämisen välineisiin, tietoverkkoyhteisöjen kehittämiseen, maankäytön suunnitteluun sekä liikkumisen joustavuuteen.

Läheisyyden ekonomiassa on aineksia maaseutupolitiikan strategiseksi käsitteeksi. Maaseutupolitiikan linjana voisi olla sellainen kansallinen, maakunnallinen ja paikallinen päätöksentekojärjestelmä, jossa maaseutua koskevia päätöksiä arvioidaan läheisyyden ekonomian heikkenemisen tai vahvistumisen näkökulmasta.

LÄHTEET

- Helsingin kotisivut (2003). Tietokeskus. Saatavissa:
<http://www.hel.fi/tietokeskus/tilastoja/HelsinkiAlueittain2001>.
- Helsingin kotisivut (2004). Saatavissa: <http://www.hel.fi/>.
- Fonecta Finder (2004). Saatavissa: <http://www.fonecta.fi>.
- KainuunOSKUn kansalaisverkko (2003). Saatavissa: <http://www.kainuunosku.net>.
- Kansaneläkelaitoksen kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.kela.fi>.
- Kuhmon kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.kuhmo.fi>.
- Kuntaliiton kotisivut (2003). Kuntatiedon keskus: Tietopankit. Saatavissa:
http://www.kunnat.net/k_etusivu.asp?path=1.
- Kuntaliiton kotisivut (2004). Kuntatiedon keskus: Tietopankit. Saatavissa:
http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;63;374;36984;819
- Lipas-liikuntapaikkajärjestelmä (2004). Saatavissa: <http://www.sport.jyu.fi/lipas/index.htm>.
- Maanmittauslaitoksen kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.maanmittauslaitos.fi>.
- Maskun kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.masku.fi>.
- Mikkelin kotisivut (2004). Saatavissa: <http://www.mikkeli.fi>
- Pulkkilan terveystakeskus (2003). Puhelinkeskustelu.
- Sisäasiainministeriön kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.yhteispalvelu.intermin.fi>.
- Tampereen kotisivut (2004). Saatavissa: <http://www.tampere.fi>.
- Teuvan kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.teuva.fi>.
- StatFin -tilastopalvelu (2004). Tilastokeskuksen kotisivut. Saatavissa:
<http://statfin.stat.fi/StatWeb/>.
- Työministeriön kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.mol.fi/toimistot.shtml>.
- Työllisyyskatsaus (2004). Työministeriö. Saatavissa:
<http://www.mol.fi/katsaukset/tils200402.htm>.
- Vantaan kotisivut (2004). Saatavissa: <http://www.vantaa.fi>.
- Vantaan asuntotoimisto (2004). Puhelinkeskustelu.

Vilppulan kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.vilppula.fi>.

Väestörekisterikeskuksen kotisivut (2003). Saatavissa: <http://www.vaestorekisterikeskus.fi>.

TIETOJA ANTANEET HENKILÖT

Aitto-oja, Timo (2004). Pyhännän kunnan rakennustarkastaja.

Autio, Antero (2004). Piippolan kunnan rakennustarkastaja.

Auvinen, Paavo (2004). Pyhännän kunnan asuntotoimiston isännöitsijä.

Eder, Arja (2004). Tampereen kaupungin tiedottaja.

Elonen, Kari (2004). Myyrmäen terveyskeskuksen talouspäällikkö.

Federley, Kirsi (2004). Helsingin kaupungin kiinteistöviraston teknikko.

Hassi-Nuorluoto, Laura (2004). Helsingin kaupungin asuntoasiainosaston suunnittelija.

Heikkinen, Sirpa (2004). Atalan terveysaseman terveyskeskusavustaja.

Heinäaho, Seija (2004). Vilppulan kunnan asuntotoimiston isännöitsijä.

Huikari, Marja (2004). Piippolan kunnan rakennusmestari.

Hyvärinen, Katja (2004). Piippolan kunnan vapaa-aikasihteeri.

Juntunen, Anja (2003). Kuhmon terveyskeskuksen talouspäällikkö.

Karvinen, Jarmo (2004). Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto.

Kilponen, Raija (2003). Kuhmon kaupungin vapaa-aikatoimisto.

Karhu, Kaija (2003). Kuhmon kaupungin henkilöstöasiain hoitaja.

Koikkalainen, Tiina (2004). Vantaan kaupungin päivähoitopalvelujen toimistos sihteeri.

Koskenheimo, Seija (2004). Vilppulan kunnan yritysasiain mies.

Kääriäinen, Kirsti (2003). Kuhmon kaupungin päivähoiton johtaja.

Kääriäinen, Pirjo (2004). Myyrmäen terveyskeskuksen vastaanoton esimies.

Lempinen, Reijo (2004). Vantaan kaupungin maanmittausteknikko.

Lehtokylä, Jukka (2003). Maskun kunnan rakennustarkastaja.

Mutanen, Maija (2004). Mikkelin kaupungin päivähoiton johtaja.

- Niemelä, Eeva-Kaarina (2004). Mikkelin kaupungin asuntotoimen päällikkö.
- Ollikainen, Kirsi (2004). Mikkelin kaupungin elinkeinopalvelujen toimistosihtööri.
- Peiponen, Marjatta (2004). Tampereen vuokratalosäätiön asunnon vuokraussihtööri.
- Piirainen, Harri (2003). Kuhmon kaupungin rakennustarkastaja.
- Pitkänen, Aulikki (2004). Viiskulman terveysaseman ylilääkäri.
- Pulkinen, Reino (2004). Tampereen kaupungin apulaistonttipäällikkö.
- Pääkkönen, Eeva (2003). Kuhmon kaupungin asuntosihtööri.
- Rantakoski, Erkki (2003). Teuvan kunnan rakennustarkastaja.
- Saarinen, Tapio (2003). Maskun terveyskeskuksen talousjohtaja.
- Sormunen, Raija (2004). Mikkelin kaupungin sosiaali- ja terveystoimen henkilöstösihtööri.
- Tikkanen, Seppo (2003). Kuhmon kaupungin maanmittausteknikko.
- Tolppa, Hilka (2004). Mäntän terveyskeskus.
- Uusimäki, Jorma (2003). Teuvan sosiaali- ja terveyskeskuksen apulaiskamreeri.
- Österberg, Seija (2003). Maskun vt. kunnanjohtaja.
- Vahvanen, Ari (2004). Vilppulan kunnan tekninen johtaja.
- Vihavainen, Maija (2004). Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilasto- ja tietopalveluyksikön tutkija.
- Vihma, Tapani (2004). Helsingin terveyskeskuksen ylilääkäri.
- Vuorivirta, Pertti (2004). Mikkelin kaupungin kiinteistötekniikko.

LIITTEET

Liite 1 kyselylomake

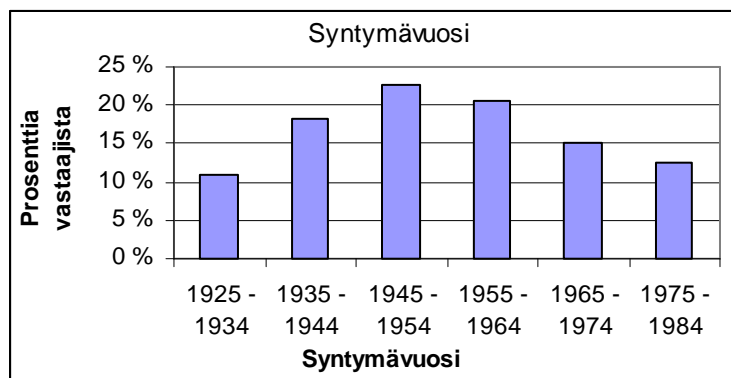
Liite 2 suostumus haastateltavaksi

Liite 3 vastaajien taustatiedot

LIITE 3

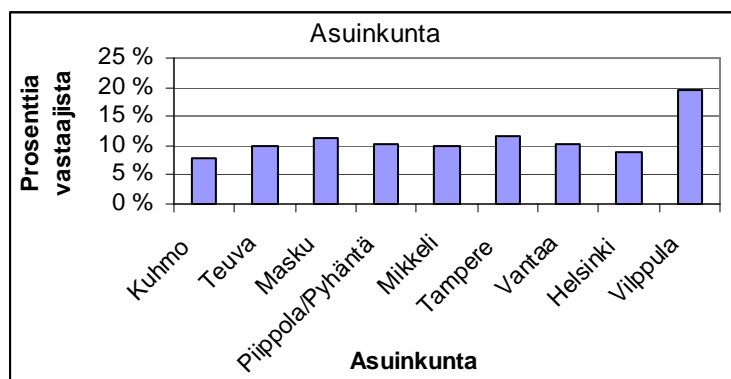
Vastaajien taustatiedot

Vastaajista oli naisia 278 eli tasan 60 %. Vastaajien ikäjakauma oli melko tasainen, nuorimpia ja vanhimpia vastaajia oli hieman vähemmän kuin muita (kuva a).

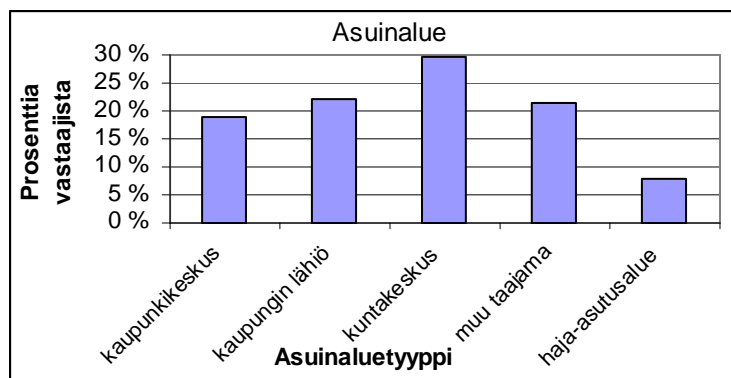

Kuva a. Vastaajien syntymävuosi (n=463).

Vastaajat jakautuivat melko hyvin jokaiselle tutkimusalueelle (kuva b). Kuhmosta tuli vähiten vastauksia. Vilppulasta vastauksia tuli eniten, koska sinne lähetettiin lisäkysely erilliseen Vilppulan pilotti -projektiin liittyen. Näistä kyselyvastauksista osa oli hyödynnettävissä myös tässä tutkimuksessa. Vastaajista vajaa kolmannes asui kuntakeskuksessa (kuva c). Myös tähän vaikuttaa em. Vilppulan pilotti -tutkimus, koska Vilppulasta tutkimusalueena oli keskusta. Haja-asutusalueelta vastaajia on vain Kuhmosta.

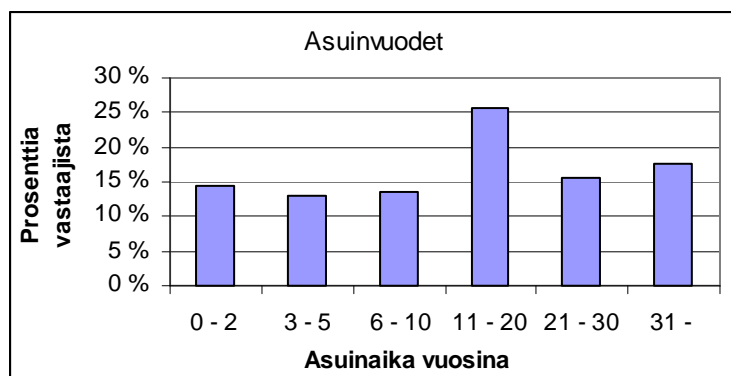

Kuva b. Vastaajien asuinkunta (n=463).

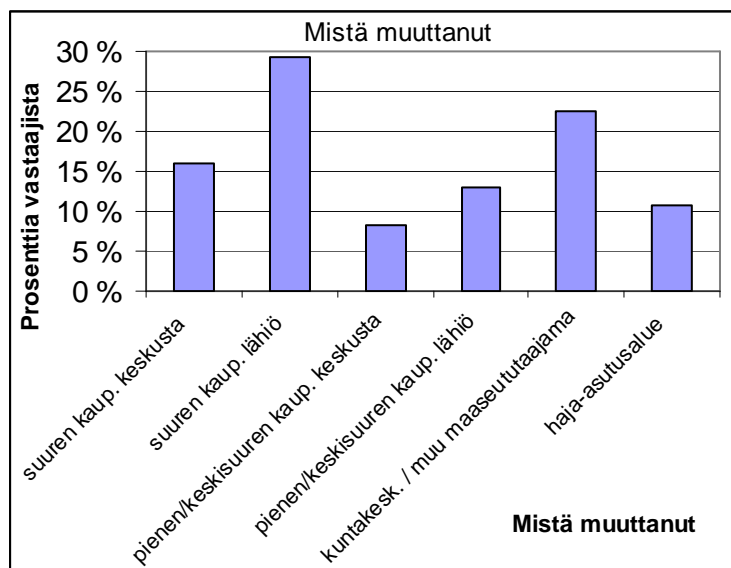

Kuva c. Vastaajien asuinaluetyyppi (n=463).

Vastaajista 74 eli 16 % oli aina asunut nykyisessä kaupunginosassa tai kylässä. Nykyiselle asuinpaikalle jossain vaiheessa muuttaneista enemmistö oli asunut alueella 11–20 vuotta (kuva d). Suurin osa alueelle jostain viimeisen kymmenen vuoden aikana muuttaneista oli muuttanut suuren kaupungin lähiöstä – joko oman kaupungin sisällä tai muusta kaupungista (kuva f). Kaikista vähiten oli muutettu pienen tai keskisuuren kaupungin keskustoista. Tästä voisi tehdä sellaisen hyvin pikaisen ja epävarman johtopäätöksen, että keskisuuren kaupungin lähiöissä ei viihdytä yhtä hyvin kuin etenkin pienten tai keskisuurten kaupunkien keskustoissa, joissa siis voisi ehkä olettaa olevan jonkinlaista läheisyyden ekonomiaa.

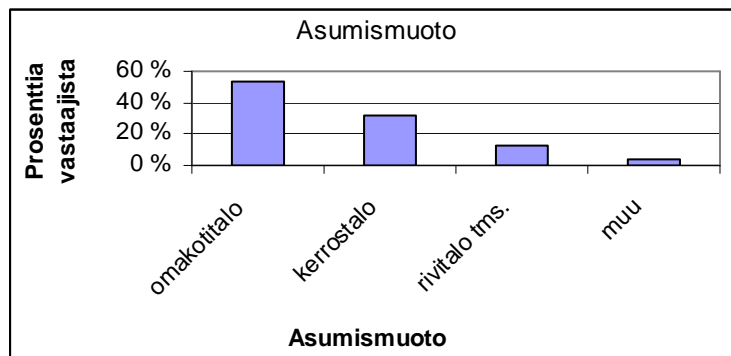
Kuva d. Vastaajien asuinaika nykyisellä asuinalueella (n=389).

Kuva f. Vastaajien entinen asuinpaikka, jos muuttanut viimeisen 10 v. sisällä (n=168).

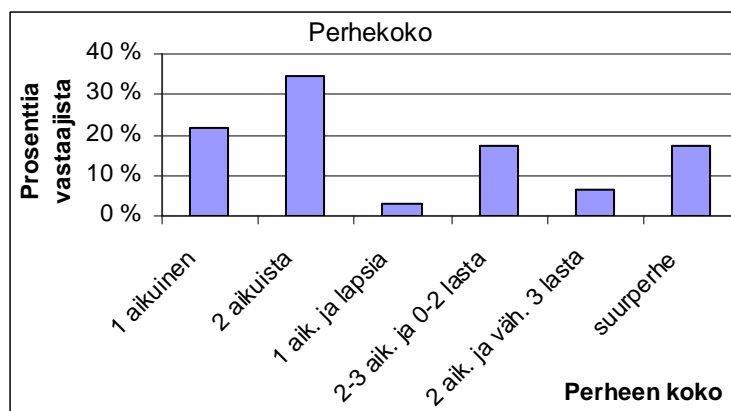

Yli puolet vastaajista asui tällä hetkellä omakotitalossa (kuva g). Tämä poikkeuksellisen suuri prosenttiosuus johtuu siitä, että vastaajista suuri osa asuu maaseudulla. Kuviossa mainittu muu asuinmuoto on useimmiten Vilppulassa sijaitseva eräänlainen kommuuni, jona toimii entinen vanhainkoti.

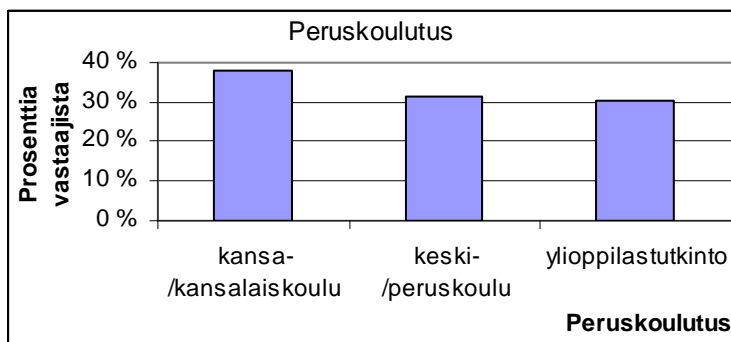
Kuva g. Vastaajien nykyinen asumismuoto (n=461).

Vastaajista noin kolmannes asuu kahden aikuisen muodostamassa taloudessa (kuva h). Yhden hengen taloudessa asuu viidennes vastaajista. Jonkinlaisessa lapsiperheessä asuu 44 % vastaajista. Kuvassa h on kohtaan ”2–3 aikuista ja 0–2 lasta” yhdistetty perheet, joissa on kaksi aikuista ja yksi tai kaksi alaikäistä lasta sekä perheet, joissa on kaksi aikuista ja yksi täysi-ikäinen lapsi ja korkeintaan yksi ala-ikäinen lapsi. Kohdassa ”1 aikuinen ja lapsia”, on mainittu perheet, joissa on yhden aikuisen lisäksi yksi tai useampia lapsia.

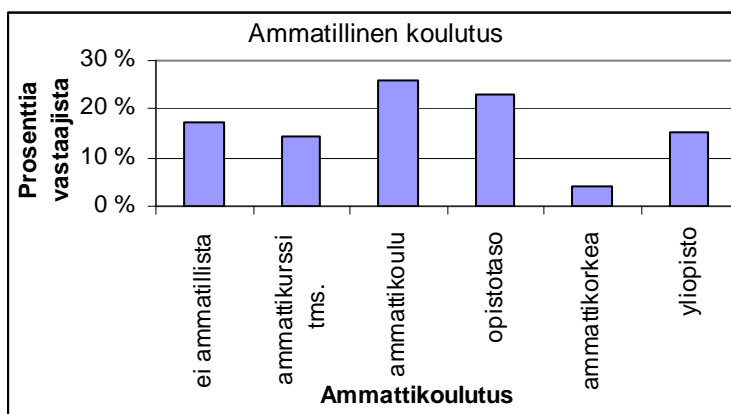

Kuva h. Vastaajien perhekoko (n=456).

Vajaa kolmannes vastaajista oli suorittanut lukion (kuva i). Lopuilla oli takanaan joko kansakoulua tai peruskoulua vastaava tutkinto. Ammatilliselta koulutukseltaan vastaajista oli eniten ammattikoulun tai vastaavan suorittaneita (myös oppisopimuskoulutus). Toiseksi eniten oli opistotasaisen tutkinnon suorittaneita (kuva j). Molempia oli noin neljännos vastaajista. Kuudesosalla vastaajista ei ollut mitään ammatillista koulutusta. Yliopiston tai ammattikorkeakoulun suorittaneita oli yhteensä noin neljännos vastaajista.

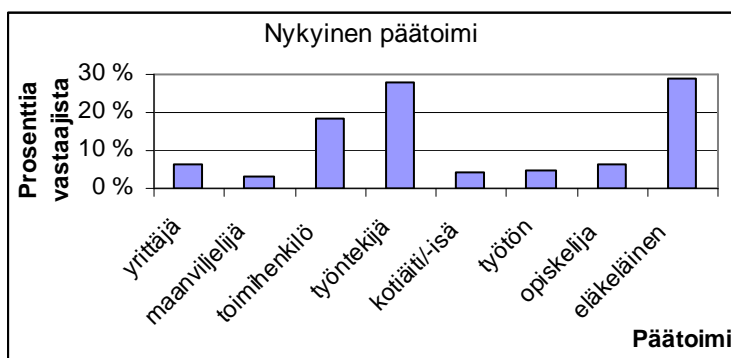

Kuva i. Vastaajien peruskoulutus (n=462).

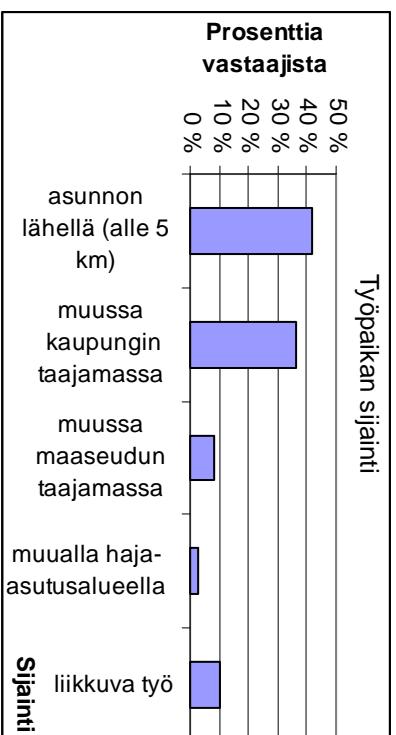

Kuva j. Vastaajien ammatillinen koulutus (n=430).

Vastaajien enemmistö oli joko työntekijöitä tai eläkeläisiä, molempia oli vastaajista yli neljännes (kuva k). Toimihenkilöitä (mukaan lukien opettajat ja johtavassa asemassa olevat) oli noin viidennes vastaajista. Niistä jotka olivat töissä, yli 40 %:lla työpaikka sijaitsi alle viiden kilometrin päästä kotoa (kuva l). Muussa kaupungin taajamassa – joko omassa tai muussa kaupungissa – oli töissä runsas kolmannes vastaajista. Muulla haja-asutusalueella (kuin missä vastaaja asui), oli töissä vain muutama prosentti vastaajista. Auto oli käytettävissään kolmella neljänneksellä vastaajista.

Kuva k. Vastaajien nykyinen päätoimi (n=462).

Kuva 1.

Vastaajien työpaikan sijainti (n=276).